MJESEČNA REVIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA
MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

BROJ / NO. **5**
SVIBANJ / MAY **2015.**

MATICA

Rijeka
VRATA JADRANA

ISSN 1330-2140

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / *Volume* **LXV**
Broj / No. 5/2015

Nakladnik / *Publisher*
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / *For Publisher*
Marin Knezović

Glavni urednik / *Chief Editor*
Hrvoje Salopek

Uredništvo / *Editorial Staff*
Vesna Kukavica

Tajnica / *Secretary*
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / *Layout & Design*
Krunoslav Vilček

Tisak / *Print*
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Grad Rijeka
(foto: Dean Miculinić)

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:
■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

SADRŽAJ

4 Obljetnica akcije Bljesak

7 Izaslanstvo *Lukšić grupe* kod predsjednice Grabar Kitarović

8 U posjetu kod Suščana u New Jerseyu

12 Promocija dizajner BMW-a Domagoja Đukeca

15 Sabor Hrvata u Makedoniji

16 Priredbe Hrvata u SAD-u

18 Češka: Spomen-ploča Nikoli Šubiću Zrinskom

19 Toronto: Priredba u čast AG Matošu

20 München: Razgovor s Matom Ćurićem

22 Split: Večer poezije Nasje Bošković Meyer i njene unuke

24 Zagreb: Izložba i recital Tatjane Radovanović

26 Obljetnica dramske družine iz Stuttgarta

29 Knjiga o životu Pavla Tijana

38 Baština crikveničkoga kraja

40 O hrvatskim misionarima u Paragvaju

43 Matičin vremeplov

44 Mladi hrvatski nogometaši iz Njemačke u Vukovaru

54 Prvi svjetski rat u narodnim pjesmama

56 Obljetnica mučeničke smrti fra Petra Sesara

61 U spomen: Željka Lešić

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska **(Vesna Kukavica)**

33 Naši gradovi **(Zvonko Ranogajec)**

37 (S)kretanja **(Šimun Šito Ćorić)**

46 Povijesne obljetnice **(Željko Holjevac)**

49 Apostolsko djelovanje hrvatskih sestara u inozemstvu **(Jozo Župić)**

53 Govorimo hrvatski **(Sanja Vulić)**

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State Pošt. broj / Zip Code

Tel. Fax.

E-mail

Datum / Date

Velika prekretnica Domovinskoga rata

Na obilježavanje 20. obljetnice "Bljeska" u Okučanima došao je cijeli državni vrh - predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko te predsjednik Vlade Zoran Milanović

Tekst: **Uredništvo (izvor Hina)** Foto: **Hina**

Hrvatska je u petak, 1. svibnja, obilježila 20. obljetnicu početka Vojno-redarstvene akcije "Bljesak" kojom je napadom Hrvatske vojske i specijalne policije na južni i središnji dio zapadno-slavonskoga okupiranog teritorija iz smjera Novske i Nove Gradiške nakon gotovo četverogodišnje okupacije oslobođena zapadna Slavonija.

Na obilježavanje 20. obljetnice "Bljeska" u Okučanima došao je cijeli državni vrh - predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko te predsjednik Vlade Zoran Milanović. Pripadnici

Garda na čelu svečanog mimohoda

VOJNO-REDARSTVENA AKCIJA "BLJESAK"

Cilj akcije Bljesak bio je oslobađanje Okučana, središta neprijateljske pobune i terorističkih napada na zapadno-slavonskom području. U akciji koja je trajala od 1. do 3. svibnja 1995. na glavnim pravcima napada bile su 81. gardijska bojna, 5. gardijska brigada te dijelovi 1. i 3. gardijske brigade. U potpori su bile pričuvne i domobranske postrojbe potpomognute protuoklopnim topničko-raketnim postrojbama, Hrvatskim ratnim zrakoplovstvom (HRZ) i postrojbama specijalne policije.

Prvi put u Domovinskome ratu korišteni su i masovniji udari hrvatskog zrakoplovstva, a tenkovi dopremljeni željeznicom ulazili su izravno u borbu, čime je postignuto dodatno taktičko iznenađenje neprijatelja. Hrvatske snage s oko 7.200 vojnika i policajaca uspjele su u manje od trideset dva sata osloboditi 500 četvornih kilometara teritorija te je uspostavljen nadzor nad autocestom Zagreb -Lipovac i željezničkom prugom prema istočnoj Slavoniji. Nakon gotovo četiri godine okupacije oslobođeni su Okučani.

Hrvatski vojnici, sudionici akcije Bljesak, slave u oslobođenoj zapadnoj Slavoniji

U akciji oslobađanja zapadne Slavonije poginula su 42 pripadnika Hrvatske vojske i policije, a 162 su ranjena. Tijekom akcije Srbi su srušili zrakoplov Rudolfa Perešina, pilota HRZ-a koji je u vrijeme najjačih napada na Hrvatsku 1991. zrakoplovom MIG-21 prebjegao u Austriju.

Operacija "Bljesak" prethodila je operaciji "Oluja" koja je uslijedila nakon tri mjeseca, čime je Republika Hrvatska pokazala odlučnost da uspostavi državno-pravni poredak na cijelome svom području.

Zbog vojnog poraza u akciji "Bljesak" srpski pobunjenici su 2. svibnja 1995. godine napali središte Zagreba raketnim sustavom "Orkan" s kasetnim punjenjem, tzv. "zvončićima", pri čemu je poginulo sedmero ljudi, a najmanje 176 je ranjeno. To je pred televizijskim kamerama otvoreno priznao i njihov tadašnji vođa Milan Martić, a zbog zapovijedi da se napadne Zagreb Međunarodni sud u Haagu pravomoćno ga je za ratni zločin osudio na 35 godina zatvora.

Državni vrh i uzvanici na proslavi obljetnice akcije Bljesak u Okučanima

Raketiranje Zagreba zbog poraza u zapadnoj Slavoniji

Na dan 2. svibnja 1995. godine srpski pobunjenici napali su središte Zagreba raketnim sustavom "Orkan" s kasetnim punjenjem, tzv. "zvončićima", kako bi se osvetili za vojni poraz u operaciji "Bljesak" u zapadnoj Slavoniji, pri čemu je u samome gradskom središtu poginulo sedmero ljudi.
Prve eksplozije u gradu čule su se 2. svibnja u 10.23 sati, kada je nekoliko projektila sa "zvončićima" ispaljeno iz raketnoga sustava "Orkan" na zagrebačko gradsko središte, u Šoštarićevu ulicu, u blizini križanja Vlaške i Draškovićeve ulice.
Sutradan, 3. svibnja, projektili su pali i na Dječju bolnicu u Klaićevoj ulici, Dom umirovljenika "Centar" te na dvoranu Hrvatskoga narodnog kazališta u kojoj su vježbali baletani, među kojima je bilo i nekoliko stranaca. Osobito su opasni bili mnogobrojni neeksplodirani "zvončići", njih oko 500, koje je deaktivirala policija, pri čemu je jedan policajac poginuo.

Prizor raketiranja Zagreba prije 20 godina

Zbog zapovijedi za napad na Zagreb, Međunarodni sud u Haagu pravomoćno je za ratni zločin osudio Milana Martića na 35 godina zatvora.
U spomen na taj dan Zagreb od 2007. godine ima Trg svibanjskih žrtava 1995., koji se nalazi na uglu Vlaške i Draškovićeve ulice.

Balet izložbom obilježio 20. obljetnicu raketiranja

Izložbom dokumenata, Balet zagrebačkog HNK obilježio je 20. obljetnicu raketiranja Zagreba, kada je bilo ranjeno 17 baletnih umjetnika.
Za trajanja pokusa međunarodnoga projekta Donauballett, 3. svibnja 1995. u 12.03 sati zvončićima kazetne bombe pogođena je i baletna dvorana HNK, pri čemu je ranjeno 17 baletnih umjetnika. Tim povodom intendantica zagrebačkoga HNK Dubravka Vrgoč otvorila je izložbu dokumenata u sklopu koje su prikazani i isječci snimaka televizijskih izvješća o tom događaju. Nakon izložbe priređena je svečana izvedba predstave "Kraljevi bogova", u koreografiji Pascala Touzeaua, na glazbu Tomislava Olivera i Ivane Kiš.

Vrgoč je podsjetila kako je drugog dana raketiranja Zagreba pogođena Akademija dramskih umjetnosti, Dječja bolnica u Klaićevoj ulici i zgrada Baleta HNK. Istaknula je kako je važno sjetiti se tog događaja jer dok god se budemo nečega sjećali, do tada će to biti i živo i postojat će. "Kaže se, kad se uništava kultura nekog naroda direktno se ulazi u identitet toga naroda, a ovaj događaj pokazuje da smo unatoč svemu ustrajali, ali moramo se svakako toga sjetiti", poručila je Vrgoč.

akrobatske skupine "Krila oluje" s dva nova člana izveli su zahtjevan letački program, među njima i tzv. pobjednički valjak u čast "Bljeska", koji je izazvao pljesak svih nazočnih. Brigadir Goran Novoselić u izjavi novinarima naglasio je spremnost i uvježbanost pilota akrobatske skupine HRZ-a koja je, rekao je, "organski, sastavni dio eskadrile aviona" iz baze u Zemuniku. Vođa "Krila oluje" je bojnik Damir Barišić.

Načelnik Glavnoga stožera Drago Lovrić novinarima je rekao kako je danas dostojanstveno obilježena operacija u kojoj je Hrvatska vojska u "bljeskovitoj" akciji oslobodila zapadnu Slavoniju i pokazala da je sposobna osloboditi cijeli teritorij države. "Hrvatski vojnik je pobjednički vojnik i nema te prepreke i izazova koji ne može svladati u obrani hrvatskih nacionalnih interesa", rekao je Lovrić.

Iako je bio najavljen, u Okučane zbog zdravstvenih razloga nije došao ministar obrane Ante Kotromanović. Njegova zamjenica Višnja Tafra rekla je kako je današnji dan spomen na sve one koji su poginuli u "Bljesku" i kojih se s dostojanstvom sjećamo, a posebno je istaknula pilota Rudolfa Perišina. "Svima koji su sudjelovali u akciji veliko hvala", dodala je. ■

ENG On the 1st of May, Croatia celebrated the 20th anniversary of Operation Flash. The operation saw Croatian Army and police anti-terrorist units move into southern and central parts of the occupied territories in western Slavonia from the towns of Novska and Nova Gradiška, liberating the region after almost four years of occupation.

PREMIJER MILANOVIĆ OTVORIO DIONICU AUTOCESTE BUŠEVEC - LEKENIK

BUŠEVEC - Predsjednik Vlade Zoran Milanović otvorio je 22. travnja dionicu autoceste Zagreb - Sisak od Buševca do Lekenika, dugu 11,2 kilometra. Taj dio nastavlja se na poddionicu Velika Gorica - jug - Buševec, koja je izgrađena 2009. godine. Gradnja nove dionice započeta je 2010. godine, s ukupnom investicijom od 700 milijuna kuna bez PDV-a. Završetkom njezine izgradnje u prometu su 22 od ukupno 48 kilometara autoceste Zagreb - Sisak. Cestarina na novoj dionici je devet kuna.

Milanović je najavio je da će dio autoceste Zagreb - Sisak na zagrebačkom području pokraj Jakuševca biti otvoren u rujnu te naglasio da će se tada od Siska do Zagreba putovati 35 minuta i znatno sigurnije. Na pitanje kad se očekuje nastavak gradnje autoceste prema Sisku, rekao je da je Sisku potrebno toliko drugih stvari, osim autoceste, kao što su spas rafinerije i radnih mjesta te da se Vlada koncentrirala na njih. (*Hina*)

GLOGOŠKI DAO PREDSJEDNIKU VLADE ROK DA ZAPOČNE JAVNI DIJALOG

ZAGREB - Porukom predsjedniku Vlade Zoranu Milanoviću da do četvrtka, 7. svibnja, kada će biti 200 dana da branitelji prosvjeduju ispred Ministarstva branitelja, započne javni dijalog pred medijima, da se izbjegnu manipulacije, laži i obmane kojima se njegova Vlada služi, koju je poslao predsjednik Udruge 100-postotnih invalida Domovinskoga rata Đuro Glogoški, završio je "Skup zajedništva 100 posto za Hrvatsku – Zajedno do pobjede" u organizaciji hrvatskih branitelja koji više od 190 dana prosvjeduju pred Ministarstvom branitelja.

Obrativši se nakon višesatnoga zabavnog programa, Glogoški je pred desetak tisuća okupljenih branitelja iz cijele zemlje te građana rekao da mjesecima nema razumijevanja za branitelje, ali i naglasio kako "mi nismo u Savskoj samo zbog hrvatskih branitelja, nego zbog svakog malog čovjeka koji živi u Hrvatskoj".

"Nemamo vremena čekati kraj vašeg mandata. Do četvrtka se odlučite jeste li spremni sudjelovati u zajedništvu ili niste", naglasio je Glogoški. "Ako niste spremni na zajedništvo, tada to javno recite", dodao je i ponovio da će 30. svibnja krenuti na Trg svetoga Marka i da će tada netko morati otići.

Inače, skup je okupio mnogobrojne branitelje iz svih dijelova zemlje, kao i građane, a nastupili su Marko Perković Thompson i drugi pjevači te kulturno-umjetnička društva. Organizatori su posebno zamjerili što je prvo bilo odobreno pa zatim zabranjeno klapi HRM-a "Sveti Juraj" da nastupi na ovome skupu. (*Hina*)

San o razvitku hrvatske hotelske industrije

Bogatstvo čileanskih Hrvata oplođeno je u Hrvatskoj fantastičnim akvizicijama od dolaska na čelno mjesto te grupacije u RH mladog poduzetnika Lukšića Lederera, kojega je u Lijepu Našu pozvao da preuzme obiteljski biznis 2011. njegov prerano preminuli stric i vrsni poduzetnik Guillermo Lukšić Craig

Tekst: **Vesna Kukavica** Foto: **Hina**

Predsjednica Kolinda Grabar Kitarović i izaslanstvo *Lukšić grupe*, koje je vodio Davor Lukšić Lederer (prvi s desna)

Ovih dana predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović primila je izaslanstvo *Lukšić grupe*, koje je predvodio istaknuti poduzetnik Davor Lukšić Lederer (32), jedan od glavnih menadžera divovske obiteljske južnoameričke kompanije čileanskih Hrvata koja je u Lijepoj Našoj nakon dva desetljeća ulaganja preuzela vodstvo u sektoru turizma. Poslovni imperij obitelji, koja dijelom potječe iz Sutivana s otoka Brača, prema Forbesovoj listi doseže oko 17,4 milijarde dolara.

U nastupnom posjetu Lukšićevi su čestitali predsjednici Grabar-Kitarović na izbornoj pobjedi, zaželjevši joj državnički uspjeh na svim planovima koje je zacrtala u svom programu. Kao najveći izazov u poslovanju te međunarodne kompanije u našoj zemlji Lukšićevi ističu još uvijek prisutne probleme oko zemljišnih knjiga i vlasničkih odnosa. Predsjednica Grabar- Kitarović istaknula je, zahvalivši im na dobrim željama, kako je strateški hrvatski interes stvaranje novih radnih mjesta te dodala da je u tome ključna privatna inicijativa.

Ostaje otvorenim nada da će utjecajni čileanski ulagači početi i znatnije investirati u otkupljene hotele diljem Jadrana i Istre iz svoga naraslog portfelja kako bi obje strane imale koristi od razvitka hrvatske hotelske industrije odnosno od tih dragulja na mediteranskoj kruni hrvatskog hotelijerstva od Cavtata i Dubrovnika do Poreča i Umaga - čiji su trenutačno većinski vlasnici potomci utemeljitelja te obiteljske kompanije bračke korjenike, gospodarstvenika i hrvatskoga donatora Andrónica Abaroa Lukšića (Antofagasta, 1926. - Santiago de Chile, 2005.). *Grupa Lukšić* dosad je uložila u RH oko 770 milijuna eura, a investirat će i više kad se unaprijedi naš pravni okvir.

Kao što je poznato, Lukšićevi su lani postali vodeći hotelijeri Hrvatske kada su za 120 milijuna eura od *Zagrebačke banke* otkupili *Istraturist* iz Umaga. Bogatstvo čileanskih Hrvata oplođeno je u Hrvatskoj fantastičnim akvizicijama od dolaska na čelno mjesto te grupacije u RH mladog poduzetnika Lukšića Lederera, kojega je u Lijepu Našu pozvao da preuzme obiteljski biznis 2011. njegov prerano preminuli stric i vrsni poduzetnik Guillermo Lukšić Craig.

Suprotno percepciji domaćih medijskih analitičara, tradicionalno nepovjerljivih prema iseljeničkim ulaganjima u stari kraj, Lukšićevi uz vlastiti profit u prioritetne zadatke u Hrvatskoj postavljaju i poslovno usavršavanje te oplemenjivanje radne etike kako svojih zaposlenika tako i djelatnika hrvatskoga javnoga sektora. U prilog toj činjenici nedvojbeno govori više od stotinu Lukšićevih američkih sveučilišnih stipendija za Hrvate na *Harvard Kennedy School of Government*, ali i sretna sudbina našega najstarijeg ATP teniskog turnira *Croatia Open Umag*, pokrenutog slavnih 1990-ih u sklopu *Istraturista*. Davorovom odlukom Britanac Lawrence Frankopan, vlasnik međunarodne agencije za sportski menadžment *StarWing* i donedavni trener Borne Ćorića, postao je 28. travnja novi direktor teniskog turnira *Croatia Opena*, sportskoga simbola Umaga i Hrvatske, koji se akvizicijom *Istraturista* našao u portfelju bračkih Čileanaca. Od Frankopana Lukšićevi očekuju da potakne novi turistički razvojni ciklus toga sportskog i medijskog spektakla u čarobnoj Istri. ■

ENG **President Kolinda Grabar-Kitarović received a delegation of the Lukšić Group, a giant company led by a Chilean family with roots on the Croatian island of Brač that has taken a leading role in the Croatian tourism industry. According to Forbes the Lukšić business empire is worth some 17.4 billion dollars.**

Nedjeljno druženje s američkim Suščanima

U nedjeljno poslijepodne, kad je društveni život najintenzivniji, posjetio sam dva kluba Suščana, smještenih u istoj ulici, prvoosnovani "Saint Nicholas Society of Sansego" i nešto mlađi "Susak Klapa"

"Saint Nicholas Society of Sansego"

Članovi "Susak Klape"

Tekst i foto: **Dean Miculinić**

Otok Susak, najudaljeniji otok lošinjskog arhipelaga, po svojoj građi drukčiji od svih drugih u našem Jadranu, osim po prekrasnim nošnjama i izvrsnom vinu, poznat je i po svojim iseljenicima. Njihov ukupni broj u usporedbi s nekim drugim iseljeničkim sredinama Lijepe Naše i nije velik, ali ako se govori o postotku iseljenog stanovništva iz određene sredine, onda je vjerojatno otok Susak tu prvi. Prema nekim podacima svojedobno je otok bio najgušće naseljeni prostor u bivšoj SFRJ. Šezdesetih godina prošloga stoljeća, uvođenjem poreza na vino, inače glavnoga susačkog proizvoda, počinje masovno iseljavanje s otoka. Od poslijeratnih oko 1.800 stanovnika u samo nekoliko godina otišlo ih je više od 1.400. Poznati kao homogena zajednica, i u dalekoj Americi držali su se zajedno većinom naselivši područje grada Hobokena u New Jerseyu. Danas ih u Americi živi nepoznat broj, ali oni sami kažu da ih sigurno ima između četiri i pet tisuća.

Vlč. Giordano M. Belanich u skladištu "Croatian Relief Services"

Za moj posjet zajednici izabrao sam nedjelju jer je to dan kad se Suščani najintenzivnije druže nakon tjedna u kojem se radi vrijedno i naporno. Za početak druženja sa Suščanima bio sam na misi u crkvi te zajednice, St. John Nepomucene u Guttenbergu, gdje se nedavno preselila Hrvatska zajednica Blaženog Alojzija Stepinca, katolička misija koju već 35 godina vodi svećenik vel. Giordano M. Belanich. Omiljen među Suščanima, osim pastoralnoga rada u zajednici fra "Gio", kako ga od milja zovu, osnivač je i voditelj humanitarne organizacije "Croatian Relief Services" koja je započela radom 1992. godine skupljajući hranu, odjeću i lijekove za žrtve rata u Hrvatskoj i Bosni, a danas pomaže svim potrebitima u svijetu, posebno djeci potresom opustošenog Haitija za koje je otvorio sirotište u Port-au-Prineceu.

Suščanke rado igraju Bingo

KARTANJE I BINGO

Poslijepodne, kad je društveni život najintenzivniji, posjetio sam dva kluba Suščana, smještenih u istoj ulici, nasuprot jedan drugome. Prvoosnovani "Saint Nicholas Society of Sansego" postoji već 50-ak godina i bio je prvo mjesto okupljanja Suščana u Americi. S vremenom su mlade snage, ne slažući se sa svim aktivnostima i politikama kluba, osnovale drugi, tek 30-ak godina star klub "Susak Klapa" koji je postigao i određene sportske uspjehe u lokalnim nogometnim natjecanjima.

U klubovima sam zatekao veselu klupsku mušku atmosferu gdje se uz prijenos sportskih događaja igraju karte i uživa u čašici dobrog vina. Primijetio sam da se u klubovima mogu vidjeti samo muškarci, ali je enigma uskoro riješena kada su me odveli na kat zgrade jednog od klubova gdje su se Suščanke družile igrajući svoj tradicionalni nedjeljni Bingo.

U razgovoru s predsjednicima obaju klubova, Antonom Picinicem-Frenchiem iz "Susak Klape" i Johnom Matesichem iz "Saint Nicholas Society of Sansego", saznao sam da otprilike imaju isti broj članova, oko 160, i da zbog cijena nekretnina u tom dijelu New Jerseya sve veći broj Suščana odlazi živjeti negdje drugdje. Oni u mirovini sve češće odlaze na Floridu, a mlađi se sele na sjever gdje je cijena stanovanja ipak povoljnija. Prema njihovim riječima, postoje manje zajednice Suščana i u Seattleu te u New Orleansu.

Članovi "Saint Nicholas Society of Sansego"

Nakon povratka iz New Jerseya u New York, moji domaćini, Nick Morin i Dino Mirković, odveli su me do memorijalnoga centra posvećenog napadima na Svjetski trgovački centar, gdje je na memorijalnome zidu posvećenom žrtvama upisano ime jednog od poginulih, Suščana Domenica Mircovicha koji je radio u jednom od srušenih tornjeva. ■

U New Yorku održan proljetni Humanitarni bal Udruge I.M.A.S.

Udruga I.M.A.S., punim nazivom *Islands Medical Assistance Society*, sa svojih 13 godina postojanja vjerojatno je jedna od najmlađih udruga ili zavičajnih klubova naših iseljenika na širem području grada New Yorka, ali prema postignutim rezultatima jedna od poznatijih među stanovnicima cresko-lošinjskog arhipelaga. Ostvarujući ciljeve zacrtane osnivanjem Udruge, primarno potpomažući zdravstvene ustanove na raspolaganju stanovnicima otoka Cresa, Lošinja, Ilovika, Suska, Malih i Velikih Srakana, u svome dosadašnjem postojanju ciljanim donacijama zdravstvene opreme u novčanoj protuvrijednosti od 325.000 dolara zasigurno je mnogim otočanima olakšala bolest i starost. Prilikom nedavnog boravka u New Yorku bila mi je velika čast i zadovoljstvo biti gost Udruge IMAS na njihovu proljetnome humanitarnom balu održanom u ugodnom ambijentu luksuznog *The North Hills Country Cluba*. Nakon odsviranih himni SAD-a i Hrvatske, prisutnima se prigodnim riječima najavljujući program večeri obratila izvrsna dopredsjednica Ines Kucich, objavivši kako je ovogodišnja donacija medicinske opreme u vrijednosti od 30.000 dolara spremna za slanje u Hrvatsku. Preuzevši mikrofon, predsjednik Udruge Zdenko Beg pročitao je pozdravno pismo potpore Udruzi župana Primorske-goranske županije Zlatka Komadine, dok je u ime Hrvatske matice iseljenika prisutne pozdravio i o radu te programima izvijestio voditelj HMI-jeve podružnice Rijeka, Dean Miculinić. Između više sljedova dobre hrane i dobre glazbe, u najsvečanijem dijelu Humanitarnoga bala posebna priznanja za višegodišnji predani rad u ostvarenju ciljeva Udruge te za potporu njezinu radu uručena su supružnicima Rose i Željku Maračiću.

ENG A representative of the CHF branch in Rijeka visited the emigrant community from the island of Susak in New Jersey, including local clubs the Saint Nicholas Society of Sansego and the Susak Klapa. The CHF representative also took part in the Islands Medical Assistance Society humanitarian ball in New York.

KIP S LIKOM PREDSJEDNIKA HBZ-a LUKETIĆA

SAD - U srijedu, 8. travnja 2015. Pittsburghu, u Glavnome uredu Hrvatske bratske zajednice (HBZ) u Americi pred oko 200 uzvanika otkriven je i blagoslovljen kip s likom umirovljenog Bernarda M. Luketicha, a danas predsjednika emeritusa HBZ-a. Zbog svojih iznimnih zasluga u razvoju HBZ-a, u čuvanju i njegovanju hrvatske kulturne baštine, širenju i svjedočenju istine o svome hrvatskom narodu, posebice pri stvaranju samostalne i suvremene domovine Hrvatske, Glavna uprava HBZ-a na svome proljetnom zasjedanju 2014. donijela je odluku da se izradi kip u bronci predsjednika Luketicha i postavi u muzejskim prostorijama. Prostorija s kipom predsjednika Luketicha imenovana je "Predsjedničko krilo HBZ" u koju su smješteni mnogi suveniri, priznanja i nagrade koje su primili dosadašnji predsjednici Zajednice u znak odanosti, ugleda i privređivanja.

Svečanom otkrivanju kipa nazočio je veleposlanik RH u SAD-u Joško Paro, generalna konzulica Branika Pazin iz Washingtona te iz Zagreba ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Marin Knezović i Mirjana Piskulić, zadužena u HMI-ju za suradnju s HBZ-om.
Uz nekoliko vrlo zapaženih govora nazočnima se obratio i Bernard Luketich. Zahvalio je okupljenima i svim odbornicima HBZ-a na tako velikom priznanju i počasti te istaknuo da su rezultati njegova rada i djelovanja u Zajednici plod zajedništva i rada svih članova HBZ-a. Izrazio je nadu da će Zajednica i dalje napredovati i biti od koristi njezinu članstvu i hrvatskome narodu. (*F. Bertović, I. Begg*)

POSTHUMNA NAGRADA PREVODITELJU JUGOSLAVU GOSPODNETIĆU

Božidar Petrač, Goran Gatalica, Marijana Tomić i Boris Gospodnetić

SPLIT – Nagradu Društva hrvatskih književnika za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike DAVIDIAS u 2014. godini dobio je Jugoslav Gospodnetić (posthumno) za prijevod pjesama Antuna Gustava Matoša na francuski jezik pod naslovom "Antun Gustav Matoš: *La rose mystérieuse - Tajanstvena ruža*" (*Dominis publishing*, Ottawa, Kanada, 2014.).
"Hrvatska kultura knjigom *La rose mystérieuse - Tajanstvena ruža* dobila je izdanje na koje je dugo čekala, a koje odavno zaslužuje. Gospodin Jugoslav Gospodnetić (1919. - 2010.), fonetičar, prevoditelj i povjesničar, izabrao je i prepjevao 49 pjesama Antuna Gustava Matoša na francuski jezik po najvišim prevoditeljskim standardima, a njegova je obitelj uložila dodatan napor da ti vrsni prijevodi budu objavljeni u primjerenome dvojezičnom izdanju, koje omogućuje uživanje u Matoševima bogatim harmonijama hrvatske riječi, ali i usporedbu s impostacijama francuske kulture i francuskoga poetskog jezika koji su na Matoša ostavili dubok trag. Tim prijevodom napokon je naznačena prednost koju za Matoša pred drugim jezicima ima francuski jezik i književnost, a paradoks manjka prijevoda književnika čija je biografija bila izravno i usko vezana uz francusko govorno područje, Ženevu i Pariz, napokon je uklonjen", piše dr. sc. Cvijeta Pavlović uz ostalo u obrazloženju nagrade.
Jugoslav Gospodnetić je hrvatski fonetičar, prevoditelj i povjesnik (rođ. u Šibeniku 1919. – um. u Quincy-sous-Sénart 2010.), koji od 1960. živi u inozemstvu. Predavao je u Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj, Italiji, Engleskoj, Argentini i dr. Od 1970. u stalnome je radnom odnosu u *Centre de phonétique appliquée* u Parizu. Umirovljen je 1984.

DVOSTRUKI ZGODITAK VRHUNSKIH ZNANSTVENICA

Zagrepčanke Ana Sunčana Smith i Iva Tolić dobitnice su *znanstvenoga Oskara* Europskoga istraživačkog vijeća budući da su njihovi projekti izabrani na natječaju osvojili milijune eura. Zgoditak je dvostruki jer su obje znanstvenice odlučile inozemnu karijeru zamijeniti stvaralaštvom u Hrvatskoj

Piše: **Vesna Kukavica**

Na vodećem hrvatskom znanstvenom Institutu *Ruđer Bošković* 24. travnja 2015. održano je svečano predstavljanje inovativnih projekta Europskoga istraživačkog vijeća/*European Research Council* (ERC) vrijednih više od 3,5 milijuna eura, koje su osmislile i radi kojih su se s obiteljima vratile iz inozemstva u rodni grad i njegovo kreativno ozračje naše dvije znanstvenice s perspektivnom međunarodnom karijerom. Riječ je o Zagrepčankama dr. sc. Ani Sunčani Smith, redovitoj profesorici s Fizičkog odsjeka Sveučilišta u Erlangenu - Nürnbergu (u Njemačkoj počašćenoj članstvom u Bavarskoj akademiji prirodnih i humanističkih znanosti od 2011. g.), te o dr. sc. Ivi Tolić koja se afirmirala kao voditeljica istraživačkih skupina na Institutu Max Planck za molekularnu staničnu biologiju i genetiku u Dresdenu. Zahvaljujući odobrenim sredstvima ERC-a, te dvije znanstvenice osnovat će na *Ruđeru* svoju grupu i zaposliti mlade istraživače, među kojima su još tri znanstvena povratnika iz Njemačke kao vjesnici prilјeva mozgova, te opremiti laboratorije koji će ih odvesti u nove spoznajne avanture, što bi u budućnosti moglo pridonijeti razvoju novih primjena lijekova i terapija. Projekti koje financira ERC najbolji su na Starome kontinentu, a dodjeljuju se znanstvenicima na temelju izvrsnosti njihova istraživačkoga rada koji se valorizira na međunarodnome natječaju u jakoj konkurenciji genijalaca iz koje Europska komisija od ukupnoga broja prijavljenih odabire tek 8 do 15 posto vrhunskih. S obzirom na navedeno, ne čudi da su na Institutu *Ruđer Bošković* svečano predstavljanje naših domišljatih znanstvenica i njihovih projekata proglasili medijskom doskočicom *znanstvenim Oskarima*.

U vrhunskom društvu znanstvenika najkompetitivnijeg i financijski vrlo izdašnoga znanstvenog natječaja Europskoga istraživačkog vijeća do sada su se s projektima našli hrvatski znanstvenici iz dijaspore i domovine kao što su planetarno slavni dr. sc. Ivan Đikić sa Sveučilišta Goethe u Frankfurtu, dr. sc. Nenad Ban s ETH u Zürichu, dr. sc. Aleksandra Rađenović s EPFL u Lausanni, dr. sc. Bojan Žagrović sa Sveučilišta u Beču, kao i dr. sc. Stipan Jonjić sa Sveučilišta u Rijeci, te astrofizičarka dr. sc. Vernesa Smolčić (2013.) s Prirodoslovnoga matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koja je zaposlila još pet najdarovitijih hrvatskih fizičara.

Institut *Ruđer Bošković* pokazao se u europskome akademskom krugu kao iznimno kreativna ustanova čiji su djelatnici u sklopu Republike Hrvatske najuspješniji u privlačenju novca iz Europske unije. Tako je, prema riječima ravnatelja IRB-a dr. sc. Tome Antičića, taj Institut već u prvome kvartalu 2015. višestruko premašio plan osvajanja sredstava iz EU programa *Horizon 2020*., čija četiri potpisana ugovora za projekte financijski donose Institutu oko šest milijuna eura, a još četiri teža projektna ugovora čekaju potpis. Prihvaćeni projekti su vjerodostojna potvrda izvrsnosti IRB-a, čiji su znanstvenici očito sposobni stvarati konkurentnu znanost u odnosu na vještine genijalaca iz istovrsnih znanstvenih institucija iz zemalja s daleko izdašnijim riznicama za istraživanje i razvoj poput Njemačke, Francuske ili pak Velike Britanije. Europska komisija prepoznala je izvrsnost, inovativnost i predanost doktorica znanosti Smith i Tolić te ih uvrstila u elitno znanstveno društvo, ponosno je zaključio ravnatelj T. Antičić, čestitavši dobitnicama.

Projekt dr. sc. Ane Sunčane Smith *Biološke membrane na djelu: Poveznica proteinskih međudjelovanja, stvaranja makrostruktura i aktivnog transporta* izabran je između 3.329 prijava i uvršten među 286 prijedloga za financiranje. Da Ana igra na sigurnu kartu potvrđuju njezini mnogobrojni radovi objavljeni u uglednim znanstvenim časopisima, ali i priznanja struke poput onog 2009. godine kada joj je Sveučilište u Erlangenu - Nürnbergu dodijelilo laskavo priznanje *Zvijezda u usponu*. Uz to, struka ju je imenovala predsjednicom odbora koji organizira seriju uglednih *PhyCell* konferencija. Znanstveni tim doktorice Smith u sljedećih pet godina bavit će se istraživanjem membrana u živim stanicama. "Namjera nam je proširiti dosadašnje spoznaje o procesima koji povezuju fiziku, biologiju i znanost o materijalima", kaže dr. sc. Smith.

Genijalnoj znanstvenici Tolić dodijeljena su sredstva za projekt *Nova klasa mikrotubula u diobenom vretenu koji proizvode silu na kinetohore* u iznosu većem od dva milijuna eura na razdoblje od pet godina. Ta bi istraživanja trebala njezin tim dovesti do sasvim novih spoznaja o mehanizmima dijeljenja kromosoma kako bi te novosti mogle poslužiti u istraživanju i razvoju novih lijekova za liječenje degenerativnih i kancerogenih bolesti. Projekt se našao među 372 nagrađena rada, izabran između 2.528 prijavljenih projekata. Znanstvena savjetnica Tolić objavila je dosad fascinantan broj otkrića, osvojivši niz priznanja među kojima je i *Europska nagrada za doprinos u području znanosti o životu/European Life Science Award* koju dodjeljuje Europsko biofizičko društvo. Uz to, lani je vodeći znanstveni časopis *Cell*, u povodu obilježavanja 40. godišnjice svog izlaženja, svrstao dr. sc. Ivu Tolić u *generaciju budućnosti* među 40 najboljih mladih svjetskih biologa. ■

ENG **Scientists Ana Sunčana Smith and Iva Tolić are recipients of the "science Oscar" prize awarded by the European Research Council (ERC). Their work was selected of the 24th of April among the best in a strong field of several thousand submitted projects from across the EU. It's a win-win as both researchers have returned from abroad to continue their careers at Zagreb's Ruđer Bošković Institute.**

Dizajnerska zvijezda autoindustrije hrvatskih korijena

"U Njemačkoj moja mašta i moja kreativnost najbolje dolaze do izražaja. S druge strane, baterije se najbolje pune u mojoj domovini", govori slavni dizajner Đukec

Direktor dizajnerske ekipe BMW-a Domagoj Đukec, potječe iz Međimurja

Tekst: **Vesna Kukavica** Foto: **Hina**

U Zadru je ovih dana, točnije od 16. do 30. travnja, održana fascinantna svjetska promocija novoga modela BMW-a iz serije 2 Gran Tourer za čije oblikovanje je zaslužan dizajner hrvatskih korijena Domagoj Đukec. Afirmirani kreator automobila i aktualni direktor dizajnerske ekipe bavarskoga automobilskoga diva rodio se u Njemačkoj, kamo su mu se roditelji Katarina i Anđelko doselili iz Čakovca početkom sedamdesetih u potrazi za kruhom i slobodom. Stekavši visoke ocjene struke na posljednjem sajmu automobila u Ženevi, *Bayerische Motoren Werke AG* (BMW) odlučio se prvi put planetarnu promociju nekog svog vozila organizirati u novoj Unijinoj članici Hrvatskoj i to u Zadru. Spektakl se održava na tri lokacije na poluotoku, na monumentalnom Forumu ispred zadarske katedrale sv. Stošije i na obali pokraj jedinstvene Bašićeve arhitektonske instalacije *Pozdrav Suncu* te na improviziranome magičnom plutajućem paviljonu u uvali Jazine. U Zadar je tijekom dvotjedne promocije, uz mnogobrojne građane iz europskog susjedstva i Lijepe Naše, pristizalo više od 300 novinara iz 35 zemalja sa svih kontinenata.

GENIJALAC JE JEDNOSTAVAN I SRDAČAN

Njemački proizvođač automobila, motocikala i motora – BMW trenutačno ima ukupno 110.000 zaposlenika na više lokacija diljem svijeta. Slaveći sto godina uspješnog rada traži gotovo 8.000 novih radnika i to većinom u Njemačkoj, poručuje direktorica sektora za zapošljavanje Milagros Caina - Andree, prva žena u upravi te tvrtke koja upravlja ljudskim potencijalima. Bavarska tvrtka ponajviše traži inženjere i IT stručnjake, potvrdio je Franjo Tomić, generalni zastupnik BMW-a za Hrvatsku iz tvrtke Tomić & Co., zadužene za organizaciju ovoga medijskog automobilskog spektakla. Prve grupe novinara stigle su iz Njemačke i Velike Britanije, kao i ostalih starih Unijinih članica. S novim modelom BMW-a serije 2 Grand Tourer bavarski proizvođač ponudio je tržišnu inovaciju u obliku prvoga obiteljskog *premium* vozila kompaktne klase koji omogućuje i tri dječja stražnja sjedala. Proizvodnja BMW serije 2 Gran Tourer krenula je u ožujku, dok se početak prodaje očekuje u lipnju 2015. godine. Kupci mogu birati između dva benzinska i tri dizelska motora. Na raspolaganju im je i model s pogonom na četiri kotača.

SADA SAM DIRIGENT

Dizajnersku zvijezdu automobilske industrije naših korijena Domagoja Đukeca zatječemo pokraj plave luksuzne limuzine, na kojoj je i sam radio, parkiravši je uza zadarski *Pozdrav suncu* pa njegovoj vedrini proljetni oblaci nisu mogli naškoditi. Genijalac je jednostavan i srdačan. U BMW-u ima šansu postati jedan od najboljih dizajnera na svijetu - nastojeći sa svojim timom stvoriti savršen automobil suvremenog doba.

"Ranije sam uživao isključivo u kreativnome radu, a sada moram i nadzirati projekte. Prije sam, ako dopustite usporedbu, svirao u orkestru, a sada sam dirigent. Izazovno je istodobno voditi i ljude i projekte. Rastrgan sam između interesa tvrtke i dizajnera. Gospodarski interes tvrtke je da vodim računa o troškovima, a istodobno moj šef, Adrian van Hooy-

Plutajući paviljon - promocija BMW u uvali Jazine

Elokventni dizajner Domagoj Đukec s novinarima

donk, zahtijeva od nas inovativan, lijep i funkcionalan dizajn. Meni je važno povjerenje uprave tvrtke, želim se osjećati sigurno jer samo tako se osvaja kreativna sloboda. Zato volim Njemačku i odabrao sam je za život i stvaralaštvo, iako nisam Nijemac. Obišao sam cijeli svijet, ali Njemačka je za mene idealna. Ondje moja mašta i moja kreativnost najbolje dolaze do izražaja. S druge strane, baterije se najbolje pune u mojoj domovini", govori slavni dizajner Đukec.

Četrdesetogodišnji Domagoj Đukec s direktorske pozicije brine se o vizualnim strategijama BMW-a, koordinira inovacije koje pristižu iz konkurencijskoga poslovnog okruženja i umjetničkoga duha gotovo stotinu dizajnera koji rade u timu te vodeće njemačke automobilske kompanije. Svjetsku slavu stekao je prije desetak godina u Parizu, gdje je još kao tridesetogodišnjak u Citroënu zadivio struku i ljubitelje automobila dizajnerskim rješenjem modela C5. Francuski Citroën, u kojem je Đukec proveo desetak godina, od 2001. do 2010., nedvojbeno je njegovom zaslugom postao popularnija i traženija automobilska marka.

Jako je ponosan na vlastite hrvatske korijene pa međunarodnim centrima izvrsnosti od Španjolske od Brazila krstari s hrvatskom putovnicom koju nije želio mijenjati jer ga podsjeća na prekrasne dane školskih praznika koje je redovito sa sestrom i roditeljima provodio kod rodbine u Čakovcu ili uživajući u Jadranskome moru. Znalac i poliglot Đukec, uz hrvatski govori njemački, francuski, španjolski i portugalski jezik.

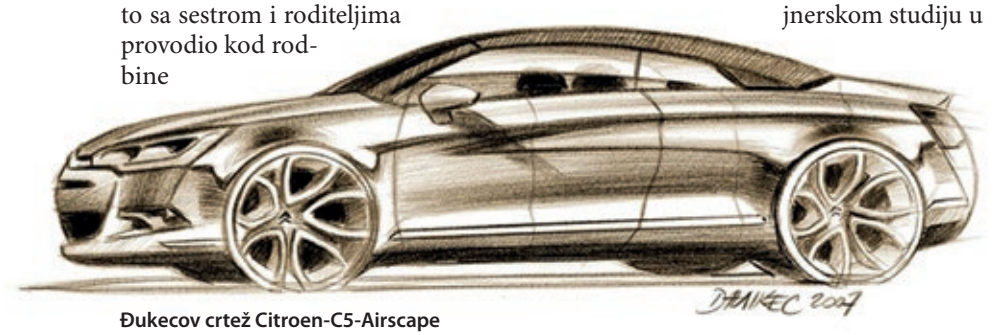
U KUĆI SE UVIJEK GOVORILO HRVATSKI

"Rođen sam 1975. godine u Frankfurtu na Majni, a roditelji su me stalno podsjećali na moje podrijetlo. U kući se uvijek govorilo hrvatskim jezikom. Zahvaljujući poslu, ali i čestim putovanjima, naučio sam mnoge jezike, što mi je olakšalo prilagođavanje novim sredinama. Bilo mi je teško na početku karijere i u Barceloni i u Parizu, ali ako čovjek vjeruje u sebe, može uspjeti i kada ne ide sve po planu", rekao je Đukec. Osnovnu i srednju školu završio je u Frankfurtu. Životni san da se bavi dizajnom počeo mu se vrlo rano ostvarivati. Studirao je u Potsdamu, poznatome njemačkome studentskom središtu savezne pokrajine Brandenburga, gdje su mu predavali istaknuti svjetski dizajneri. Već tijekom studija počeo je kreirati u pojedinim dizajnerskim studijima, stekavši praksu u Opelu, Mazdi i Volkswagenu.

Sklopljena poznanstva omogućuju mu da i prije završetka fakulteta dobije ponude za posao. Tako prvi posao s diplomom dizajnera prihvaća u Opelu, koji mu je pružio najbolju priliku za usavršavanje. Nakon Opela, 1998. jedno vrijeme radi u Volkswagenovu dizajnerskom studiju u Barceloni, shvativši da se ne traži samo ljepota, već i funkcionalnost te da dizajnerski rad mora biti usklađen sa svim elementima složene konstrukcije, što zahtijeva cjelokupan proces izrade automobila. Nakon tri godine Barcelone bio je predodređen za uspjeh u Parizu gdje ga je pozvao vrsni kreator auta Jean-Pierre Ploué, šef dizajnerskog tima u Citroënu. Prve dane u Francuskoj proveo je na projektu modela C4 Picassa, a zatim je uslijedio Đukecov fantastični iskorak i ostvarenje sna – realizacija modela C5. Pobijedio je na natječaju i ostvario prvu priliku voziti se u automobilu koji je sam dizajnirao. U Njemačku se vraća 2010. godine, pridružujući se BMW-ovu timu na poziv Adriana van Hooydonka, kada prvo umjetnički oblikuje Concept Active Tourer, a zatim slijede projekti poput izloženoga zadarskog ljepotana iz serije 2 Gran Tourer. ■

Inovativni dizajn unutrašnjosti novog BMW-a

Đukecov crtež Citroen-C5-Airscape

ENG The fascinating world promo of the new BMW Series 2 Gran Tourer was held in Zadar recently. The car's design is the work of Croatian native and head of BMW exterior design Domagoj Đukec.

Preminuo Robert Sučić

U Austriji je 23. travnja, nakon kratke i teške bolesti, u 75. godini života umro istaknuti gradišćanski Hrvat Robert Sučić, koji je bio predsjednik Hrvatskoga kulturnoga društva (HKD), austrijski konzul i voditelj Austrijskoga kulturnog foruma u Zagrebu (2001. – 2006.), etnolog, novinar i učitelj tambure. Robert Sučić pokopan je u Željeznome.

Utemeljio je i vodio tamburašku grupu Hrvatskoga akademskog kluba u Beč. Bio je prvi profesionalni tajnik Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću i tri godine urednik Hrvatskih novina u Željeznome te pet godina voditelj Austrijskoga kulturnog foruma u Zagrebu. Kao diplomat s dugogodišnjim stažem u inozemstvu uvijek je ostao vjeran gradišćanskim Hrvatima. Ovaj rođeni Bečanin, podrijetlom iz Velikoga Borištofa, hrvatskog sela u srednjem Gradišću, više od 12 godina službovao je u Moskvi kao diplomat i generalni konzul Republike Austrije.

Nakon umirovljenja Sučić je izabran za predsjednika Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću, na funkciji koju je naslijedio od Zlatka Gielera. Tu dužnost obnašao je tri godine, a zastupao je HKD u Savjetu za hrvatsku narodnu grupu u Republici Austriji, čiji je bio predsjednik od 2009. do 2010. godine. Bio je nositelj Velikoga i Srebrnoga zaslužnog znaka Republike Austrije. (Hrvatska redakcija ORF-a)

KAMEN TEMELJAC ZA HKC U JEVIŠOVKI

ČEŠKA - U južnomoravskome mjestu Jevišovki 30. travnja održana je svečanost polaganja kamena temeljca za obnovu i dogradnju Hrvatskoga kulturnog centra, koji će se sastojati od Hrvatskoga doma i Muzeja moravskih Hrvata. Od sredstava koje je odobrila češka Vlada (oko 600.000 eura), na zemljištu i u objektima koje je za potrebe moravskih Hrvata otkupila hrvatska Vlada, uredit će se tako jedinstveni centar očuvanja autohtone hrvatske baštine na ovim prostorima.

Kamen temeljac zajednički su položili ministar za ljudska prava, jednake mogućnosti i zakonodavstvo pri Vladi Češke Republike (ČR) Jiri Dienstbier, hrvatska veleposlanica u ČR Ines Troha Brdar, zastupnik češke i slovačke manjine u Hrvatskome saboru Vladimir Bilek te ing. Jaroslav Klaška, voditelj Češko-hrvatske grupe prijateljstva u Parlamentu ČR.

Sve nazočne na svečanosti prigodno je pozdravio Jan Kopriva, predsjednik Udruge čeških državljana hrvatske nacionalnosti (nositelj projekta obnove i dogradnje HKC), zatim i ministar Dienstbier, veleposlanica Troha Brdar ovaj put i u ulozi posebne izaslanice predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović, te gospoda Bilek, Klaška i Milan Pospíšil, predsjednik Savjeta Vlade ČR za nacionalne manjine. Svečanosti je nazočilo izaslanstvo HMI-ja na čelu s ravnateljem Marinom Knezovićem.

Nakon svečanosti polaganja kamena temeljca priređen je domjenak u Narodnome domu u Jevišovki. (*cz.mvep.hr; f: D. Plahtan*)

Makedonski Hrvati s novim mladenačkim poletom

Mladi diplomirani arheolog Nenad Živković (24) novoizabrani je predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji kojemu je cilj animiranje mladeži te da uz iskustvo starijih članova Zajednice podigne njezinu razinu

Nenad Živković novi predsjednik Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji

Tekst: **Ljerka Toth Naumova**
Foto: **Vlaho Brandjolica**

Sabor Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji (ZHRM) održan je 26. travnja u velikoj dvorani hotela *Kontinental* u Skoplju na kome su osim velikog broja članova Zajednice nazočili i gosti iz Republike Hrvatske, Katoličke crkve i udruge s kojima Zajednica surađuje.

U svečanome dijelu, nakon što je operna umjetnica Serafina Fantauze otpjevala hrvatsku i makedonsku himnu, nazočne je pozdravio predsjednik ZHRM Franjo Ipša. Pritom je naglasio kako Zajednica kontinuirano postoji i djeluje već 18 godina. Glavne aktivnosti usmjerene su na očuvanje hrvatskoga identiteta izučavanjem hrvatskoga jezika i organiziranje manifestacija vezanih uz hrvatsko kulturno nasljeđe i tradicije.

Zatim su gosti pozdravili sudionike Sabora i poželjeli im uspješan rad, a među njima bio je Rubin Zemon, predstavnik Mreže za multikulturalizam Makedonije, zadržavši se na aktivnostima u Mreži.

Zamjenica predstojnice Državnoga ureda za Hrvate izvan RH Jasmina Kovačević Čavlović govorila je o potpori i novom pristupu Hrvatima izvan domovine.

U ime Hrvatske matice iseljenika obratila se Diana Mašala Perković, rukovoditeljica Odjela za pravne i opće poslove, kojoj je u tome svečanom dijelu Sabora dodijeljena zahvalnica za dugogodišnju osobnu potporu i suradnju sa Zajednicom. U svome pozdravnom govoru, između ostalog, istaknula je: "Zajedno s HMI-jem Zajednica Hrvata u Republici Makedoniji ostvarila je mnoge projekte na koje smo ponosni i danas se na njih možemo pozvati. Nadam se da će tako biti i dalje, tim više što je doprinos Hrvata interkulturnoj makedonskoj državi nesporan, u sklopu prijateljskih odnosa dviju država, dvaju bliskih naroda i pojedinaca." Iz HMI-ja na Saboru je nazočila i Ljerka Galic, rukovoditeljica Odsjeka iseljeničke baštine.

Skupu su se pozdravnim govorima obratili i predstavnik Katoličke crkve mons. Antun Cirimotić te hrvatski veleposlanik u Makedoniji Zlatko Kramarić.

Svečani dio Sabora završio je dodjeljivanjem plaketa i zahvalnica gostima i zaslužnim članovima Zajednice.

U radnome dijelu Sabora u sklopu uobičajenoga dnevnog reda predsjednik Franjo Ipša podnio je izvješće o radu Zajednice između dvaju sabora. Naglasio je da su najveći problem bile financije. "Još uvijek, na žalost, izostaje potpora od Republike Makedonije tako da 'živimo' i radimo na projektima koje nam odobri DUHIRH", zaključio je Ipša.

Saboru su se predstavila tri nova kandidata za budućega predsjednika ZHRM-a: Nenad Živković, Violeta Kalić i Zorana Kostovska. Većinom glasova za predsjednika ZHRM-a izabran je mladi diplomirani arheolog Nenad Živković, rođen 1991. u Skoplju. U svome obraćanju novoizabrani predsjednik je istaknuo: "Razlog moje kandidature je preuzeti liderstvo Zajednice, kao jedan od jednakih, kako bi mladež uz iskustvo starijih članova Zajednice podignula njezinu razinu. U mom programu su projekti iz naobrazbe, sporta, znanosti i ostalo." ■

Uzvanici i sudionici prate svečanost otvaranja izbornog sabora

ENG A congress of the Croatian Community in Macedonia held in Skopje on the 26th of April has elected twenty-four year old archaeology graduate Nenad Živković as the new president of the association.

San Pedro čeka veterane Hajduka

15. manifestacija *Hrvatska iseljenička lirika* u New Yorku održana je u crkvi *Most Precious Blood* u njujorškoj Astoriji, a otvorio ju je vlč. Vedran Kirinčić, voditelj tamošnje Hrvatske katoličke misije

Tekst: **Branka Bezić Filipović**

Sudionici Večeri hrvatske iseljeničke lirike

Travanj je među američkim Hrvatima započeo velikom obljetnicom manifestacije *Hrvatska iseljenička lirika* u New Yorku, gdje je prije 15 godina začeta ideja o okupljanju Hrvata koji pišu poeziju na hrvatskome jeziku. Na tu ideju došla je tadašnja učiteljica hrvatske škole Nada Pupačić. Okupljala je pjesnike jednom godišnje u Astoriji, da bi nakon nekog vremena počeli odlaziti i u druge američke gradove, u Kanadu, Europu i u Hrvatsku. Jedan od članova koji su *u Hrvatskoj iseljeničkoj lirici* od samog početka, Ivan Dobra s otoka Žirja, ove godine primljen je u Društvo književnika Hrvatske. Broj sudionika s vremenom je narastao jer su se pridružili pjesnici sa svih kontinenata, a manifestacija je postala član Hrvatskoga svjetskog kongresa.

Ovogodišnja svečanost održana je u crkvi *Most Precious Blood* u njujorškoj Astoriji, a otvorio ju je vlč. Vedran Kirinčić, voditelj Hrvatske katoličke misije. Uvodne govore održali su osnivačica manifestacije Nada Pupačić, konzul savjetnik Davor Kristić, recenzent lanjske zbirke pjesama dr. sc. Srećko Listeš i ovogodišnje prof. Milan Bošnjak, načelnik Sektora za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH. U ime Hrvatske matice iseljenika obratili su se Branka Bezić Filipović i Silvije Jergović, voditelji podružnica iz Splita i Vukovara. Uz stare, predstavljeni su i novi članovi, a idući susret bit će organiziran u Solinu 2016. godine jer pjesnici u iseljeništvu žele i dalje ostati čuvari hrvatskoga jezika izvan domovine.

Duje Tomić i dr. Mirko Giaconi na fešti svetog Duje

SV. DUJE U SAN PEDRU

Na drugoj američkoj obali, u San Pedru, lučkoj općini Los Angelesa, u Hrvatskome domu Dobrotvorno društvo sveti Duje obilježilo je dan splitskoga patrona, već tradicionalno, posljednje subote u travnju. Nazočnima se obratio predsjednik društva Duje Tomić, a program je vodio dr. Mirko Giaconi. Gabriela Brajevich pročitala je svoje dvije pjesme na hrvatskome jeziku, a u ime HMI-ja nazočna je bila Branka Bezić Filipović. Ona je pročitala ulomak iz knjige *Smij i suze starega Splita* Ivana Kovačića, u kojem je opisano kako se slavio sveti Duje u prošlosti. Također, donijela je i pismo split-

Rudy Svorinich, predsjednik Dalmatinskog kluba iz San Pedra, i ministar Gordan Maras

Violet Grgich s ključem grada Chicaga

skoga gradonačelnika Ive Baldasara. Lutriju je vodio Joško Ivčević, a pjesmom je zabavljala Petra Tulić u pratnji gitarista. I ova večer imala je humanitarni karakter jer Splićani iz San Pedra uvijek skupe nešto novca i donesu ga u Split onima kojima najviše treba.

DAN HRVATSKO-PERUANSKOG PRIJATELJSTVA

U Hrvatskome kulturnom centru organiziran je idućega dana Dan hrvatsko-peruanskog prijateljstva. O Hrvatima u Peruu priredila je predavanje Branka Bezić Filipović, a nazočne je pozdravila predsjednica centra Maya Bristow. Uz peruansku glazbu čule se i hrvatske note u izvođenju glazbenoga sastava Izvor. Nudila su se hrvatska i peruanska jela i veselilo do kasno u noć.

Dalmatinski klub iz San Pedra ove godine, krajem kolovoza, obilježava 90. obljetnicu i želja im je da im dovedemo veterane Hajduka. Čekajući feštu, u međuvremenu organiziraju poslovne sastanke pa im je prošlog tjedna u goste došao i Gordan Maras, ministar poduzetništva i obrta RH, sa suradnicima. Bila mu je to prilika da upozna dio hrvatske zajednice i posluša što ih tišti. Pridružio im se i nedavno postavljeni novi konzul u Los Angelesu Tomislav Vlahutin, koji je za sada tamo zbog odlaska generalnoga konzula Joška Buljevića na novu dužnost savjetnika za nacionalnu sigurnost predsjednice Kolinde Grabar Kitarović.

Na sportskim terenima San Pedra, na *Bogdanovich Recreation Center*, treniraju mnogobrojni učenici hrvatskog podrijetla. Tu smo zatekli Suzy i Johna Carresija. Suzy je kći Gabriele i Ante Brajevicha, oboje iz Splita, dok je John po ocu Alexu Talijan, a po majci Marijani Hrvat. Oni su treneri školskih momčadi. U jednoj je njihov najmlađi sin Mateo i još dvoje hrvatske djece Jacobom Sutrinom i Adi Zulijevic. Njihov najstariji sin Anthony Carresi igrač je američkoga nogometa u srednjoškolskoj ligi, a srednji Dominic u osnovnoškolskome baseball teamu. I Dominicov trener hrvatskog je podrijetla, a zove se Mike Frka (supruga Lisa je Hrvatica, rođena Mardešić). Dominicov kolega na broju 13 zove se Cvitanovic pa se skoro čini da se ne nalazimo izvan Hrvatske.

HRVATSKI CENTAR U SACRAMENTU

Na sjeveru Kalifornije Hrvati su okupirani drugim aktivnostima. *Croatian american cultural center* u Sacramentu, glavnome gradu Kalifornije, ima novog predsjednika Garyja Allena čiji je djed došao s otoka Korčule. Iduće godine društvo puni 40 godina djelovanja pa se razgovaralo o planovima za proslavu, ali i budućim aktivnostima.

U obližnjoj Napa Valley, srcu vinogradarstva Kalifornije, posebno je uzbudljivo jer se obitelj Grgich priprema za jubilarno kušanje Chardonnaya u Chicagu. Prvo je bilo organizirano prije 35 godina i na njemu je sudjelovao 221 izlagač. Chardonnay s Grgich Hills bio je tada proglašen najboljim. Ove godine, 7. svibnja, u Chicagu će manifestaciju otvoriti baš Grgich, kako je u svom proglasu napisao gradonačelnik Rahm Emanuel, naglasivši Grgichevu važnost u hrvatsko-američkoj povijesti. Violet Grgich, kći Mikea Grgicha, primila je od gradonačelnika srebrni ključ grada kojim će simbolično svima otvoriti vrata.

Predsjednica Hrvatskog kulturnog centra u Sacramentu Maya Bristow i dopredsjednici Frane Jerković i Mark LLorrin

Hrvati u Americi ponosni su na svoje hrvatsko podrijetlo, ali i mi kod kuće ponosni smo na njihove uspjehe u novoj domovini. ■

Glazbena skupina *Izvor* iz San Pedra

ENG In the American-Croatian community April kicked off with the gala anniversary of Croatian Lyricism in New York, where the idea of gathering Croatians writing poetry in the Croatian language began 15 years ago.

U Češkoj postavljena spomen-ploča Nikoli Šubiću Zrinskom

Nikola Šubić Zrinski jedan je od nekolicine istaknutih Hrvata čije su supruge bile Čehinje, uz Josipa Jelačića, Stjepana Radića i Vladimira Preloga

Dvorac Jindřichův Hradec

Tekst: **Marijan Lipovac**

U dvorcu u Jindřichovu Hradecu u Češkoj nedavno je postavljena spomen-ploča u spomen na hrvatskoga bana Nikolu Šubića Zrinskog koji se na tome mjestu 10. rujna 1564. vjenčao svojom drugom suprugom Evom iz Rožmberka. Ploču je postavila Zagrebačka županija na inicijativu Hrvatsko-češkog društva iz Zagreba i predstavnika češke manjine u Zagrebačkoj županiji Franje Vondračeka.

Obitelj Rožmberk bila je sredinom 16. stoljeća najmoćnija češka plemićka obitelj, kao i Zrinski u Hrvatskoj, tako da je iza braka dvoje njezinih pripadnika vjerojatno stajao politički motiv. Sjedište obitelji Rožmberk bio je poznati grad Český Krumlov, no vjenčanje je obavljeno u Jindřichovu Hradecu koji je pripadao glavnome organizatoru svečanosti, kanceralu Češkog kraljevstva Jáchymu iz Hradeca. Eva iz Rožmberka rodila se 1537. i u trenutku vjenčanja sa Zrinskim, rođenim oko 1508., kojem je nekoliko godina ranije umrla prva supruga Katarina Frankopan, imala je 27 godina. Eva i Nikola Šubić Zrinski u braku su bili nepune dvije godine, sve do njegove pogibije u obrani Sigeta 7. rujna 1566. godine. Eva Zrinski u Hrvatskoj je poznata kao lik iz opere *Nikola Šubić Zrinjski* Ivana Zajca, no za razliku od opernoga sadržaja, nije se nalazila u Sigetu uz svoga muža, nego u sjedištu obitelji Zrinski u Čakovcu, zajedno sa svojim sinom Ivanom rođenim 1565. Nakon pogibije supruga i oca, kojeg je naslijedio njegov sin iz prvoga braka Juraj Zrinski, Eva i Ivan Zrinski neko su vrijeme živjeli na imanju Zrinskih u Eberauu u Gradišću, a 1568. preselili su se u Češku gdje su živjeli na imanjima obitelji Rožmberk. Eva Zrinski preudala se 1578. za talijanskoga plemića Paola Gassoldija i preselila u Mantovu gdje je umrla 1591., dok je Ivan Zrinski, u Češkoj poznat kao Jan Zrinský, postao dvorjanin na dvoru cara i kralja Rudolfa II. u Pragu i bio priznat za člana češkoga plemićkog staleža. Njegov ujak Petr Vok Rožmberk koji nije imao djece odgajao ga je kao nasljednika obitelji Rožmberk, međutim i Ivan Zrinski je umro bez potomstva, 24. veljače 1612., tri mjeseca nakon ujaka, što je značilo i kraj ove slavne obitelji.

Spomen-ploča Nikoli Šubiću Zrinskom

Ivan Zrinski pokopan je u cistercitskome samostanu u Vyššem Brodu, nedaleko od obiteljske grobnice Rožmberka gdje mu je do danas sačuvan nadgrobni spomenik s njegovim likom u viteškoj odjeći. Nikola Šubić Zrinski koji je obranom Sigeta stekao europsku slavu bio je još dugo poznat u Češkoj gdje je prvo djelo o obrani Sigeta bilo objavljeno već 1568., a drugo 1573. Obranu Sigeta ovjekovječio je 1914. slavni češki slikar Alfons Mucha u sklopu ciklusa golemih slika iz povijesti slavenskih naroda pod nazivom *Slavenska epopeja*.

Nikola Šubić Zrinski jedan je od nekolicine istaknutih Hrvata čije su supruge bile Čehinje, uz Josipa Jelačića, Stjepana Radića i Vladimira Preloga. Od 2011. na poticaj Hrvatsko-češkog društva postavljene su spomen-ploče i na mjestima vjenčanja Stjepana Radića u Pragu i bana Jelačića u Napajedli u Moravskoj, dok Prelog od 2008. ima poprsje u Pragu na fakultetu na kojem je studirao. ■

ENG A commemorative plaque was installed at the Jindřichův Hradec palace in the Czech Republic in memory of Croatian Ban Nikola Šubić Zrinski. It was the venue of his marriage in 1564 to his second wife Eva from Rožmberk.

"Živ u riječi – Living in the Word"

U programu su sudjelovali članovi AMCA-e Toronto, Hrvatske akademije Amerike, *Histeriona* – Kanadsko-hrvatskog amaterskog kazališta, Hrvatsko-kanadska knjižnica, Katedra za hrvatski jezik i kulturu sa Sveučilišta Waterloo i Program hrvatskih studija sa Sveučilišta Toronto

Tekst: **Ana Bačić**

U rasprodanoj prostoriji *Baka Gallery Cafea* u Torontu, prigodom 101. obljetnice smrti Antuna Gustava Matoša, priređen je multimedijalni kulturni događaj. U nizu predavanja i čitanja literarnih i novinarskih isječaka odala se počast velikanu misli i riječi Antonu Gustavu Matošu. U programu su sudjelovali članovi *Almae Matris Croaticae Alumni* – AMCA Toronto, Hrvatske akademije Amerike, ogranak Toronto, *Histeriona* – Kanadsko-hrvatskog amaterskog kazališta, Hrvatsko-kanadska knjižnica, Katedra za hrvatski jezik i kulturu sa Sveučilišta Waterloo i Program hrvatskih studija sa Sveučilišta Toronto. Ovaj uspjeli kulturni događaj bio je pothvat svih ovdašnjih organizacija sa svrhom širenja hrvatske kulture i znanosti.

Program je otvorio predsjednik AMCA-e Toronto, Krešimir Mustapić, zahvalivši prisutnima na izvrsnom odazivu i potpori koju obično pružaju drugim aktivnostima udruge AMCA Toronto. Voditeljica programa Branka Komparić nadahnutim i elokventnim najavama izazvala je punu pozornost publike. O Matošu iseljeniku, nekad i bjeguncu, govorio je Vinko Grubišić, prof. u mirovini sa Sveučilišta Waterloo. Izlaganje mr. sc. Sandre Srša Benko *AGM: jezik i stil* (samo pismeno dostavljeno radi autoričine spriječenosti) razjasnilo je kako su Matoševa erudicija i umjetnički senzibilitet utjecali na razvoj njegova osebujnoga stila. O Matošu europskome putniku i njegovu vrjednovanju putovanja govorio je Davor Piskač, prof. na Odjelu za kroatologiju na Hrvatskim studijima u Zagrebu i gostujući profesor na Odjelu slavistike na Sveučilištu u Torontu.

Slikom i riječi, Pariz i Svjetska izložba 1900. godine preneseni su u vizualno briljantno osmišljenom predavanju Srebrenke Bogović Zaseoski. La Belle époque, vreva Pariza koji je primio 51 milijun posjetitelja za vrijeme Svjetske izložbe na prijelazu stoljeća, oživjeli su pred očima i ušima publike u Bogović Zaseoskinu predavanju.

Damir Benko nadahnuto je podijelio svoja razmišljanja o Zagrebu i Hrvatskoj od Matoševa doba do danas, s puno digresija na politička opredjeljenja, vrludanja i traženja buntovnika Matoša. Završno predavanje povjereno je dr. sc. Vladimiru Bubrinu, koji je bio jedan od idejnih začetnika i organizatora projekta, a govorio je o Matošu u engleskome prijevodu. Bubrin zaključuje da pristup prevođenju Matoša zahtijeva pozornost ne samo u tome kako Matoša na engleski prevesti (njegov stil je iznimno složen), nego i što prevesti uzimajući u obzir što bi od Matoševe književne ostavštine moglo zanimati engleskoga čitatelja 100 godina poslije njegove smrti.

Interpretacija izbora proze i poezije povjerena je Cintiji Ašperger, direktorici režije na *Ryerson Universityju*, Ani Bačić i Dubravku Baraču. Završne stihove AGM-ove pjesme "Pri svetom kralju" interpretirao je Dubravko Barač, uskliknuvši: "S teškim križem jedne nacije … I dok je srca bit će i Kroacije", vjerojatno najpoznatije Matoševe stihove u kojima se sažima njegovo domoljublje. I Matoš, koji je veći dio života proveo izvan Zagreba, bio je neshvaćen u vlastitoj sredini kao i mnogi drugi velikani. Cesarićevom pjesmom "Trubač sa Seine", uglazbljenom u interpretaciji Ibrice Jusića, Seina i Sava se prepliću u *mirage* pa se tako spajaju slike Pariza i Zagreba i to u proljeće 2015. u Torontu. ■

ENG A multimedia culture event including lectures and recitals of literary and newspaper excerpts was staged before a sold-out Baka Gallery Café in Toronto to mark the 101st anniversary of the death of writer Antun Gustav Matoš.

"Neka hrvatsko ostane hrvatsko"

"Cilj naše Udruge hrvatskih studenata je spojiti hrvatske studente i akademičare u gradu Münchenu. I ovom prilikom pozivamo sve studente hrvatskih korijena i one koji osjećaju afinitet prema hrvatskoj kulturi i hrvatskom društvu da nam se priključe"

Razgovarala: **Raseljka Horvat**

Veseli svako povezivanje Hrvata iz domovine i iseljeništva, a kad su u pitanju veze među studentima, onda je to dodatni razlog da im se – želeći poduprijeti njihove zamisli – i mi ovdje predstavimo. Riječ je o Udruzi hrvatskih studenata München koja okuplja i povezuje Hrvate studente toga grada s onima koji u Njemačku dolaze iz Hrvatske i BiH. O tome što rade jedni za druge, koji su im ciljevi i planovi, kako čuvaju, njeguju i promiču hrvatski identitet razgovaramo s predsjednikom udruge Matom Ćurićem (München, 1993.), studentom pravnoga fakulteta na sveučilištu LMU München (*Ludwigs-Maximilians-Universität*).

Gospodine Ćuriću, predsjednik ste Udruge hrvatskih studenata München i ujedno njezin inicijator. Što Vas je potaknulo na osnivanje takve udruge te tko je u tome još sudjelovao? Tko su njezini članovi?

- Cilj nam je bio okupiti hrvatske studente u Münchenu te stvoriti jedan forum gdje se možemo družiti. Na početku je stajala samo ideja o tome pa smo razmišljali na koji način osnovati udrugu. Inicijativu sam poduzeo sa šest prijatelja, koliko i treba da se osnuje i prijavi udruga. Nakon poprilično truda oko organizacije, uspjeli smo skupiti veći broj članova. Danas smo ponosni što imamo ukupno 50 aktivnih članova od kojih se većina učlanila u posljednjih godinu dana. Moram istaknuti da nam je povećanjem broja članova narastao društveni značaj te utjecaj u gradu Münchenu.

Mate Ćurić s članskom iskaznicom UHS-a

Koji su najvažniji ciljevi Vaše udruge?

- Cilj naše Udruge hrvatskih studenata je spojiti hrvatske studente i akademičare u gradu Münchenu. I ovom prilikom pozivamo sve studente hrvatskih korijena i one koji osjećaju afinitet prema hrvatskoj kulturi i hrvatskom društvu da nam se priključe. Uz to želimo okupiti buduće nositelje našega društva u što većem broju te njegujemo hrvatske vrijednosti i pokušavamo olakšati integraciju hrvatskih studenata koji dolaze na sveučilišta grada Münchena.

Na koji način Vaša udruga djeluje, koje aktivnosti poduzima?

- UHS München aktivno vode i organiziraju studenti za studente. Želimo

pružiti mladim Hrvatima u Njemačkoj priliku da sudjeluju u općedruštvenim namjenama naše udruge. Posebnu pozornost dajemo promicanju hrvatsko-njemačkih odnosa te zagovaramo punu integraciju Hrvata u Njemačkoj.

Zanimljivo je da želite biti na raspolaganju studentskoj populaciji koja dolazi iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Koliko Vam se obraćaju i koje fakultete najčešće upisuju?

- Najveći problem hrvatskih studenata je organizacija života, učenje njemačkoga jezika, traženje stana i privikavanje na njemački stil života. Naša udruga daje u tim segmentima veliku potporu i pomoć novim članovima. Zanimljivo je da se upisuju najviše ekonomski fakulteti.

Uz tu praktičnu stranu Vaše udruge, organizirate tribine te surađujete s uglednim hrvatskim znanstvenicima i osobama iz društvenoga života. Koje teme Vas i Vašu publiku najviše zanimaju?

- Prije svega zanima nas društveno i ekonomsko stanje u Hrvatskoj, ali i u Njemačkoj. Svi naši članovi aktivno i s velikim interesom prate događaje u Hrvatskoj. A da taj interes opstane, organiziramo različite tribine i diskusije vezane uz dnevne teme kao što su politika, sport, kultura, društvo i gospodarstvo. Imali smo čast ugostiti razne ugledne goste poput prof. dr. Josipa Jurčevića itd.

Mate Ćurić je student pravnoga fakulteta na sveučilištu u Münchenu

Članovi UHS-a na nedavnom izletu u Kölnu

"Važno nam je da Hrvati koji žive u Njemačkoj ne prepoznaju Hrvatsku samo po ljetovanju i sportskim događajima, nego da su upućeni i u društvene brige i probleme u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Ovdje u Njemačkoj od Hrvata se traži puna integracija, a ona je moguća samo preko istine."

Rođeni ste, živite i studirate u Münchenu kao i mnogi članovi Vaše udruge. Koliko Vam je bitan hrvatski identitet, hrvatski jezik? Koliko je udruga – proširena hrvatska obitelj?

- Kratko i jasno - zanima nas sve hrvatsko! Naš osnivački moto je bio - Neka hrvatsko ostane hrvatsko! Mislim da to sve govori. Važno nam je da Hrvati koji žive u Njemačkoj ne prepoznaju Hrvatsku samo po ljetovanju i sportskim događajima, nego da su upućeni i u društvene brige i probleme u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Ovdje u Njemačkoj od Hrvata se traži puna integracija, a ona je moguća samo preko istine.

S kojim hrvatskim udrugama i društvima u Njemačkoj surađujete, čiju potporu imate?

- Trudimo se surađivati sa svim hrvatskim udrugama, ne samo u Münchenu, nego u cijeloj Njemačkoj. Veliku potporu imamo od Hrvatske katoličke župe u Münchenu te Hrvatskoga svjetskog kongresa.

Imate li uvid u ponudu hrvatskih sveučilišta, razmišljate li o povezivanju sa studentskim udrugama u Hrvatskoj?

- To nam je svakako cilj. Važno nam je da postanemo poznati i po hrvatskim sveučilištima. Možemo se pohvaliti da imamo suradnju sa Zagrebačkom školom ekonomije i menadžmenta koja nam je nedavno poslala prvoga studenta iz Zagreba.

Što biste poručili svojim hrvatskim kolegama? Čime da se vode u planiranju svoje studentske perspektive? Otići ili ostati?

- Iako nam je drag svaki gost i novi član, poručujemo im da slušaju svoje srce i razumno odluče gdje graditi svoju budućnost.

Kakvom vidite Hrvatsku, njezine potencijale i probitke u Europskoj uniji?

- Hrvatska je europska zemlja, s europskim vrijednostima i običajima. Ali mora izvući više potencijala iz sredstava Europske unije. Mi kao Udruga hrvatskih studenata trudimo se uspostaviti dijalog između Hrvatske i Njemačke, radi boljitka Hrvatske u sklopu Europske unije. ■

ENG We spoke with Mato Ćurić (Munich, 1993), a student of the law school in Munich and the president of the Association of Croatian Students in Munich, about the group's objectives and plans and how they aim to preserve and promote the Croatian identity.

Nasja & Nasja

Baka Nasja, profesorica hrvatskoga jezika, pjesnikinja i ugledna članica hrvatske dijaspore u SAD-u, već dulje vrijeme provodi dio godine u Splitu, a njezina 16-godišnja unuka Nasja došla je živjeti s bakom kako bi usavršila svoj hrvatski jezik

Baka Nasja Bošković Meyer i unuka Nasja Wickerhauser

Tekst: **Branka Bezić Filipović**

Večer poezije Nasje Bošković Meyer i Nasje Wickerhauser, koja se održala 10. travnja u organizaciji HMI-jeve podružnice u Splitu i Gradske knjižnice Marka Marulića, bila je vrlo zanimljiv i jedinstven kulturni događaj. Riječ je, naime, o predstavljanju dviju generacija jedne kulturne i vrijedne hrvatske iseljeničke obitelji iz SAD-a. Baka Nasja, profesorica hrvatskoga jezika, pjesnikinja i ugledna članica hrvatske dijaspore, već dulje vrijeme provodi dio godine u Splitu, a njezina 16-godišnja unuka Nasja došla je živjeti s bakom kako bi usavršila svoj hrvatski jezik. Budući da obje pišu poeziju - doduše baka na hrvatskome, a unuka na engleskome, odlučile su se zajedničkim snagama predstaviti splitskoj javnosti. Večer poezije prigodnim riječima otvorila je voditeljica splitske podružnice HMI-ja Branka Bezić Filipović.

Nasja Bošković Meyer rođena je u Splitu, gdje je završila osnovnu i srednju školu, a studirala je na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Nakon udaje za dr. Arthura Meyera 1963. odlazi živjeti u Ameriku, u St. Louis, Missouri. Unatoč mnogobrojnim obiteljskim obvezama uspjela je diplomirati studij lingvistike, španjolskoga i ruskoga jezika na sveučilištu države Missouri u St. Louisu. Više od 35 godina predavala je hrvatski jezik i kulturu na *St. Louis Community Collegeu*, a bavila se prevođenjem te radila kao sudski tumač. Za svoj predani rad dobila je mnoga visoka priznanja.

UDŽBENIK ZA HRVATSKI JEZIK

Tijekom Domovinskoga rata s mužem i grupom uglednih američkih Hrvata osniva *American Croatian Relief Project* (Američko-hrvatsko potporno društvo), koje je postalo vodeće društvo u SAD-u za pomoć Hrvatskoj i BiH i prikupilo više od osam milijuna dolara pomoći u novcu, hrani i lijekovima. Obitelj Meyer redovito je objavljivala tekstove potpore Hrvatskoj u dnevnome tisku, a sama Nasja je održala niz javnih predavanja na temu rata u Hrvatskoj. Zajedno s kćerkom, dr. Jasnom, Nasja Meyer izdala je udžbenik "Hrvatska - zemlja i jezik", po mnogima najbolji udžbenik za hrvatski jezik ikad tiskan u dijaspori.

Nasja Meyer od rane mladosti pisala je poeziju, njezini su radovi objavljivani u časopisu "Vidik", nastupala je na Tribini mladih i na Radiju Split, a za svoje pjesme dobila je mnoge nagrade i priznanja. U Americi joj pjesme tiskaju u studentskim listovima i raznim hrvatskim listovima, poput Zajedničara, a u domovini joj radove objavljuju mnogi ugledni književni časopisi. Izdala je dvije zbirke poezije: prva "Nagnuta nad

morem" izašla je u nakladi splitskoga Logosa 1985., a drugu "Pet rubina crvenih" objavila je Naklada Bošković 2012. Članica je pjesničkog udruženja HIL - Hrvatske izvandomovinske lirike, udruge pjesnika koji žive izvan Hrvatske, a pišu na hrvatskome jeziku.

Troje djece Nasje i pok. Arthura Meyera - dr. Joseph, liječnik, dr. Jasna, sveučilišna profesorica i dr. Mato, diplomat - žive u inozemstvu, ali izvrsno govore i pišu na hrvatskome jeziku jer su osim kod kuće hrvatski jezik učili jednu godinu u srednjoj školi i jednu godinu na Zagrebačkom sveučilištu. Nasja Meyer ima osmero unučadi, od kojih pet govori hrvatski.

SVIJETLA TOČKA HRVATSKE STVARNOSTI

Nasja Zdenka Wickerhauser, najstarija Nasjina unuka, ima 16 godina i učenica je drugoga razreda privatne gimnazije "Kraljica Jelena" u Splitu. S velikom radošću došla je u Split usavršiti znanje hrvatskoga jezika koji je već naučila kod kuće. I ona, baš kao njezina baka, piše pjesme od najranijeg djetinjstva. U Americi je odlična učenica razreda za talentiranu djecu u *Clayton High School* u St. Louisu. Pleše, pjeva i svira tamburicu u tamburaškom društvu za mlade.

U vrijeme kada naši mladi napuštaju domovinu jedan ovakav primjer djevojke iz Amerike koja se vratila u grad svoje bake da bi usavršila hrvatski jezik svakako je svijetla točka hrvatske stvarnosti. Nadamo se da ćemo ubuduće imati više ovakvih primjera. ■

ENG **Split was the venue of a bilingual evening of poetry featuring Nasja Bošković Meyer, a prominent American-Croatian who spends part of the year living in Split, and her 16-year-old granddaughter Nasja Wickerhauser, who has come to live with her grandmother to improve her Croatian.**

MANJINSKA VIJEST

HRVATICA IZ RUMUNJSKE USPJEŠNA PJEVAČICA U BEČU

AUSTRIJA - Uspjeti u Beču nije lako. Pogotovo je to bilo teško Hrvatici koja dolazi iz Rumunjske. Tako misli Christiana/Kristijana Ujkica (*Christiana Uichita*), hrvatska pjevačica koja je rođena u rumunjskom gradu Rešici/Reşiţa u rumunjskome Banatu. Pripadnica je hrvatske manjine u Rumunjskoj, gdje živi oko sedam tisuća Hrvata. Pedagošku gimnaziju pohađala je u Temišvaru, glazbeno se usavršavala u Glazbenoj školi i privatnim satovima jazza u Beču. Kasnije je studirala novinarstvo na političkim znanostima u Zagrebu, a zatim se vratila u Beč.

Počela je u dječjem zboru i već je tada

putovala svijetom i nizala uspjehe. Imala je samo četrnaest godina kad ju je ozbiljnije "zarobila" glazba. Šira hrvatska publika upoznala ju je prije desetak godina kao uspješnu sudionicu jednog TV-natjecanja za najboljeg pjevača. Jednako voli izvoditi i blues i soul i jazz. Često sluša i operu, ali i fado, sevdah i hip hop. Dijelila je pozornicu s Tomom Jonesom, a njezin veliki obožavatelj je Sting. Christiana je surađivala i s Vinniem Colaiutom, Davidom Sanbornom, Kevinom Mahoganyjem, Dominicom Millerom, ali i hrvatskim pjevačima Oliverom i Gibonnijem. (*Fenix Magazin*)

Hommage zavičajnom *stinju* i pariškim *godišćima*

Riječ je o osebujnoj umjetnici višestrukoga umjetničkog izričaja, istaknuo je Maroević na otvorenju izložbe koja se može smatrati autoričinim simboličnim povratkom na zagrebačku likovnu scenu nakon trideset godina izbivanja

Slikarica i pjesnikinja iz Pariza Tatjana Radovanović u Zagrebu

Tekst: **Vesna Kukavica** Foto: **Lada Radić**

Studio Moderne galerije *Josip Račić* u središtu Zagreba ovih dana, od 16. travnja do 3. svibnja 2015., pridružio se zanimljivom izložbom i dvojezičnim recitalom hvarske Parižanke Tatjane Radovanović, u svojevrsnome popratnom programu, velikoj manifestaciji hrvatsko-francuskih kulturnih veza *Rendez-vous, festivalu Francuske u Hrvatskoj* koji se od proljeća do jeseni izvodi u Lijepoj Našoj u organizaciji Ministarstva kulture, Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Francuskoga instituta i Veleposlanstva Republike Francuske u Hrvatskoj i to baš u *Mjesecu frankofonije*. U nazočnosti mnogobrojne publike izložbu znakovita naslova *Hommage zavičajnom stinju i pariškim godišćima* slikarice, grafičarke i pjesnikinje Tatjane Radovanović, koja pet desetljeća stvara i obilježava umjetničko ozračje Pariza, otvorio je jedan od najistaknutijih hrvatskih povjesničara umjetnosti akademik Tonko Maroević. Riječ je o osebujnoj umjetnici višestrukoga umjetničkog izričaja, istaknuo je Maroević na otvorenju izložbe koja se može smatrati autoričinim simboličnim povratkom na zagrebačku likovnu scenu nakon trideset godina izbivanja.

Svestranu umjetnicu dočekala je radoznala likovna publika našega glavnoga grada u kojem se školovala, formiravši vlastitu slikarsku dionicu s nepresušnim vrelom osobnih pjesničkih minijatura ispjevanih kako u organskome idiomu rodnoga otoka, tako i u jezičnim kodovima urbanih sredina s kojima se srodila. Ta su uvjerljiva umjetnička svjedočenja o nataloženim iskustvima Radovanovićeve u boji, grafitu, aquatinti i stihu pregledno zabilježena u atraktivno oblikovanome katalogu izložbe čiji predgovor potpisuje ravnateljica Moderne galerije Biserka Rauter Plančić.

U SOBICI NA MONTPARNASSEU

Umjetnica, rođena u Gdinju na otoku Hvaru 25. siječnja 1933., predstavila se s tridesetak probranih crteža, slika i grafika nastalih od 1956. do 2002. Njezino umjetničko stvaralaštvo bez dvojbe obilježila su mjesta na kojima je živjela, počevši od Hvara gdje je završila osnovnu školu, zatim Splita gdje nastavlja obrazovanje u Školi primijenjene umjetnosti do Zagreba gdje maturira 1956. na Odjelu zidnog slikarstva. Na zavičajnome otoku do šezdesetih predaje likovni odgoj i potiče kulturni život, organizirajući recitale i dramske predstave. Godine 1960. upisuje Likovnu akademiju u Zagrebu, gdje su joj do diplome 1964. predavali glasoviti hrvatski likovni umjetnici Miljenko Stančić, Branko Ružić, Ivan Sabolić, Valerije Michieli. Godinu dana nakon diplome, tj. 1965. odlazi u Pariz, živeći u sobici na Montparnasseu iz koje se pruža inspirativan pogled na slavne pariške krovove, koje počinje slikati – zarađujući za život kao kućna pomoćnica.

Kustosica Moderne galerije Lada Bošnjak i slikarica iz Pariza

Zbirke pjesmama

Ciklus slika iz ranih pariških dana izlaže 1972. u Salonu ULUH-a u Zagrebu, na svojoj prvoj samostalnoj i hvaljenoj izložbi. U Parizu se prvi put predstavlja 1973., u Galerie Raymond Duncan. Povjesničarka umjetnosti Rauter Plančić u katalogu podsjeća kako je 1971. umjetnica napustila skučeni mansardni stan-atelijer te se s Montparnassea preselila na Montmartre, gdje se pridružuje multinacionalnoj koloniji umjetnika koji su hodočastili u kulturnu metropolu Francuske i na njezin mitski brežuljak povrh desne obale Seine da bi učili, usavršavali se, hvatali priključak sa suvremenim likovnim strujanjima i ponajviše stvarali pod okriljem glasovite i svima otvorene L'Ecole de Paris.

SAMOSVOJNA SLIKARICA

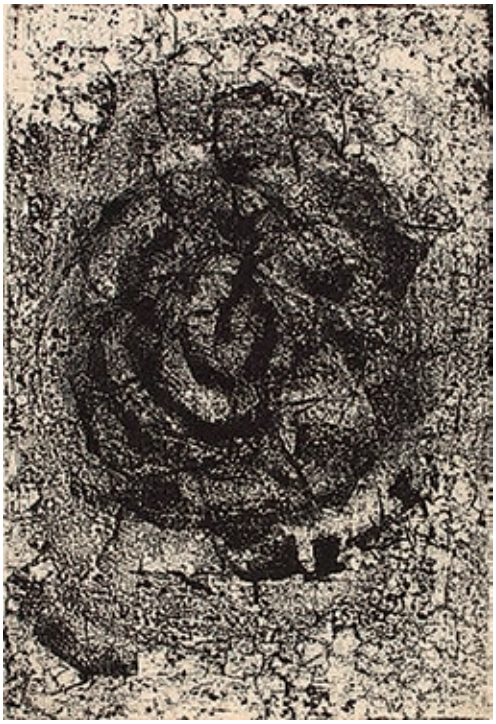
"U tom poticajnom montmartrovskom okruženju, koje u samoj biti prožima takmaštvo pristiglih umjetnika sa svih strana svijeta sa širokim dijapazonom umjetničkih nastojanja i šarolikim kulturno-socijalnim popudbinama, u potpunosti se posvećuje slikarstvu i smiono prihvaća izazove koji joj otvaraju put do osvajanja relevantna mjesta u svekolikom pariškom artističkom mravinjaku", objasnila je povjesničarka umjetnosti Rauter Plančić. "Svakodnevno intenzivno slika portrete i likove iz raznih podneblja, svih boja i rasa, te kolege i prijatelje, pa s jednakim zanimanjem i usamljene šetače, beskućnike i radoznale turiste", opisala je autorica kataloga izložbe. Umjetnica je uvrštena u Hrvatsku likovnu enciklopediju (1996.) Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža. Tatjana Radovanović izlagala je u mnogobrojnim pariškim galerijama i bila nagrađivana, afirmirajući se kao samosvojna slikarica, no umjetnički talent realizira i kao pjesnikinja – koja nas je oduševila autentičnim kazivanjem stihova na zagrebačkom otvorenju izložbe – što zvonkom čakavicom, što sonornim francuskim.

Prvu opsežniju zbirku poezije na čakavskom narječju i s vlastitim ilustracijama, Živo *stinje*, objavila je 1999. Na susretu pjesnika Croatia Rediviva u Selcima na Braču nagrađena je titulom *Poeta olievatus* (2005.). Nekoliko godina kasnije slijedi zbirka *Tragom zalutalih jeka*, Split - Jelsa 2009. Stihove piše na čakavskom, štokavskom, ikavskom i francuskom, a knjige su joj nagrađivane uvrštenjem u pjesničke antologije. Nedavno joj je u *Mjesecu frankofonije* objavljena nova dvojezična zbirka pjesama *Od Gdinja do Pariza, od Montparnassea do Montmartrea i natrag* (Split, 2015.) s trideset pjesama na hrvatskom i francuskom jeziku, uz desetak reprodukcija crteža i slika nastalih u proteklih pedeset godina na Hvaru i u Parizu.

KAO KUĆNA POMOĆNICA

"Točno 14. prosinca 1965. godine otišla sam u Pariz misleći da ću ostati samo tri mjeseca. Zašto baš Francuska? Svi mi koji smo završili likovnu akademiju fantazirali smo tada o ambijentu u kojemu su stasali velikani. U Parizu sam isprva radila kao kućna pomoćnica, stanovala sam na osmom katu u maloj sobici i tako je nastao ciklus slika pod nazivom Pariški krovovi. Pjesme sam počela pisati u najranijem djetinjstvu. Šta da vam kažem, mi smo se u Gdinju rađali uz *pivanje* nazdravica. Poezija je u nama! A, ljubav prema Gdinju, tu opsesiju, meni, sestri i bratu prenio je naš otac Ivko koji je bio pedagog i učitelj, inače suvremenik Antuna Dobronića s kojim je bio zajedno u školi u Arbanasima. Moj otac, koji je ujedno bio i slikar i kipar, ostavio je veliku baštinu u Gdinju s kojom se sada nas troje mučimo sami jer mjesna uprava ne vidi koliko nam je potrebna pomoć da je sačuvamo. Naša kuća puca po šavovima od vrijednih predmeta koje je moj otac godinama skupljao prenoseći generacijama otočnih školaraca znanje. Ona je muzejska zbirka koja je bila pod zaštitom, ali samo na papiru. A jeste li znali da Gdinj ima podrijetlo u staroslavenskoj riječi šumarak ili gaj? Sve je to još moj otac proučio pa nas je nastojao

povezati s Gdinjskom na Pagu i Gdanjskom u Poljskoj. On je razvijao veze s Poljacima i htio nas je bratimiti. Te veze pokušali smo poslije mi mlađi obnoviti, ali nismo uspjeli", zabavljala nas je 82-godišnja Tatjana Radovanović, spomenuvši šarmantno da su je upozorili organizatori da publika stoji na nogama i da ne dulji.

U katalogu je tiskan i Tatjanin *Requiem za Vukovar 1991./92.*, oslikavajući autoričinu pariško tjeskobu izazvanu nepravednom agresijom na njezinu domovinu devedesetih, u kojoj je i sama sredinom dvadesetog stojeća kao dijete proživjela ratnu kataklizmu, odlučivši se trajno posvetiti ljepoti ne razaranja, već ljudskog stvaralaštva. ■

ENG An exhibition opened in Zagreb with a bilingual recital by Parisian and island of Hvar native Tatjana Radovanović in the frame of the Rendez-vous festival of France in Croatia, a Croatian-French culture exchange programme taking place in Croatia from the spring to autumn.

Tekst: **Gordana Bećirović**
Foto: **Zlatko Duzbaba**

"Putujuća scena" je dramska amaterska družina iz Stuttgarta koja ove godine obilježava desetogodišnjicu svog postojanja. U tom razdoblju odigrana je jedna dramska premijera *(Sve se zna, zar ne!?)*, četiri praizvedbe *(U malom raju, Besplatni trošak, Kuhajte s Martom, Gastarbajteri na godišnjem)* i nekoliko skečeva *(Mastodont, Ličko prelo)*. Grupu je osnovala Gordana Bećirović koja je ujedno scenarist i redatelj. Budući da družina nema svoje matično kazalište, trenutno koristi prostorije Katoličke misije Stuttgart i nakon obavljenog "posla" putuje po Republici Njemačkoj na poziv katoličkih misija, hrvatskih kulturnih zajednica ili Hrvatske dopunske nastave. Gostovali su u Hrvatskoj 2004. na 13. smotri kazališnih amatera Zagrebačke županije u Buševcu i dobili Diplomu za očuvanje jezika i amaterizma u dijaspori. Na poziv Centra za kulturu i informacije "Maksimir" družina je ostvarila san svoje voditeljice i 9. svibnja ove godine odigrala predstavu "Gastarbajteri na godišnjem" u njezinu rodnome gradu Zagrebu.

U "Putujućoj sceni" glumilo je oko 30 glumaca amatera, a trenutačno ima 17 članova. Za izradu scene odgovoran je Zlatko Duzbaba, koji svojim vještim rukama i uz dugogodišnje iskustvo u njemačkome amaterskom kazali-

Sve se zna, zar ne?!

Družeći se s učiteljicama Hrvatske škole Stuttgart jedno poslijepodne uz kavicu kao spontano se pitala kako bi one odglumile neki lik i kako bi se zvale. Buduće glumice tada nisu uopće imale pojma da je već djelomično pripremljen tekst i kakvo ih putovanje čeka. Tako je nastala "Putujuća scena" i prva predstava "Sve se zna, zar ne!?" na osnovi teksta "Ugledni gost" Fadila Hadžića. Iako je tekst iznimno dobar i smiješan, po Gordani je imao jednu manu, a to je premalo likova. I zato, ne budi lijena, ubacila je pet novih likova. Par koji očekuje gosta dobio je kćerku pankericu, a tu je još njezina prijateljica i tri radoznale susjede. Od originalnog teksta ostala je samo prva stranica i tema očekivanja gosta. Premijera je održana u Katoličkoj misiji Bad Cannstatt 12. veljače 2006. pred prepunom dvoranom s puno oduševljenja i pljeska. Zanimljivo je s te premijere da su ljudi pitali kada će nastavak. Put je bio otvoren!

PUTUJUĆA SCENA

Nasmijati i uveseliti

Karakteristika *Putujuće scene* je da su sve predstave odigrane na dijalektima, od kajkavskog do dubrovačkog, ponekad i u miješanom obliku, tako "kako se priča", što se pokazalo jako dobro

štu oblikuje ideje redateljice. Ujedno je Zlatko fotograf družine i ako ne zabija čavle po sceni, neumorno "škljoca" kamerom. O kostimima i rekvizitima brine se cijela grupa.

PRVI SUSRET S GLUMOM

Kako je sve počelo? Ideja i želja stvarala se u glavi osnivačice družine Gordane Bećirović (tada Ormanec) još dok je bila djevojčica i sretno se igrala na ulicama svoje četvrti te pohađala školu u Kustošiji. Njezina mašta vrlo brzo je davala smisao igricama i pod njezinom su koordinacijom spontano nastajali prvi skečevi. Tada nije ni primjećivala što se zapravo događa, ali je osjećala potpuno ushićenje i ispunjenje same sebe. Budući da su joj se u glavi neprestano rojile razne pričice, počela je pisati kako bi rasteretila misli, a time se relaksira i danas. Međutim, osim nekoliko objavljenih priča (neke su bile nagrađene), ostalo je skrivala u ladici pisaćega stola. Nakon završene Škole za kulturu i umjetnost zaključila je da je vrijeme uozbiljiti se, prestati maštati i raditi neki "normalan posao".

Velika prekretnica dogodila se kada ju je život odveo u Njemačku, u grad Stuttgart, i kada su je zamolili da uskoči kao glumica u jednu dramsku družinu. Odmah je prihvatila iako nije imala nikada prave glumačke želje. Tu se prvi put susrela s pučkim kazalištem i otkrila čari toga jednostavnog i narodnog prikaza ljudi i sredina. Vrlo brzo počela je ispravljati tekst te mijenjati scene na veliko nezadovoljstvo, a ujedno i veselje tadašnjega redatelja. Poslije dvije predstave, dva gostovanja u Hercegovcu na Festivalu pučkih kazališta, grupa se ugasila zbog povratka redatelja u Hrvatsku i nedostatka glumaca.

ISPUNITI ŽIVOTNU ŽELJU

Boreći se godinu dana sama sa sobom, razmišljajući o posljedicama i obvezama koje jedna voditeljica treba nositi, važući sve dobro i loše, pitajući se treba li joj sve to, donesena je odluka: "Da, ja želim probati, ispuniti svoju životnu želju, izbaciti ideje na papir i pokazati drugima taj moj svijet, nasmijati i uveseliti ih, pružiti im trenutak kada mogu zaboraviti na sve ono tužno i ružno, na

U Malom raju

Godinu dana kasnije, 6. svibnja 2007., održana je pretpremijera kazališnoga komada "U Malom raju" koji je u potpunosti napisala i postavila na scenu Gordana Bećirović. Priča govori o krčmarici Mici koja želi unijeti nešto živosti u svoj kafić i u malo mjesto u kojem živi te tako pretvara kafić "Kod debele Mice" u noćni klub "Mali raj". Mještani nisu zapravo znali što se točno u tom klubu može vidjeti pa se zbog radoznalosti i neznanja počinju stvarati razna spletkarenja i problemi kako za posjetitelje kluba tako i za Micu. Tekst je postavila i amaterska dramska grupa Gradskog kazališta Beli Manastir.

Gastarbajteri na godišnjem

U prepunu dvoranu bez prozora, u kojoj je temperatura dostigla 38 °C, nisu stali svi posjetitelji koji su željeli vidjeti novu predstavu "Putujuće scene". Družina je 6. srpnja 2014. izvela još jednu pretpremijeru i nasmijala publiku do suza. Plesalo se i pjevalo uz poznate dalmatinske, slavonske i bosanske melodije. Predstava u tri prikaza pokazala je autentično svaku sredinu. U dalmatinskoj priči riječ je o vječitom sukobu navijača Dinama i Hajduka, Purgera i Dalmatinaca, koji ublažava njemačka donacija. Slavonska priča je tipična priča ljudi iz dijaspore. Kad se konačno odluče otići na godišnji odmor negdje drugdje, a ne kući u Hrvatsku, neplanirano se pojavi problem koji treba hitno rješavati i svi drugi planovi padaju u vodu. Bosanska priča govori o dvije sestre iz siromašne zabiti negdje u Bosni, koje se žele udati i naći sreću pa gdje god ona bila, a tada čuju da dolazi prosac iz Njemačke. Dijalekt pomiješan s njemačkim jezikom bio je izvrsno prihvaćen.

Kuhajte s Martom

Na probama nije nikada bilo dosadno, smijeha i nespretnih situacija bilo je bezbroj. To isprepletanje glume i stvarnog života dalo je ideju za novu predstavu. Budući da su trenutno vrlo popularne kuharske emisije, Gordana je napisala priču o snimanju jedne takve epizode s događajima ispred i iza kamere. Uz nespretno kuhanje i ljubavne avanture nastala je vrlo komična predstava "Kuhajte s Martom". Pretpremijera je održana 10. srpnja 2011.

Besplatni trošak

Sljedeća pretpremijera bila je 12. srpnja 2009. u Katoličkoj misiji Stuttgart. U "Besplatnom trošku" na satiričan način obrađena je tema kućne prodaje raznih proizvoda (*Tupperware, Zepter*), tzv. prezentacija. Priča je nasmijala do suza mnoge žene koje su se našle u njoj i pomalo sramežljivo pogledavale u svoje supruge. Želja za besplatnim poklonima, za tombolom i priznanjem prijateljica ponekad oslijepljuje kako oči tako i um. I vrlo brzo se dođe u izgubljenu situaciju koju samo iskusan prezentant svojim šarmom dovede u red.

posao i obveze. Da, to je to!" Bila je kasna jesen 2005. godine.

Inače, karakteristika "Putujuće scene" je da su sve predstave odigrane na dijalektima, od kajkavskoga do dubrovačkoga, ponekad i u miješanome obliku, tako "kako se priča", što se pokazalo jako dobro. Jer, kako kaže voditeljica, glumci amateri su najbolji kad ih se pusti pričati i šetati onako kako su naučili, biti svoji i svoje dati. Treba ih samo malo usmjeriti i ohrabriti, osloboditi straha i naučiti poštovati "daske koje život znače". Kako je u tome uspjela, mogli ste vidjeti u Centru za kulturu i informacije "Maksimir".

Ako želite ugostiti "Putujuću scenu" u vašoj sredini, družina će s veseljem spakirati kulise i krenuti na put. Kontakt: www.putujucascena.de ■

ENG The Travelling Stage is an amateur theatre troupe out of Stuttgart now celebrating its tenth anniversary. It has staged one drama premiere, four first showings and several sketches.

Madridska drama hrvatskih egzilanata

Kad se iščitaju biografske činjenice, s potresnim reminiscencijama Tijanove životne i stvaralačke družice Nedjeljke, može se sažeto oblikovati natuknica: Pavao Tijan iznimni je hrvatski i španjolski enciklopedist, esejist i prevoditelj

Tekst: **Vesna Kukavica**

Svibanj je mjesec u kojemu se hrvatske obitelji prisjećaju bližnjih koji su emigrirali ili stradali na raznim stranama prije 70 godina. Kad su u pitanju novi naslovi čija je tematika posvećena tim u domovini prešućivanim tragičnim događajima iz doba totalitarizama 20. stoljeća, treba izdvojiti biblioteku *Memoari, sjećanja, dokumenti* Matice hrvatske u kojoj je nedavno izišla knjiga autorice Nedjeljke Luetić Tijan Život Pavla Tijana, leksikografa i publicista s polustoljetnom madridskom adresom, priređivača Igora Zidića i Marije Tijan Wieck. Senjaninu Tijanu, iz legendarnoga tima prve *Hrvatske enciklopedije* Mate Ujevića i nagrađivanoga enciklopedista španjolskoga kulturnog kruga, Vlada Republike Hrvatske tek je deset godina nakon smrti prenijela pisanu ostavštinu s 215 svezaka iz Madrida u arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (2007.). Za stvaralaštvo u hispanističkoj leksikografiji odlikovan je uglednom Kolajnom španjolskoga kralja za doprinose na području kulture.

POTRESNE REMINISCENCIJE

Kad se iščitaju biografske činjenice, s potresnim reminiscencijama Tijanove životne i stvaralačke družice, može se sažeto oblikovati natuknica: Pavao Tijan (Senj, 15. 6. 1908. - Madrid, 2. 7. 1997.) iznimni je hrvatski i španjolski enciklopedist, esejist i prevoditelj. U Španjolskoj je bio isprva sveučilišni profesor u Madridu, znan kao don Pablo Tijan Roncevic. Iako je bio došljak, bio je tehnički urednik *Enciklopedije španjolske kulture* (*Enciclopedia de la Cultura Espanola*, 1 - 5, Madrid, 1963. - 1968.); suradnik glavnoga urednika biografske enciklopedije (*Forjadores del Mundo Contemporaneo*, 1 - 4, Madrid, 1959. - 1961.); suradnik kompendija *Las grandes corrientes del pensamiento contemporaneo*, 1 - 2, Madrid, 1959., kao i suradnik geografskog atlasa *Geografia Universal*, 1 - 2, Barcelona 1952., i sl.

Luetić Tijan, Nedjeljka: Život Pavla Tijana, Matica hrvatska, Zagreb, 2014.

Slavist Tijan karijeru započinje u Zagrebu tridesetih, diplomiravši na Filozofskome fakultetu. Biva privatnim učiteljem u poznatim obiteljima da bi od 1935. do 1941. radio kao profesor u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji. Od 1938. surađuje u uredništvu na izradi *Hrvatske enciklopedije*. Od 1941. književni je tajnik i urednik u Hrvatskome izdavalačkome bibliografskom zavodu. Surađivao je u domaćoj periodici i uređivao časopise *Hrvatski jezik*, *Književni tjednik* (1941. - 1942.) i kulturnu rubriku *Spremnosti* (1943. - 1944.). Istraživao je kulturnu povijest Primorja i Senja. Od 1944. pročelnik je za visoko školstvo i znanstvene ustanove u Ministarstvu prosvjete NDH.

Bojeći se odmazde komunističkih vlasti u svibnju 1945. bježi preko Austrije u Rim, gdje 1946. gorljivo radi za mnogobrojno hrvatsko izbjeglištvo. Na poziv Vrhovnog vijeća za znanstvena istraživanja 1947. naseljava se u Madridu te ondje na novoosnovanome Međunarodnom odjelu za moderne kulture organizira studij slavistike, uključujući se u aktivnosti domicilne akademske zajednice. Od 1954. Tijan djeluje na *Instituto Miguel de Cervantes de Filología Hispánica*, kada preuzima jednu od vodećih uloga među španjolskim leksikografima sve do umirovljenja. Marljivo pridonosi dvjema emigrantskim organizacijama: *Croatia Academica Catholica* i Zajednici Hrvata u Španjolskoj, utemeljenoj u Madridu 23. lipnja 1948.

HRVATSKI RADIOPROGRAM U MADRIDU

Nakon desetljeća prisilne razdvojenosti u egzilu mu se 1955. pridružuju kćer i supruga – profesorica Nedjeljka L. Tijan pa zajednički kao svestrani intelektualci i poligloti, uz ostalo, vizionarski pokreću i uređuju hrvatski program na *Radio Nacional de España*. Taj se pothvat Tijanovih pokazao utjecajnim medijskim glasom za međunarodno prepoznavanje hrvatskog pitanja. Surađivali su s nizom emigrantskih časopisa poput *Hrvatske revije* ili argentinske *Studia Croatice*, što ovu (auto)biografistiku čini izazovnom historiografskom građom.

Autorica Nedjeljka L. Tijan snažno i kritički progovara o ideologijama kao uzrocima sljepila zbog kojeg stradaju nevini i radi čije je razarajuće energije tako

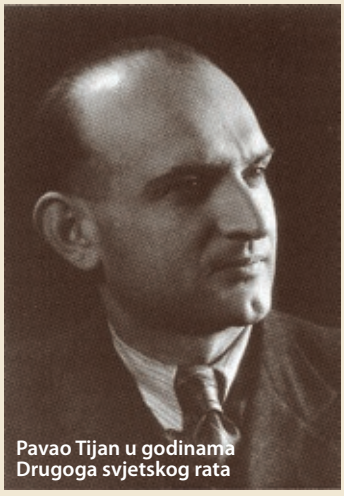

Kolegij Santiago Apóstol u Madridu u kojem je bilo oko stotinu izbjeglih hrvatskih sveučilištaraca

Vjenčanje Pavla Tijana i Nedjeljke Luetić

tanka granica između žrtve i junaka, a životi pojedinaca nerijetko gube svaki smisao. Obitelj Tijan, unatoč nedaćama, u iberijskoj je enklavi pronašla svoj smisao u medijskoj borbi za uspostavu hrvatske demokratske države s izmještenoga disidentskog vidikovca zapadnoeuropskoga kruga kršćanskoga nadahnuća. Na jednome mjestu autorica ističe kako će njezine riječi teško razumjeti onaj tko nije bio siromašni emigrant bez domovine.

Pavao Tijan u godinama Drugoga svjetskog rata

Istina, hrvatski narod bio je u 20. stoljeću suočen s dva totalitarizma i ni iz jednog nije izašao bez grijeha. U ovoj će knjizi povjesničari, ako se ikad u historiografiji prevlada crno-bijela znanstvena paradigma prošlostoljetnih svjetskih kataklizmi i malih naroda, zasigurno naći neka nedostajuća objašnjenja u stvaralačkoj motivaciji, manje ili više imunoj na zlo, pojedinih ključnih figura društvenoga i kulturnoga života hrvatske nacije sredine 20. stoljeća i više desetljeća europskog poraća u hladnoratovskoj dihotomiji – kojih u imenskom kazalu ove knjige ima gotovo osam stotina. Spominju se osobe kao što su sveučilišni profesor medicine dr. sc. Duško Jelavić, sociolog Antun Wurster, muzikolog fra Branko Marić, pravnik Vladimir Vince, enciklopedist dominikanac Hijacint F. Eterović, kemičar Gojko Kremenić, pravnik Marijan Gec, liječnik Ivo Tuškan, povjesničar Pero Vukota, ekonomist Pavao Berkeš, politolog Boris Široki, knjižničarka Nevenka Dragičević i mnogi drugi koji su se u Španjolskoj afirmirali u svojim zvanjima. Među njima je bio i medijski teoretičar Luka Brajnović, suprug Tijanove sestre i urednik kultnoga emigrantskog časopisa *Osoba i duh*. Od 1960. Brajnović je bio profesor svjetske književnosti i novinarske deontologije na Sveučilištu Navarra u Pamploni na kojem je osnovao Katedru novinarstva, odgojivši niz vrsnih novinara što je bio povod da mu Španjolska iskaže zahvalnost i poštovanje osnivanjem međunarodne zaklade (1996.) pod njegovim imenom iz koje se svake godine dodjeljuje nagrada za izvrsna etička i profesionalna dostignuća u novinarstvu. Ti su se ljudi mogli skloniti u Španjolsku pod frankizmom budući da je bila izmučena građanskim ratom i neutralna u Drugome svjetskom ratu, zbog čega su je tek 1955. priznali Ujedinjeni narodi.

Nedjeljka Luetić, nakon zaruka za Pavla Tijana, u Zagrebu 1944.

PLATFORMA NACIONALNE POMIRBE

S druge strane, utočište im je polako uranjalo u desetljeće kada će ondašnji blokovski svijet već saznavati značajke bezbožnoga socijalističkog raja, koji biva sasvim raskrinkan šezdesetih u potpuno neočekivanome mediju kakva je književnost - zahvaljujući ponajviše matematičaru i piscu Aleksandru Solženjicinu, ovjenčanom Nobelovom nagradom (1970.), koju ugledni pisac nije smio primiti. Na lokalnome planu u Lijepoj Našoj to će razdoblje trajno obilježiti naraštaj *deklaracionista*, čija će pak djeca (među kojima je i kći Tijanovih) afirmirati platformu naše nacionalne pomirbe na valu europske demokratizacije prigodom rušenja Berlinskoga zida, a u uvjetima obrane od jugo-srpske ratne agresije, na temelju koje je stvorena suvremena demokratska Republika Hrvatska 1990-ih, kada se disidentskome krugu Tijanovih tek otvara mogućnost da bez žiga izmještenih (*Displaced Persons*) stupe na rodno tlo. Stoga mi zvuči sasvim uvjerljivo da Tijanova kći smatra kako njezin radišni otac nije namjerno želio završiti svoje memoare, na koje su ga nagovarali Bogdan Radica i Vinko Nikolić, da im ne bi otežavao izbjeglički život - dok joj je majka otišla kao samozatajna

Marija Tijan, Janko Skrbin i Pavao Tijan u Madridu 1960-ih

heroina madridske egzilantske drame 2002. Utihnula je s nadom da će suprugova (auto)biografija biti objelodanjena u Matici hrvatskoj, ne ostavivši predugo svoga Pavla da sam počiva na madridskome groblju, gdje su oboje pokopani!

ETAPE IZ ŽIVOTA

Građa knjige razdijeljena je na dva dijela i ilustrirana dokumentarnim fotografijama. Prvi dio, naslovljen Život Pavla Tijana, ima 266 stranica gdje su kronološkim redom opisane etape iz života toga intelektualca i to u 18 odvojenih cjelina. Te cjeline su: *Djetinjstvo*; *Gimnazija; Sveučilište; Politika – diktatura; Senjski klub; Vukovar – Eltz; U vojsci; Hrvatska enciklopedija, sporazum i rat* (str. 81. - 101.); *NDH; Slom Nezavisne Države Hrvatske i bijeg; Emigracija – Italija* (str. 126. – 136.); *Utočište u Španjolskoj; Život u Španjolskoj; Španjolski radio i emisije na hrvatskom jeziku* (str. 168. – 214.); *Dva svećenika: velečasni Draganović i velečasni Vince; Slučaj Luburić; Posjeti i razgovori, te Posljednje godine života*. U drugome dijelu knjige, naslovljenom *Pisma i ulomci*, na 57 stranica objavljena je odabrana Tijanova korespondencija s devet posebnih jedinica. Te su jedinice: korespondencija s publicistom i urednikom s argentinskom adresom Markom Sinovčićem; *Dopisivanje s fratrima u prvome poraću; Pismo Jurju Krnjeviću o Hrvatskoj enciklopediji; Razgovor s urednikom Mirkom Ragužem o Hrvatskoj enciklopediji; Dopisivanje s K. Draganovićem; Karlo Mirth o knjizi Crisis del liberalismo en la Europa Central; Pavao Tijan o Trogrančićevoj knjizi…*; *Avijatičari i Senjske studije.*

Autorica Nedjeljka Luetić Tijan (Gradac kraj Makarske, 9. 1. 1916. - Madrid, 14. 7. 2002.) za 47 godina iseljeničkoga života istaknula se kao publicistkinja, prevoditeljica i kulturna djelatnica u Španjolskoj. Na Sveučilištu u Zagrebu diplomirala je francuski jezik i književnost te slavistiku. Radila je kao gimnazijska profesorica, a kasnije biva suradnicom u uredništvima *Hrvatske enciklopedije* i *Spremnosti*, gdje se susreće s P. Tijanom za kojega se udaje 1944. Emigrira u Madrid tek 1955. Iduća dva desetljeća, kako je opisano, obilježit će supružnički rad na Španjolskome nacionalnom radiju, kada Nedjeljkin glas postaje simbolom hrvatskih težnji za slobodom i samostalnošću. Objavila je knjigu doživljaja pod naslovom *Krov i kruh: deset godina u okupiranoj Hrvatskoj, 1945. - 1955.* (München - Barcelona, 1980.), koja je proglašena najboljom knjigom hrvatske emigracije za 1980./1981.

Pavao Tijan u senjskoj Gradskoj vijećnici gdje je 1993. primio Priznanje grada za kulturnu djelatnost

SUSRET S RODNIM SENJOM

Rukopis ove biografije privodi kraju, uz priređivača Igora Zidića, kći Tijanovih, rođena Zagrepčanka Marija Tijan Wieck (71) s višedesetljetnom američkom adresom i velikom ljubavlju za Hrvatsku. Diplomiravši klasičnu filologiju u Madridu, Marija uspješno nastavlja razvijati karijeru i izvan Španjolske, postavši 1972. glavnom tajnicom *International Institute of Iberian Colonial Art* u Santa Feu (Novi Meksiko, SAD). Zatim vodi odnose s javnošću za tvrtku Philip Morris u New Yorku, gdje je na Sveučilištu Fordham magistrirala poslovno upravljanje. Na *University of Maine* predavala je latinski i španjolski jezik do umirovljenja 2011. U saveznoj državi Maine živi od 1986. Trenutačno se, na svojoj američkoj i španjolskoj adresi, bavi pisanjem i uređivanjem literarne ostavštine svojih roditelja - koji su osobito bili ponosni na svoje dvije unuke s kojima su prvi put posjetili neovisnu domovinu Hrvatsku 1993. Najdirljivije su stranice koje opisuju Tijanov susret s rodnim Senjom nakon 52 godine budući da taj školovani čovjek nije radio ni za slavu ni za novac, već za boljitak domovine. ■

ENG *The Life of Pavao Tijan* **(Senj, 1908 – Madrid, 1997) is a book, recently released, penned by Nedjeljka Luetić Tijan. Pavao Tijan was a prominent Croatian and Spanish encyclopaedist, essayist and translator who spent fifty years of his life in Spain.**

LJETNA ŠKOLA HRVATSKOGA FOLKLORA

Hrvatska matica iseljenika poziva sve folkloraše, plesače i svirače, na tradicionalnu LJETNU ŠKOLU HRVATSKOGA FOLKLORA koja će se od **30. srpnja – 8. kolovoza 2015. godine** održavati u novouređenom **Omladinskom hostelu Hrvatskog ferijalnog saveza u Boriku kraj Zadra.**

Ovoga će se ljeta podučavati folklorni plesovi, pjesme, narodne nošnje i glazbala **HRVATSKOGA PANONSKOGA PODRUČJA.** Naučite sve o narodnim plesovima **Turopolja, Moslavine, Posavine, Bilogore, područja Slatine, Donjeg Miholjca, Orahovice, Našica, Nove Gradiške i Požeške kotline, Valpovštine, Brodskog Posavlja, Đakovštine, područja Županje i Vinkovaca te Srijema. Predavat će se i plesovi Hrvata koji žive u Vojvodini, Mađarskoj i Bosanskoj Posavini u BiH.**

Uz praktična plesna predavanja održat će se i predavanja o narodnim nošnjama i pjesmama panonskoga područja, te predavanja o plesnom pismu – kinetografiji i osnovama notnoga pisma.

Voditelj škole je prof. Andrija Ivančan.

Nudimo tri grupe predavanja:
1. **FOLKLORNI PLES**
2. **SVIRANJE TAMBURA**
3. **SVIRANJE HRVATSKIH TRADICIJSKIH GLAZBALA**

Smještaj: u Omladinskom hostelu "Zadar" u Boriku kraj Zadra, u neposrednoj blizini mora. Cijena punog pansiona po danu i osobi 188,00 KN, plus boravišna pristojba u iznosu od 3,50 KN za mlađe od 29 godina i 7,00 KN po danu/osobi za starije od 29 godina u trokrevetnim sobama i višekrevetnim sobama.

Školarina: 80 EURO po osobi

XIII. RADIONICA NARODNIH NOŠNJI "HRVATSKA ETNORIZNICA"

Hrvatska matica iseljenika poziva na sudjelovanje u ***Hrvatskoj etnoriznici***, radionici za izradu hrvatskih narodnih nošnji koja će se od **15. do 25. srpnja 2015.** godine održavati u **Klesarskoj školi u Pučišćima na otoku Braču.**

Ovaj je program namijenjen je svima koje zanimaju hrvatske narodne nošnje, njihova izrada, održavanje i primjena u folklornim društvima, osobama koje žele same izrađivati narodne nošnje ili jednostavno vole ručni rad i žele proširiti svoja znanja.

Podučavat će se **tkanje, krojenje, šivanje, sve vrste vezova, aplikacija i ukrašavanja, rekonstrukcija, izrada i održavanje narodnih nošnji te izrada tradicijskog nakita i pletenje**. Također, planiraju se i posebni sadržaji: **izrada lepoglavske čipke, sunčane čipke (*motivi)*, izrada čipke tehnikom** čunčanja **i zlatovez.**

Voditelj Radionice i autor programa je prof. Josip Forjan.

Radionica je organizirana u dvije radne grupe:
1. Početna
2. Napredna

Smještaj: Učenički dom Klesarske škole u Pučišćima na otoku Braču. Cijena punog pansiona po osobi dnevno iznosi 230 KN plus boravišna pristojba za osobe od 12 do 18 godina 3,00 kune, a za starije od 18 godina 6,00 kuna po danu.

Školarina: 80 EURO po osobi

Prijave za Školu i Radionicu: potrebno je popuniti prijavni listić i najkasnije do 15. lipnja 2015. godine poslati u Hrvatsku maticu iseljenika. Prijavni listić i sve dodatne informacije možete zatražiti na adresi:

Hrvatska matica iseljenika
/prof. Srebrenka Šeravić, rukovoditeljica Odjela za kulturu/
10000 Zagreb, Trg Stjepana Radića 3
Tel. 01/61 15 116 Fax. 01/6111 522 www.matis.hr e-mail: srebrenka.seravic@matis.hr

Vrata Jadrana

Rijeka se tijekom novije povijesti razvila zahvaljujući prednostima svoga položaja na kraju Riječkoga zaljeva koji je povezan otvorenim morem Velim vratima između Istre i Cresa, Srednjim vratima između Cresa i Krka te Malim vratima između Krka i kopna

Piše: **Zvonko Ranogajec**
Foto: **D. Miculinić, Z. Ranogajec**

Na riječkom korzu uvijek je živo

Rijeka je najveća hrvatska luka i treći po veličini grad u Hrvatskoj, kao i političko središte Primorsko-goranske županije. Rijeka se tijekom novije povijesti razvila zahvaljujući prednostima svoga položaja na kraju Riječkoga zaljeva kao dijelu većega Kvarnerskog zaljeva. Riječki zaljev povezan je otvorenim Jadranskim morem Velim vratima između Istre i Cresa, Srednjim vratima između Cresa i Krka te Malim vratima između Krka i kopna. Rijeka je položena na obalnoj lokaciji gdje je najbliži pristup susjednim prostorima - panonskom i alpskom. Od zaleđa Rijeke pa do peripanonskoga prostora okolice Ogulina na Kordunu Dinaridi su najuži, a zračna udaljenost iznosi samo 50 km uz značaj Delničkih vrata (742 m.n.v.). Preko Postojnskih vrata (609 m.n.v.) Rijeka je povezana s Ljubljanskom kotlinom i istočnoalpskim prostorom u susjednoj Sloveniji, no taj je prometni pravac stvaranjem samostalne Hrvatske izgubio dio značaja, dok je na važnosti dobio pravac prema Zagrebu (131 km zračne udaljenosti ili 161 km cestovne udaljenosti).

Na lukobranu noću pod svjetlosnim efektima na dizalici

LUČKI KAPACITETI

Strmo kopno i dubina mora od oko 60 metara omogućili su razvoj lučkih kapaciteta Rijeke. Grad je smješten na ušću, delti rijeke Rječine u more, a širenje grada prema zaleđu dosta je otežano zbog strmine kopnenog zaleđa. Od obale do zaleđa razlikuju se četiri tipa reljefa: primorski pojas, zona fliša (plodnoga nepropusnog tla bogatog vodom), submediteransko krško pobrđe i strmije planinsko zaleđe. Rijeka je krajnji SZ izdanak reljefnoga niza Vinodola koji se pruža od Novoga Vinodolskog, preko Bakarskoga zaljeva pa do Matulja. Najviša nadmorska visina područja grada Rijeke iznosi 499 metara, a sastoji se od dva naselja (Rijeka i Sveti Kuzam) i 34 mjesna odbora. Klima na prostoru Rijeke je umjereno topla vlažna sa siječanjskim srednjacima od 5,6 i srpanjskim od 23,3 stupnja Celzijusa, dok je količina padalina oko 1.600 mm. Zbog čestih ciklonalnih prodora tijekom zime javljaju se bujične pojave, kao i snažne bure do orkanske snage.

Najstarije naselje s današnjeg prostora Rijeke je Tarsata, koje su osnovali ilirski Liburni, a preteča je današnjega Trsata. Rimljani središte spuštaju na desnu obalu ušća Rječine na prostoru današnjega staroga grada pod nazivom Tarsatica, koje je bilo cestovno čvorište od Aquileje prema Senii, kao i prema Panoniji. Naselje je uništeno propašću Rimskog carstva za seobe naroda, a Hrvati grade novo naselje dvojnoga karaktera. Iznad ušća Rječine na njezinoj lijevoj obali gradi se utvrđeni feudalni grad Trsat, a na desnoj obali Rječine pokraj ušća u more pučki dio Rika Svetoga Vida. Naime, od 4. stoljeća sv. Vid postaje zaštitnik grada, a grad dobiva ime Terra fluminis sancti Viti ili hrvatski Rika Svetoga Vida. Od 14. stoljeća grad je u posjedu krčkih knezova Frankopana, a od 1466. pod vlašću Habsburgovaca. Od 14. stoljeća Rijeka doživljava gospodarski procvat i postaje značajno pomorsko,

Delta Riječine

Luka s pogledom na Učku

trgovačko i obrtničko središte kao posrednik između kontinentalnog zaleđa i prekomorskih zemalja. Lučki promet temelji se na izvozu drveta, stoke, vune, kože i željeza, dok se uvozi žito, sol, riba i ulje. Pomorske aktivnosti uzrokuju razvoj brodogradnje, mlinarstva i štavljenje kože. Stagnacija Rijeke počinje u 16. stoljeću nesigurnošću zbog turskih osvajanja kada jača zapadniji i zaštićeniji Trst, a u okolici Rijeke snaže Bakar, Kraljevica i Senj.

CESTE PREMA UNUTRAŠNJOSTI

Preduvjeti za ponovno snaženje Rijeke nastupaju gradnjom cesta prema unutrašnjosti, prvo Karoline 1728. godine od Karlovca prema Bakru i Rijeci te Lujzijane sagrađene 1811. godine od Karlovca do Rijeke. Sredinom 18. stoljeća podiže se rafinerija šećera, a grad se širi zapadno od ušća Rječine. Austrijski car Kalo VI. 1719. godine Rijeku proglašava slobodnom lukom, a Marija Terezija 1776. godine pripaja Rijeku kraljevini Hrvatskoj. Ban Josip Jelačić 1848. godine kao imenovani guverner Rijeke pripaja grad Banskoj Hrvatskoj kao nagradu što je uspješno ugušio antihabsburške pobune u srednjoj Europi. No, Mađari koji u monarhiji kontinuirano iskazuju pretenzije prema Rijeci kao glavnome mađarskom izlazu na more uspijevaju 1868. godine Riječkom krpicom kao dodatkom Hr-

Svetište Majke Božje Trsatske

HNK Ivana pl. Zajca

vatsko-ugarske nagodbe doći do izravne uprave nad gradom. Rijeka se 1870. godine u potpunosti pripaja Mađarskoj, što dovodi do suparništva u razvoju dviju glavnih luka u carstvu, austrijskoga Trsta i mađarske Rijeke. Mađari intenzivno ulažu u razvoj Rijeke, što je kulminiralo gradnjom željezničke pruge Budimpešta - Rijeka 1873. godine. Osim toga, gradi se tvornica papira Hartera 1821., rafinerija nafte 1882. godine, kao i plinara, gradska kanalizacija i mnogobrojne kulturne ustanove, reprezentativne građevine, a 1899. godine Rijeka dobiva i električni tramvaj. Rijeka prema popisu stanovništva 1857. godine ima više od 20.000 stanovnika, a po prometu postaje osma luka u Europi. Rijeka tada ima čak 50 posto hrvatske industrije. Otvara se brodogradilište, tvornica torpeda, rafinerija nafte, tvornica duhana. Gospodarsko snaženje prati i razvoj bankarstva (1871. godine Riječka banka), a krajem 19. stoljeća Rijeka sa Sušakom ima 68.000 stanovnika.

Nakon Prvoga svjetskog rata Rijeka je podijeljena, desna obala Rječine pripada Italiji, a novostvorenoj Kraljevini SHS pripada Sušak na lijevoj obali Rječine. Tome su prethodili turbulentni događaji na čijem čelu je bio talijanski pjesnik i pustolov Gabielle D'Annunzio. On

Morčići na Riječkom karnevalu

je umarširao s vojskom u Rijeku nošen demokratskim i socijalističkim, ali ujedno i profašističkim i anarhističko-liberalnim idejama te osniva u kolovozu 1920. Talijansku upravu za Kvarner temeljenu na svom ustavu, Kvarnerskoj povelji. U prosincu 1920. godine, nakon što je talijanska mornarica bombardirala Rijeku (krvavi Božić), D'Annunzio predaje grad Talijanima, a Rapallskim ugovorom od 12. prosinca 1920. godine Rijeka treba postati Slobodna država Rijeka, što se u praksi ne poštuje. Konačno, 27. siječnja 1924. Kraljevina SHS i Italija potpisuju Rimski sporazum kojim Rijeka pripada

Trsatska gradina

Italiji, a Sušak Kraljevini SHS. Nastupa razdoblje stagnacije podijeljenoga grada, a Sušak preuzima ulogu glavne luke nove države te postaje središte brodogradnje. Prije Drugoga svjetskog rata Rijeka ima 56.000, a Sušak 20.000 stanovnika.

OSLOBAĐANJE I PRIPAJANJE HRVATSKOJ

Nakon Drugoga svjetskog rata koji je obilježen velikim razaranjima, što je posljedica savezničkih bombardiranja, ali i razaranjima prilikom povlačenja Nijemaca, Rijeka je oslobođena 3. svibnja 1945. godine ulaskom u grad jedinica JNA, nakon čega se grad ponovno ujedinjuje. Nastupajuće razdoblje karakterizira stalno gospodarsko jačanje, kao i razvoj lučkih kapaciteta koji se diverzificiraju. Tako Baršica u raškome bazenu preuzima drvo i stoku, Omišalj na Krku naftu, Bakar i Urinje rasute i tekuće terete, a riječko-sušački bazen generalne terete i kontejnere. Osamdesetih godina 20. stoljeća riječka luka ima maksimalni promet od 20 milijuna tona robe jer obavlja ulogu izvozne luke za veći dio Mađarske, Čehoslovačke i dijela Austrije. Stvaranjem samostalne Hrvatske pomorski promet Rijeke je zbog jačanja susjednih luka u Kopru i Trstu na žalost posljednjih godina više nego prepolovljen te iznosi oko 9 milijuna tona, u što najviše spadaju tekući tereti u Omišlju.

Katedrala sv. Vida i lučke dizalice

Rijeka 1970. godine na Krku dobiva zračnu luku, a tri godine kasnije i sveučilište koje doživljava stalni kvalitativni napredak, pogotovo gradnjom kampusa na prostoru bivše vojarne 2012. godine. Inače, isusovci su osnovali sveučilište još davne 1627. godine. Prema posljednjem popisu stanovništva Rijeka 2011. godine ima 128.624 stanovnika, što je vidno smanjenje za čak 15.000 u odnosnu na razdoblje prije 10 godina.

Za grad Rijeku vežu se mnoge značajne zanimljivosti od kojih posebno treba spomenuti danas nezaobilazni dio naoružanja svih mornarica svijeta, torpedo. Njega je prvi projektirao časnik austrougarske mornarice Ivan Vukić ili Ivan Lupis, a usavršio je britanski inženjer Robert Whitehead, nakon čega je i podignuta riječka tvornica Torpedo. Dok je Rijeka od 1920. do 1924. bila neovisna država, tadašnji američki predsjednik Woodrow Wilson predložio ju je za sjedište Lige naroda.

Kanjon Rječine i most na zaobilaznici

Rijeka je sve značajniji grad i po turističkoj ponudi, jednoj od najuglednijih u Europi, u čemu je glavni značaj Riječkoga karnevala. On je spoj venecijanskoga i austrijskoga građanskog karnevala s elementima mitologije Hrvata, u čemu prednjače zvončari s Kastavštine. Uz više od 10.000 sudionika karneval posjeti i 100.000 posjetitelja.

GOSPA TRSATSKA

Gospa Trsatska jedno je od glavnih hodočasničkih mjesta u Hrvatskoj koje godišnje posjeti stotine tisuća hodočasnika i najstarije je hodočasničko mjesto u Hrvatskoj. Po predaji, 10. svibnja 1261. godine na prostoru današnjega Trsata niknula je Nazaretska kućica svete obitelji koja se tu zadržala do 10. prosinca 1294. godine kada je prenesena u Loreto, gdje se nalazi i danas. Legenda ima svoje uporište u križarima koji su iz Europe odlazili u Svetu zemlju istočnojadranskim koridorom. Rijeka je danas središte nadbiskupije i metropolije s katedralom sv. Vida, kao i teološkim studijem.

Rijeka je hrvatskoj nacionalnoj baštini dala mnoga znana imena među koja spadaju pjesnik Janko Polić Kamov, skladatelj i dirigent Ivan pl. Zajc, čije ime nosi Hrvatsko narodno kazalište u Rijeci, arhitekt Idis Turato, političarka Kolinda Grabar-Kitarović, rock glazbenik Damir Urban, nogometaš Petar Radaković… ■

ENG **Rijeka is Croatia's largest maritime port, the third largest city in the country and the capital of Primorje-Gorski Kotar County. In recent history Rijeka has developed thanks to its position at the head of the Bay of Rijeka, part of the larger Kvarner Bay.**

www.croata.hr

CROATA®

U dobru za svoj narod, za svoj dom!

Golema većina ljudi ne veže pozdrav "Za dom spremni" ni s rasizmom ni s ustaštvom, nego baš kao i nogometni as Ivica Olić nisu znali da je taj pozdrav zabranjen dok UEFA zbog njega nije počela slati kazne odnosno dok ga nisu drugi proglasili rasističkim

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić,** Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Ima ljudi s kojima kad god sjedite, ne ostane susret samo na riječima. Tako smo dvojica hrvatskih javnih radnika u četiri desetljeća, dr. Vlado Šimunović i dr. Josip Gracin te moja malenkost ovaj put malo obnovili sjećanja i poslove na 30. obljetnicu Fonda hrvatskih studenata (FOHS), koji neprekidno tiho djeluje. Sjetili smo se i našega predsjednika dr. Xaviera Nieberdinga i našega pokojnog dopredsjednika, svjetskoga dr. Žarka Dolinara. Dolaskom hrvatske države prebacili smo FOHS iz Švicarske u Zagreb, a onda ga je Zlatko Daidžić s misijom Solothurn i prijateljima dodatno obnovio ovdje u Švicarskoj gdje je i počeo. Okupilo se dvanaest udruga i pojedinaca i sada odavde školujemo sedamnaest talentiranih studenata iz obitelji s puno djece u RH i BiH. Sada čak kojeg više nego FOHS iz Zagreba. Preko Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK) postali smo nekima i primjer u ovakvoj stvari pa se počelo s ovakvim djelatnostima u još nekoliko država među Hrvatima izvan domovine.

Ovaj put zapeli smo još za jednu stvar. Ne računamo tu na glupost koju promiče Večernji list od 23. 4. 2015., a kojoj se ipak čudimo, da "jedno istraživanje", bez opisa koje i kakvo, pokazuje (!) da 82% Hrvata žali za Jugoslavijom. Eto, sad će taj list pokrenuti referendum i lako nas vratiti u taj svoj istinoljubivi golootočki raj. Puštamo tu Večernjakovu podvalu kraju, ali uzimamo u obzir da je UEFA, nakon doušničke prijave FARE iz Rijeke, zbog skandiranja "Za dom spremni" i koje petarde na nedavnoj utakmici Hrvatska : Norveška kaznila HNS i nas sve s praznim tribinama na utakmici protiv Italije i s 50.000 eura. A HNS je kao organizator utakmice od UEFA-ina delegata dobio isključivo riječi pohvale!

Mi smo ovdje htjeli vidjeti kako Hrvati u Švicarskoj doživljavaju proskribirani pozdrav sa sportskih terena "Za dom spremni". Rečeno učinjeno! U istraživanju s više suradnica i suradnika sudjelovalo je 407 ispitanika iz Centralne Švicarske, oko 60% muških i 40% ženskih, oko polovice rođenih mladih ovdje i druga polovica prve generacije. Rezultati istraživanja pokazuju da: a) "Za dom spremni" njih 91% posto smatra sportskim ili starohrvatskim pozdravom, b) njih 93% zaokružuje "To nema veze s rasizmom i glupost je zabranjivati ga" te c) njih 93% da su "Ogorčeni zbog kazne Hrvatskoj" ili da je to "Nepravedna kazna". Ostatak postotaka spada u izjave da je to ustaški ili čak partizanski pozdrav, da ga treba zabraniti jer je rasistički te da smo kaznu zaslužili ili da je kazna opravdana ili nisu ni čuli za prijepore oko toga.

Ono što se očito pokazuje, golema većina tih ljudi ne veže taj pozdrav ni s rasizmom ni s ustaštvom, nego točno kao i nogometni as Ivica Olić nisu znali da je taj pozdrav zabranjen dok UEFA zbog njega nije počela slati kazne odnosno dok ga nisu drugi proglasili rasističkim.

Kao mali narod ne možemo se bosti s rogatom mašinerijom UEFA-e. Njima argumenti manje vrijede od špijuna i klevetnika, kao što je bio bivši ministar Jovanović koji je optužio Šimunića i publiku da su uz "Za dom spremni" uzvikivali i "Hajmo ustaše". Kažu, učinio je to da pojača dojam. Imamo mi i drugih sjajnih uzvika i pjesama pa najbolje da ih koristimo što prije i što više dok nam i njih nisu proglasili rasističkim. Uz to, od HNS-a doznajemo da određeni strani plaćenik Stevanović iz Rijeke organizira pravu doušničku službu po hrvatskim stadionima i da se nažeo svim silama da se u ime FARE zabrani i Thompsonova pjesma "Lijepa li si". Iz Rijeke čujem od poznanika koji su mu bliže da je vrlo nesretan zbog tog neuspjeha. Dok ne dođu ljudskija vremena i slijepci ne progledaju, neka nam ovakvi likovi i prilike ne oduzimaju energiju. Neka nas još jače osnaže i motiviraju da čuvamo gdje god možemo svaku svoju vrijednost, svoj običaj, svaku svoju riječ, pozdrav i sve što je vezano uz ljubav prema svome narodu, a daleko od mržnje i svake diskriminacije drugih. Boljševici jesu isticali prvu hrvatsku boju, pozdravljali se sa *Zdravo*, pa nećemo se zbog toga odreći ni crvene boje ni *Zdravo Marije* ni tog pozdrava. A nećemo ni brijati brkove zato što ih je Hitler nosio. Eto, još nisu prošla vremena kad su se zabranjivale pjesme kao *Ustani bane* ili progonili pozdravi kao *Hvaljen Isus i Marija*! Završili su u jadu i odbačenosti oni koji su nam nasiljem to zabranjivali, a te pjesme i pozdravi s ponosom žive i dalje. Izdržao je naš narod i to, izdržat će i ovo. Unatoč nasilju, još jače u malim i u velikim stvarima budimo za svako dobro spremni - za svoj narod, za svoj dom!■

Veliko nije uvijek i dobro, a dobro je uvijek i veliko.

Panorama Crikvenice

Od običaja, staza do *beseda*

Publicistica Đurđica Ivančić Dusper autorica je više knjiga posvećenih duhovnoj i materijalnoj baštini Crikvenice, a među njima se ističe *Rječnik crikveničkoga govora*

Tekst: **Raševljka Horvat**

Sretne su one sredine, gradovi i mjesta, koje imaju svoje autore, publiciste koji kontinuirano istražuju njihovu baštinu, bilježe stare i donose nove spoznaje nudeći ih zainteresiranim čitateljima u obliku knjiga te tako promiču prirodne, materijalne i duhovne vrijednosti prošlosti i sadašnjosti prepoznajući u njima temelje identiteta.

Crikvenici je na taj način posljednjih petnaestak godina djelovanja, svojim istraživanjem i objavljivanjem, posvećena publicistica Đurđica Ivančić Dusper. Baveći se crikveničkom prošlošću i sadašnjošću, njezinim ljudima i običajima, skupila je i od propadanja, zaborava sačuvala zanimljivu baštinu svojega zavičaja te svoje spoznaje i pamćenja objavila u nekoliko naslova: *Pod murvicun* (2000.), *Suhore* (2001.), *Crikveniški besedar* (2003.) i *Zmed gromač* (2004.), *Putevima naših starih* (2006.) i *Z štajona va štajon* (2009.), *Crikvenički narodni običaji* (2012.) i *Rječnik crikveničkoga govora* (2014.).

SLIKA PROŠLOSTI

U ovim knjigama na zanimljiv i pristupačan način opisuje ljepote i osobitosti materijalne i duhovne baštine svojega kraja, otkriva zaboravljene punktove života crikveničkoga težaka i ribara, slažući mozaik prošlosti i sadašnjosti Crikvenice koja je tijekom posljednjih sto pedeset godina doživjela mnoge preobrazbe, a koju su - od maloga ribarskog mjesta do crikveničke rivijere - gradili i iseljeni Crikvenčani - od "amerikanskoga novca".

Kako su te promjene brze i nekontrolirane, autorica ih je na svoj način odlučila "zaustaviti" - knjigama. Stoga podsjeća na *štovnu nedelju*, *maslinsku nedelju*, *belu nedelju*, *Ivanju*, *Jurjevu*, *Velu Gospoju*, pod *murvicun*, svadbene i ostale običaje... koji su životu toga čovjeka davali poseban začin, oplemenjivali svagdašnjicu i krijepili duh, a danas uglavnom pripadaju sjećanjima.

Od knjige do knjige vodi nas nekim davnim stazama crikveničkoga zaleđa te ujedno podsjeća na identitet prostora i ljudi, lokalitete, frankopanske i pavlinske tragove, kao i nezaobilazna imena povijesti i kulture, od članova obitelji Frankopan do Jurja Julija Klovića Croate do Antuna Barca...

Crikvenčanima će posebno zvoniti toponimi Kotor, Stolnič, Guljanov dolac, Rajske poljane, Drivenik, Grižane, Belgrad, Rimski most, Drenin, Slani potok, crkvica sv. Juraj, najstarija u Vinodolu, Karlići... jer, kao i drugi ovdje nespomenuti, imaju posebno značenje u mjesnoj povijesti uz mnogobrojne druge tragove kulturne i vjerske baštine, pučke pobožnosti...

Iako nevelika, ova tematska ukoričenja i više su od pretencioznih raskošnih i bogatih monografija - one su topla mjera srca, intimnoga odnosa autorice prema svome zavičaju.

Ta ljubav posebno se očituje u *Rječniku crikveničkoga govora* (2013.) za koji je građu godinama spremno bilježila i ton-

Đurđica Dusper-Ivančić posvećena je istraživanju baštine svojega zavičaja

ski snimala tako ih otimajući zaboravu. I dok je prvi fond riječi objavila samostalno u *Crikveničkom besedaru*, *Rječnik crikveničkoga govora* rezultat je njezine suradnje s dr. sc. Martinom Bašić koja je preuzela leksikografsku obradu te Sanjom Škrgatić koja je riječima pridodala naglasak - zvuk, melodiju. Navedeni su i mnogobrojni toponimi kao podsjećanje na mjesta, a koji sve manje žive u svagdašnjici a sve više u sjećanjima *Crikveničana* i *Crikveniškinja*.

CRIKVENIČKI RJEČNIK

Martina Bašić autorica je i uvodnoga teksta *Jezični sustav crikveničkoga govora* u kojem daje opis njegovih čakavskih posebnosti te pregled dosadašnjih dijalektoloških istraživanja.

Đurđica Dusper, zaljubljenica u crikveničko *ča*, prikupila je riječi prema načelu razlikovnosti u odnosu na standardni hrvatski jezik, i to riječi kojima se služe starije generacije, te tako zabilježila govor prije intenzivnijih utjecaja medija, doseljenika i turista (do šezdesetih godina 20. stoljeća), kako piše u predgovoru: "Danas ima još jako malo Crikveničana koji govore pravo crikvenički, pa je ovaj moj rad, nadam se, uz tekstove ostalih autora koji se izražavaju na našoj čakavici, pridonio da to narodno blago ne prođe bez traga u nepovrat."

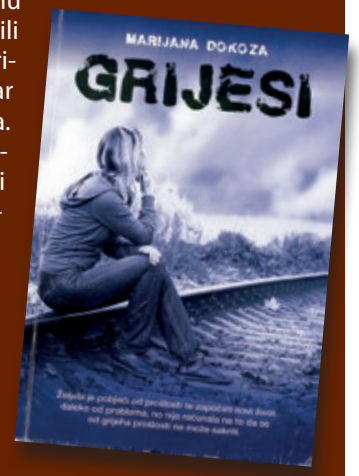
Marnim radom autorica je u tome i uspjela te je od prve riječi *abadȁt* (mariti, obraćati pozornost) do zadnje *žvȃlt* (hitar, okretan, vedar, oran), od *Crikvènīškog Pòlja* i *Cīrkula* do *Cimîtēra pòli Frâtār* ispisala život crikveničkoga puka i njegovu izvornu duhovnu baštinu, u čemu je kao izdavač vjerno prati crikvenički Centar za kulturu dr. *Ivan Kostrenčić*.

Knjige su rezultat autoričina povratka u zavičaj, nakon umirovljenja. Stariji slušatelji Hrvatskoga radija pamtit će je po angažmanu u kultnoj emisiji *Pomorska večer* koju je Đurđica Dusper godinama uređivala, a koju je slušala domovinska i iseljena Hrvatska. ■

ENG **Studying the past and present of the town of Crikvenica, its people and customs, publicist Đurđica Ivančić Dusper has preserved the fascinating heritage of her native town and recorded her insights and memories in several volumes.**

MARIJANA DOKOZA PREDSTAVILA SVOJ NOVI ROMAN "GRIJESI"

ZADAR - Mlada zadarska književnica s frankfurtskom adresom i suradnica inozemnog izdanja Večernjega lista Marijana Dokoza predstavila je 9. travnja u prepunome paviljonu Gradske lože u Zadru svoj novi roman "Grijesi" koji je izišao u Večernjakovoj biblioteci. O Marijaninu romanu na promociji su govorili zadarski književnik Tomislav Marijan Bilosnić, Večernjakov novinar Petar Grubišić i autorica romana. Roman "Grijesi" temelji se na istinitoj priči o ženi koja želi pobjeći od prošlosti te započeti novi život daleko od problema, ne znajući da se od grijeha prošlosti ne može sakriti! Glavni lik, Ana Radman, imala je traumatično djetinjstvo koje su obilježili smrt majke i najmlađe sestre te odrastanje s nasilnim ocem. Nakon što njezina velika ljubav Toni pogine u ratu u Hrvatskoj, Ana bježi u Njemačku, gdje se udaje za Nijemca i započinje novi život. Godinama poslije, Ana upoznaje čovjeka izgledom vrlo nalik na Tonija s kojim započinje strastvenu vezu i ostaje trudna. Ono što će saznati o tom čovjeku oživjet će stare grijehe i ljubavne rane kojih se najviše bojala... Od teške sudbine, borbe života i smrti i nikada zaboravljene i neprežaljene ljubavi nemoguće se skriti - rekla je autorica romana.

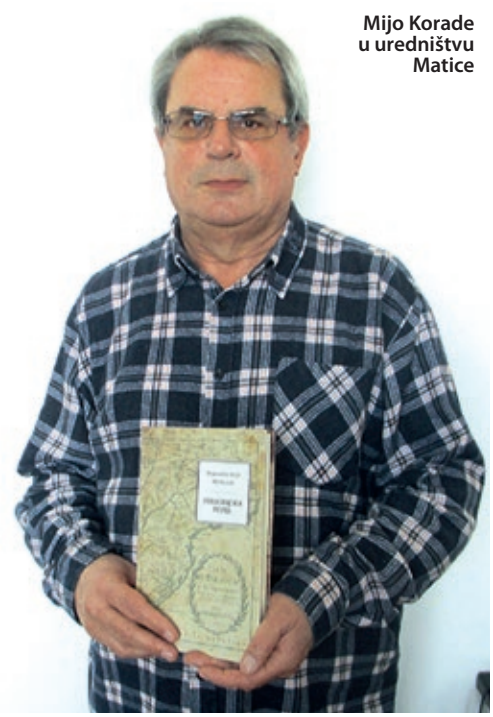

Tomislav Marijan Bilosnić naglasio je kako knjigu čita ili odustaje od njezina čitanja po dojmu koji na njega ostavlja prva, početna rečenica nekoga djela. - I, čini mi se da do sada nisam pogriješio u odabiru takve beletristike u kojoj su već u prvoj izjavi osjećaji, misli ili činjenice dotjerani do spisateljske vrućice. A naša spisateljica Marijana Dokoza svoje "Grijehe" započinje upravo jednom vrlo činjeničnom rečenicom – "Tragično je zapravo ovo naše doba", odmah ističući i svoju konačnu ocjenu kako je suvremeno ljudsko društvo zatrovalo licemjerje, laž i nebriga za sudbinu bližnjega, kao i svaka druga moralna pošast – rekao je Bilosnić. (*Večernji list*)

Sudbina "paragvajskoga kralja" Nikole Plantića

Pisma dvojice isusovaca iz nekadašnje Austrijske provincije Družbe Isusove Ivana Marchesettija iz Rijeke i Nikole Plantića iz Zagreba nude pogled u svakidašnji život misionara, stranaca i autohtonih američkih naroda koje su isusovci pokrštavali na južnoameričkome kontinentu u 18. stoljeću

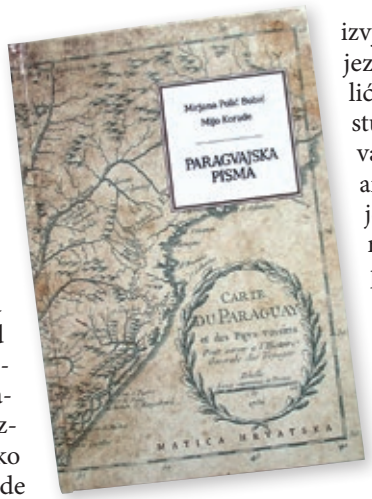

Mijo Korade u uredništvu Matice

Tekst: **Uredništvo (izvor Hina i GK)**

Knjiga Mirjane Polić Bobić i Mije Korade o djelovanju hrvatskih isusovačkih misionara u Južnoj Americi "Paragvajska pisma - Ivan Marchesetti i Nikola Plantić: isusovci u Paragvajskoj provinciji Družbe Isusove" predstavljena je nedavno u Matici hrvatskoj u Zagrebu. Knjigu su predstavili autori prof. Mirjana Polić Bobić i prof. Mijo Korade, recenzenti knjige Marino Manin i Damir Zorić te glavna urednica Romana Horvat.

Recenzent Marino Manin ocijenio je da je knjiga iznimno važno izdanje za hrvatsku kulturološku povijest jer opisuje i donosi izvješća misionara koja pobijaju stereotipe u našoj kolektivnoj memoriji o novovjekovnoj povijesti Novoga svijeta. Riječ je o stereotipima djelovanja konkvistadora i velikom bogatstvu južnoameričkih prostora, napomenuo je Manin dodavši da knjiga predstavlja uvod u "memoriju bjeline" novoga vijeka za poznavanje povijesti toga razdoblja. Istaknuo je kako su u knjizi uz prijevode

izvješća, koja je na hrvatski jezik prevela Mirjana Polić Bobić, i njezina opširna studija o djelovanju isusovaca na tadašnjem južnoameričkom prostoru. Ocijenio je kako Korade prati rad Crkve na misijskom području te dodao kako posebno obrađuje zaštitu stanovništva od svih opasnosti, a posebno od kolonijalne vlasti.

Po riječima recenzenta Damira Zorića, knjiga do nas donosi

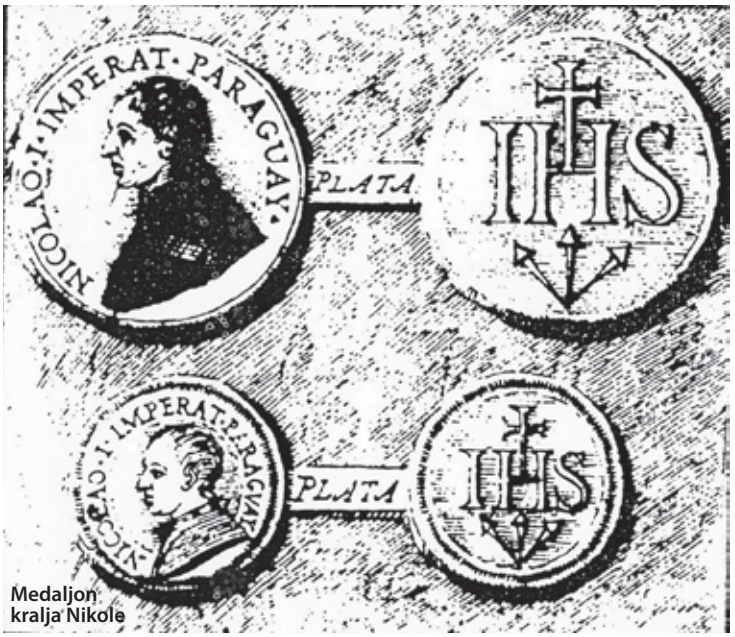
Crkveni povjesničar i povjesničar kulture Mijo Korade (Delkovec kraj Lobora, 1947.) suradnik je Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu te predavač na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a Mirjana Polić Bobić (Perušić, 1951.) hispanistica je i književna prevoditeljica. Redovita je profesorica španjolske i hispanskoameričke književnosti na zagrebačkome Filozofskom fakultetu. Bavi se istraživanjem književnosti i kulturne povijesti kolonijalne Amerike te hrvatsko-hispanskim kulturnim vezama.

Mirjana Polić Bobić i Mijo Korade prigodom promocije

San Ignatio, Mini – akvarel Leonie Mathis

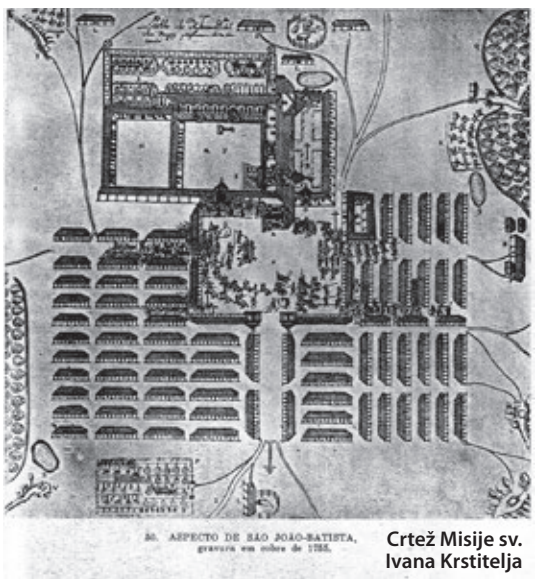

Medaljon kralja Nikole

blago iz bijeloga svijeta i iz duboke prošlosti. U njoj je u objavljenim izvješćima obrađen rad isusovačkih misionara, napomenuo je dodavši kako su na tome južnoameričkom prostoru osim isusovaca djelovali i drugi katolički redovi, poput dominikanaca i franjevaca. Ustvrdio je kako su oni već tada svojim radom sudjelovali u procesima koje danas zovemo globalizacijom te ocijenio kako su u tim procesima i hrvatski misionari dali svoj doprinos. Naglasio je kako su neki redovnički dokumenti bili tadašnji programi zaštite ljudskih prava.

BLAGO IZ BIJELOGA SVIJETA

Srednjoeuropski isusovci su, prema sudu povijesti i različitih struka, dali presudan doprinos razvitku misijskih projekata, ali i ukupnome udjelu Družbe Isusove u kolonijalnoj kulturi i književnosti, rekla je autorica Mirjana Polić Bobić te dodala kako su objavljena u španjolskome izvorniku i hrvatskome prijevodu pisma dvojice misionara popraćena znanstvenim studijama o njihovu životu, radu i utjecaju na njihove suvremenike i kasnije naraštaje. Polić Bobić istaknula je kako su pisma hrvatskih isusovaca korisna i zanimljiva i za malu povijest, odnosno povijest svakidašnjice u misijama te dodala kako su važna za povijest južnoameričkih kultura, naroda i jezika.

Crtež Misije sv. Ivana Krstitelja

LEGENDA O KRALJU

Autor Mijo Korade podsjetio je da je možda najzanimljivija sudbina misionara Nikole Plantića koja ga je pogodila nakon smrti. On je, kako je naglasio, bio proglašen za paragvajskoga kralja i začetnika novoga socijalističko-komunističkoga poretka. "Ta se legenda o njemu širila i u hrvatskoj historiografiji i južnoslavenskoj publicistici gotovo dva stoljeća", istaknuo je Korade.

Korade je dodao kako pisma dvojice isusovaca iz nekadašnje Austrijske provincije Družbe Isusove Ivana Marchesettija iz Rijeke i Nikole Plantića iz Zagreba nude pogled u svakidašnji život misionara, stranaca i autohtonih američkih naroda koje su isusovci pokrštavali na južnoameričkome kontinentu u 18. stoljeću. ■

Prvi dio knjige govori o Paragvajskoj provinciji Družbe Isusove u sklopu opće i kulturne povijesti kolonijalne Amerike, pisanoj ostavštini te provincije, nastanku redukcija tj. naselja kojima je svrha bila evangelizacija Indijanaca, njihovu društvenom i gospodarskom uređenju te životu i djelovanju isusovaca Marchesettija i Plantića. Družba Isusova htjela je stvoriti kršćansko društvo neopterećeno uzorima te socijalno i gospodarski različito od europskoga. Članovi Družbe su od 1585. do 1767. organizirali i proveli 25 istraživačkih pohoda, ostavili o tome svjedočanstva i pridonijeli razvoju kolonijalne kulture i književnosti. Drugi dio knjige sadrži neobjavljena pisma hrvatskih isusovaca Marchesettija iz Rijeke, koji je umro u misijama prije protjerivanja Družbe Isusove iz Novoga svijeta 1767. godine, i Plantića iz Zagreba, koji se sa subraćom vratio u Europu i do kraja života živio u Hrvatskoj, na španjolskome izvorniku i u prijevodu na hrvatski. Pisma su popraćena opsežnim bilješkama i govore o svakidašnjem životu u misijama, teškoćama na koje su nailazili, gospodarskom i društvenom uređenju. Njihova pisma subraći isusovcima pohranjena su u argentinskome državnom arhivu, a njihovu korespondenciju pronašao je pok. Milan Blažeković te ju je predao 1992. godine autoru knjige dr. Koradi. Pisma isusovaca spadaju u svjedočanstva i upotrebljavaju se kao literatura u izučavanju o tristogodišnjem kolonijalnom razdoblju te nastajanju hispanoameričkih društava. Na kraju knjige su literatura i kazalo imena. Knjigu je objavila Matica hrvatska. (*K. Mioč*)

ENG ***Paraguayan Letters – Ivan Marchesetti and Nikola Plantić: Jesuits in the Paraguayan Province of the Society of Jesus*** **is a new book by Mirjana Polić Bobić and Mijo Korade was promoted recently about the work of Croatian Jesuit missionaries in South America.**

NAŠA KUHINJA

Autorica: Biserka Šmit
Priprema: Marija Hećimović

Svinjski lungić u slanini

Vrijeme pripreme: **30 min**

Priredili smo za vas recept iz Virovitičko-podravske županije. Sastojci iz recepta redovito se nalaze na stolu stanovnika toga kraja, a to su svinjetina, slanina, gljive… Priprema se vrlo jednostavno, a svojim bogatim okusom ugodno će vas iznenaditi.

SASTOJCI (za 4 osobe)
45 dag svinjskog lungića (2 kom)
20 dag slanine
3 dcl bijelog vina
1 dcl ulja
1 mala žlica kiselog vrhnja
sol, papar

PRIPREMA: Svinjski lungić očistiti od žilica, odstraniti masnoću te začiniti paprom i solju prema ukusu.
Slaninu izrezati na tanke trake, zatim cijelo meso omotati trakama slanine. Staviti pripremljeno meso na zagrijano ulje i pržiti sa svih stana oko 10 minuta, postupno podlijevati bijelim vinom i dinstati poklopljeno oko 10 minuta te pri kraju dodati vrhnje. Kada je meso gotovo, izrezati ga na komade debljine 2 - 2,5 cm i servirati uz ragu od gljiva.

RAGU OD GLJIVA
60 dag gljiva (vrganji, lisičarke-žutice, bukovače, šampinjoni)
5 dag maslaca
0,03 dcl konjaka
papar, sol, senf

PRIPREMA: Na rastopljenome maslacu dinstati sitno izrezane gljive 10-ak minuta, zatim dodati sol i papar te konjak pa pustiti da se lagano dinsta. Kada tekućina od gljiva ispari, dodati bešamel umak ili kiselo vrhnje. Prije posluživanja dodati malu žlicu senfa i sve zajedno dobro pomiješati i poslužiti sa svinjskim lungićem.

DOMOVINSKA VIJEST

PREDSTAVLJEN PRIRUČNIK "DOMOVINSKI RAT"

ZAGREB - Čitanka-priručnik za učitelje povijesti u osnovnim školama i nastavnike povijesti u srednjim školama "Domovinski rat", autora Nikice Barića, Darka Dovranića, Tamare Janković, Ante Nazora, Domagoja Novosela i Emila Petrocija, predstavljena je 28. travnja u prostorijama Školske knjige u Zagrebu. O novome nastavnom priručniku govorili su predsjednik Uprave Školske knjige Ante Žužul, recenzenti Marijana Marinović i Žarko Ćorić te autori. Marijana Marinović ocijenila je kako je Domovinski rat jedna od najosjetljivijih tema nastave povijesti pa će ovaj priručnik pomoći učenicima da bolje upoznaju povijest kao disciplinu, koja je podložna različitim interpretacijama. Priručnik će ih, smatra Marinović, potaknuti na razumijevanje tumačenja Domovinskoga rata. Po riječima Žarka Ćorića, priručnik jasno prikazuje uzroke i posljedice agresije na Hrvatsku. Ovaj priručnik dopunjava sadržaj povijesti iz ostalih udžbenika, rekao je Ćorić.

Čitanka-priručnik za učitelje povijesti u osnovnim školama i nastavnike povijesti u srednjim školama "Domovinski rat" (161 str.) donosi podatke o političkom vodstvu i vojnim zapovjednicima zaraćenih strana u Domovinskome ratu, statističke podatke, odnosno žrtve i materijalna razaranja, povijesne zemljovide, pregled političke povijesti Domovinskoga rata, pregled vojne povijesti Domovinskoga rata, skrb i brigu za civile u Domovinskome ratu, prilog Domovinski rat u tekstu i slici s povijesnim izvorima i pitanjima te prilog o radionicama o Domovinskome ratu. Na kraju je objavljena literatura i popis fotografija. Knjigu je objavio zagrebački nakladnik Školska knjiga. (*Hina*)

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

Matičin Vremeplov

Pronašli smo u Matici za mjesec **svibanj** godine…

Priprema: **Hrvoje Salopek**

Kako već rekoh, ovdje su se prilike za razvitak prirodnih nadarenosti znatno povećale u posljednjih dvadesetak godina. Ro-

Guy Mitchell (Albert Crnić) pjeva. ☐ Guy Mitchell (Albert Crnić) sings. ☐ Guy Mitchell (Albert Crnić) canta.

bert Dika okoristio se takvom prilikom, a u tome mu je uveliko

1961.

Matičin dopisnik iz SAD-a Franjo Tadey piše o istaknutim mladim Amerikancima hrvatskog podrijetla. Tako uz ostalo spominje i popularnoga pjevača zabavne glazbe Guya Mitchella, pravog imena Albert Crnić. "Guy Mitchell rođen je ovdje u našem Detroitu – sin Alberta i Marije Crnić. Otac Albert rođen je u Mrkoplju, Gorski kotar, a mati Marija u St. Louisu, od obitelji rodom iz Bribira, Hrv. primorje", objašnjava Tadey.

ŠTO KAZU STUDENTI?

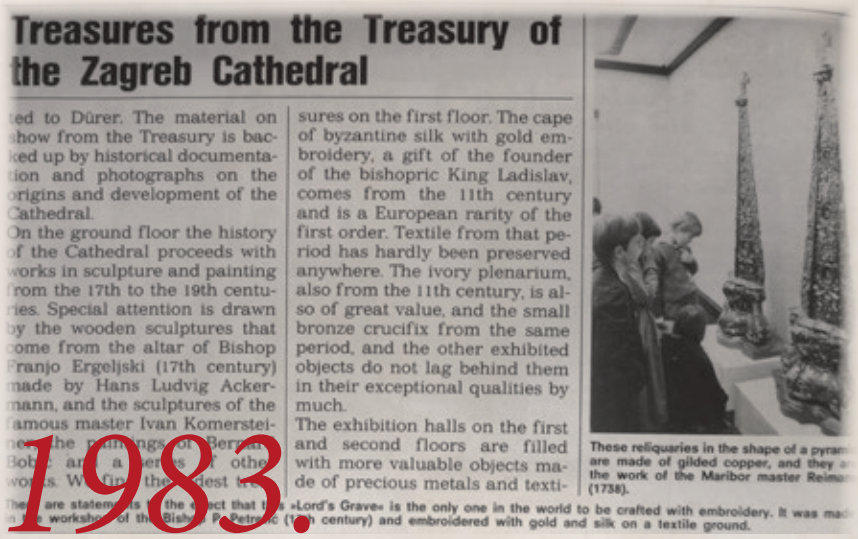
Piše: Nenad G

Studenti ante portas! Ako se donedavna i moglo tako reći, aludirajući pri tom na sve veće angažiranje sveučilištaraca u društvenim zbivanjima, danas već možemo ići i korak dalje u toj aluziji: simbolična vrata su provaljena, srušena plimom spontanog i snažnog pokreta građana

la, ali se ponegdje pretvorila pravi požar. Oštrica studentske revolta bila je s jedne strane uperena protiv zastarjelih struktura sveučilišta, a s druge strane smjerala je u vrlo osjetljiva mjesta društvenih nakaznosti, inopačenosti, a očitom namjerom da izazove krizu vladajućih

1971.

I Matica je burne 1971. djelomično pratila događaje u sklopu hrvatskog proljeća. Tako Nenad Gol pod naslovom "U časovima društvenih kriza mnogi se pitaju: Što kažu studenti?" piše o novom čelništvu zagrebačkih sveučilištaraca. Članak završava rečenicom: "Tako su se hrvatski sveučilištarci na javnoj sceni obračunali s 'centralističkim snagama i lijevim maglama' i iskazali svoju privrženost narodu kojem pripadaju i hrvatskom političkom rukovodstvu."

Treasures from the Treasury of the Zagreb Cathedral

ed to Dürer. The material on how from the Treasury is backed up by historical documentation and photographs on the origins and development of the Cathedral.

On the ground floor the history of the Cathedral proceeds with works in sculpture and painting from the 17th to the 19th centuries. Special attention is drawn by the wooden sculptures that come from the altar of Bishop Franjo Ergeljski (17th century) made by Hans Ludvig Ackermann, and the sculptures of the famous master Ivan Komerstein-

sures on the first floor. The cape of byzantine silk with gold embroidery, a gift of the founder of the bishopric King Ladislav, comes from the 11th century and is a European rarity of the first order. Textile from that period has hardly been preserved anywhere. The ivory plenarium, also from the 11th century, is also of great value, and the small bronze crucifix from the same period, and the other exhibited objects do not lag behind them in their exceptional qualities by much.

The exhibition halls on the first and second floors are filled with more valuable objects made of precious metals and texti-

These reliquaries in the shape of a pyra are made of gilded copper, and they the work of the Maribor master Reim (1738).

1983.

Povijesna izložba "Blago iz riznice zagrebačke katedrale" koju su u Klovićevim dvorima u Zagrebu razgledali desetci tisuća posjetitelja iz domovine i inozemstva našla je odjeka i u Matici koja kaže da je riječ o "izvanrednom kulturnom događaju". Članak na engleskome donosi glavne informaciju vezane uz izložbu, kao i niz crno-bijelih fotografija Šime Radovčića.

Zaslužena bronca u gradu heroju

Ova medalja značit će našim mladim Hrvatima iz Njemačke puno više od priznanja za treće mjesto. Također će biti uspomena na nezaboravno druženje s vršnjacima iz domovine, a istodobno korak u formiranju svijesti o stradanju Vukovara i o Domovinskome ratu

Mlada selekcija hrvatskih nogometaša iz Njemačke

Odlazak na travnjak po još jednu pobjedu

Tekst: **Neda Caktaš** Foto: **HSKNj**

Suradnja između Hrvatskoga svjetskog kongresa u Njemačkoj (HSKNj) i Hrvatskoga nogometnog saveza poprima sve kvalitetnije i plodonosnije razmjere. U prilog toj rečenici svakako ide i održavanje 13. memorijala vukovarskih branitelja za mlade nogometaše koji je održan u Vukovaru i Borovu naselju. Već tradicionalno na turniru su sudjelovali mladi u dobi mlađoj od 14 godina iz svih najjačih hrvatskih nogometnih klubova, a prvi put i selekcija najboljih hrvatskih mladih nogometaša koji igraju u austrijskim ligama, te drugi put i sastav Hrvatskoga svjetskog kongresa u Njemačkoj s odabranim mladim hrvatskim igračima koji brane boje bundesligaških i drugih poznatih njemačkih klubova.

"Temelji za ovaj projekt suradnje HSKNj-a i HNS-a udareni su zapravo održavanjem dvaju turnira *Best of 97 Cup* u Hamburgu i Obertshausenu u organizaciji Hrvatskoga svjetskog kongresa Njemačke. Nakon tih turnira pozvani smo prvi put na turnir u Vukovar, a prošle godine formalizirali smo suradnju HSKNj-a i HNS-a, u čemu najveće zasluge pripadaju Romeu Jozaku i Josipu Tomasku", rekao je Danijel Lučić, svojevrsni inicijator nogometnih projekata u HSKNj-u i današnji predsjednik te krovne udruge Hrvata u Njemačkoj.

JEDANAESTERCI BEZ PROMAŠAJA

Ekipa mladih hrvatskih nogometaša iz Njemačke ove godine osvojila je treće mjesto na turniru u Vukovaru, o čemu je portal *Crodnevnik* opširno i gotovo uživo izvještavao. Momčad koju je s klupe vodio splitski strateg s hamburškom adresom, Anđelko Ivanko, u grupnoj fazi natjecanja svladala je NK Zadar rezultatom 1 : 0, izgubila je od RNK Splita 1 : 3, da bi u trećoj utakmici grupe torpedirala Istru rezultatom 5 : 0. Uslijedio je polufinalni susret sa zagrebačkim Dinamom. Po mnogima je to bila najkvalitetnija utakmica turnira, čak bolja i od finala. Nakon vodstva Dinama, selekcija Hrvata iz Njemačke uspjela je izjednačiti rezultat, da bi na kraju ipak 'modri' odnijeli pobjedu. I to za dlaku jer je sastav HSKNj-a na kraju utakmice imao priliku izjednačiti rezultat, ali je na putu prema tome stajala greda.

Pehar za treće mjesto i brončane medalje odlaze u Njemačku

Dinamo je u finalu svladao Rijeku 3 : 0, a u utakmici za treće mjesto gledatelji su mogli ponovno vidjeti vrlo motiviranu i talentiranu ekipu iz Njemačke. Regularni dio utakmice završio je 1 : 1 (strijelac za HSKNj bio je kapetan Daniel Dejanović), da bi igrači Anđelka Ivanka uz malo sreće, ali zasluženo, osvojili brončanu medalju boljim izvođenjem jedanaesteraca, i to bez promašenoga udarca.

"Jako sam zadovoljan cijelim turnirom. Naša momčad pokazala je veliki karakter, želju i htijenje. Imali smo samo jedan trening za uigravanje, dečki su se tek upoznali, mnogi tek prvi put vidjeli ovdje u Vukovaru, ali igrali su svi kao jedan u

najdražem hrvatskom dresu. Nijanse su odlučivale u polufinalu protiv Dinama. Rekao bih da je presudila njihova veća uigranost. S brončanom medaljom oko vrata ponosno se vraćamo u Njemačku", rekao je trener Anđelko Ivanko, od samog početka sudionik turnira *Best of 97 Cup* u organizaciji HSKNj-a.

"Suradnja s HNS-om i posebno naše sudjelovanje na turniru u Vukovaru hvalevrijedan je projekt ne samo u sportskom smislu, nego i u smislu formiranja osviještenosti naših mladih o novijoj hrvatskoj povijesti", rekao je Petar Ćosić, tajnik HSKNj-a koji je s Vjekom Borasom bio zadužen za skrb o mladim igračima iz Njemačke tijekom turnira te održavanje dobrog raspoloženja u momčadi.

VIŠE OD PRIZNANJA

Izrazito zadovoljan prvim nastupom ekipe mladih hrvatskih igrača iz Austrije bio je Darko Kovačević koji je u roku od samo tri tjedna uspio prikupiti igrače za respektabilan sastav koji je u grupnoj fazi natjecanja odmjerio snage s Hajdukom (1 : 5), Lokomotivom (2 : 4) i Rijekom (1 : 2). U vrlo teškoj grupi mladi Hrvati iz Austrije dobro su se nosili te je, kako doznajemo, za idući turnir dogovorena njihova bolja suradnja s Hrvatskim svjetskim kongresom te logistička potpora, što će sigurno rezultirati dodatnim poboljšanjem nastupa i rezultata.

"Mogu samo ponoviti da je organizacija turnira, od razgledavanja mjesta ratnih stradanja u Vukovaru do samih utakmica i smještaja, bila na jako dobroj razini. Sretni smo i ponosni što smo naišli na oduševljenje kod odgovornih osoba u HNS-u s kojima smo već dogovorili nastavak suradnje. Kraj turnira za nas označava početak priprema u vezi s igračima godišta 2002. koji će nastupiti u dresu HSKNj-a na sljedećem turniru u Vukovaru i to, kako nam je najavljeno, kao nositelji grupe", zaključio je Danijel Lučić i dodao: "To je medalja koja će našim mladim Hrvatima iz Njemačke značiti puno više od priznanja za treće mjesto. Također će biti uspomena na nezaboravno druženje s vršnjacima iz iseljeništva i domovine, značit će prvi korak prema razvijanju i održavanju novih prijateljstava, a istodobno i važan korak u formiranju svijesti i saznanja o stradanju Vukovara i o Domovinskome ratu kao elementarnome dijelu novije hrvatske povijesti." ■

Naši dečki u dresovima Herthe i Bayerna

Posjet Memorijalnom groblju u Vukovaru

A što na sve kažu igrači?

Ni igrači, a ni njihovi roditelji nisu krili oduševljenje što su došli na turnir u hrvatski grad heroj. Josip Šaravanja, igrač SSV Sandhausena je rekao: "Sretan sam što sam sudjelovao u turniru koji je bio odličan. Stekli smo nove prijatelje i poznanstva i posebno me se dojmila povijest Vukovara koji je pretrpio velika ratna stradanja." S time se složio i njegov suigrač Marc Koch, SpVgg Unterhaching, čiji je brat Sebastian, što je zanimljivo, nastupao za ekipu HSKNj-a na prvom gostovanju u Vukovaru: "Turnir je bio vrlo jak, a okolnosti su impresivne i savjetovao bih svakome mladom Hrvatu da dođe u Vukovar i sazna o uvjetima u kojima su ljudi ovdje živjeli za vrijeme rata", rekao je Marc koji, baš kao i njegovi suigrači, u Njemačku nosi brončanu medalju uručenu iz ruku vukovarskoga logoraša.

Selekcija HSKNj-a:

Marsel Lustig (*1. FC Nürnberg*), **Adrian Marjanović** (*1. FC Nürnberg*), **Niko Galešić** (*Hertha BSC Berlin*), **Luka Stjepanović** (*Bayer 04 Leverkusen*), **Daniel Dejanović** (*Eintracht Frankfurt*), **Marco Boras** (*Eintracht Frankfurt*), **Josip Šaravanja** (*SV Sandhausen*), **Marin Topić** (*SV Planegg-Krailling*), **Luis Bukvašević** (*Fortuna Düsseldorf*), **Marc Koch** (*SpVgg Unterhaching*), **Andreo Kuljanac** (*FC Bayern München*), **Ivan Mihaljević** (*SpVgg Unterhaching*), **Toni Marković** (*MSV Duisburg*), **Toni Petrović** (*Rot Weiss Essen*), **Daniel Grgić** (*VfL Bochum*), **Fabio Trkulja** (*FC Red Bull Salzburg*), **Tomislav Ševo** (*Tus Makkabi Frankfurt*), **Tino Jukić** (*SSV Reutlingen*).

ENG The side of the German chapter of the Croatian World Congress took third place at the 13th Vukovar Veteran's Memorial tournament for young footballers. The tournament was hosted by the town of Vukovar and the borough of Borovo Naselje.

Skup u Zagrebu poslije sloma NDH

Hrvatska na kraju Drugoga svjetskog rata

Hrvatska je kraj Drugoga svjetskog rata i ulazak Titovih partizana u Zagreb u svibnju 1945. dočekala kao razorena zemlja i ponovno u sastavu Jugoslavije, obnovljene poslije sloma NDH i izručenja hrvatskih vojnika i civila pokraj Bleiburga u Austriji

Piše: **Željko Holjevac**

Drugi svjetski rat bio je globalni rat koji se vodio između mnogih država s nekoliko kontinenata i totalni rat u kojem su sudjelovali milijuni vojnika na ratištima i milijuni civila u pozadini. Rat je započeo u rujnu 1939. napadom nacističke Njemačke na susjednu Poljsku, čije je istočne krajeve u skladu s paktom Hitler-Staljin zaposjeo Sovjetski Savez. Sljedeće godine Njemačka je u savezništvu s fašističkom Italijom proširila ratne operacije u Europi i sjevernoj Africi, ali nakon trijumfa nad Francuskom nije uspjela zrakoplovnim napadima slomiti Veliku Britaniju, dok je Sovjetski Savez poslije okršaja s Finskom izašao na Baltik i pomaknuo svoje granice na zapad. Njemačkim napadom na Sovjetski Savez poslije ovladavanja Balkanom i napadom Japana na Pearl Harbour na američkim Havajima 1941. europski rat prerastao je u svjetski obračun između osovinskih sila i antifašističke koalicije.

Antifašistički plakat u završnici rata

Poslije žestokih borbi tijekom 1942. i 1943. zapadni saveznici izbacili su Njemce iz sjeverne Afrike i prodrli u Italiju, prisilivši Talijane da polože oružje i kasnije smaknu svojega vođu Mussolinija. Za to je vrijeme Crvena armija obranila Staljingrad na Volgi i počela napredovati poput parnog valjka, a i Japanci su na Dalekome istoku i Tihome oceanu sve više uzmicali. Nakon što su se zapadni saveznici 1944. iskrcali u zapadnoj Europi, a Crvena armija istisnula Njemce iz istočne Europe, rat je u proljeće 1945. završio Hitlerovim samoubojstvom i njemačkom kapitulacijom, a nekoliko mjeseci kasnije predao se i Japan. Ljudski i materijalni gubici bili su strahoviti, a posljedice rata dugo su se osjećale.

HRVATI PODIJELJENI U RATU

Zahvaćeni u proljeće 1941. tragičnim vrtlogom najtežega oružanog sukoba u povijesti čovječanstva, Hrvati su se po-

Plakat NDH u završnici rata

dijelili na one koji su se pod vodstvom Ante Pavelića i ustaša borili za Hrvatsku izvan Jugoslavije i one koji su se pod vodstvom Josipa Broza Tita i komunista borili za Hrvatsku u sklopu Jugoslavije. Dok su komunisti i drugi antifašisti u Hrvatskoj i izvan nje pod parolom "bratstva i jedinstva" južnoslavenskih naroda vodili borbu za oslobođenje od okupatora i obnovu jugoslavenske države, suzbijajući utjecaj četničkog pokreta i osnivajući narodnooslobodilačke odbore kao privremena tijela "narodne vlasti" u krajevima pod nadzorom partizana, Vladko Maček i vodstvo Hrvatske seljačke stranke u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj ustrajavali su na neutralnoj i pasivnoj "politici čekanja" do pobjede zapadnih saveznika na europskim i svjetskim bojištima.

Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac izjašnjavao se za hrvatsku državnu neovisnost, ali je često istupao protiv ustaške politike nasilja i nesnošljivosti, istodobno izražavajući otklon i od komunističkih zamisli o revolucionarnome preobražaju društva. Koncepcije o novoj Jugoslaviji kao zajednici ravnopravnih naroda i Hrvatskoj kao federalnoj državi u toj zajednici, za što se osobito zauzimao hrvatski komunistički prvak Andrija Hebrang, potaknule su povezivanje nekih ustaških dužnosnika s vodstvom HSS-a u pokušaju spašavanja NDH prijelazom na stranu budućih sila pobjednica u slučaju da se zapadni saveznici iskrcaju na jadranskoj obali. Međutim, Pavelić je poslije savezničkog iskrcavanja u zapadnoj Europi udarom na sjednici vlade onemogućio daljnje djelovanje u tome smjeru, a pokušaji nekih Mačekovih suradnika da komunisti prihvate HSS kao ravnopravnog partnera ostali su uzaludni.

Ulazak partizana u Zagreb

PAVELIĆ OSTAO VJERAN HITLERU

U zajedničkim operacijama s Crvenom armijom partizani su pod Titovim vodstvom u jesen 1944. osvojili pročetničku Srbiju i ušli u Beograd. Do kraja godine partizanske snage su ovladale Makedonijom, Kosovom, Crnom Gorom i Dalmacijom, a četnicima pod vodstvom Draže Mihajlovića ponuđena je amnestija, što su mnogi prihvatili i stupili u partizanske redove. Unatoč neformalnom dogovoru između britanskoga premijera Churchilla i sovjetskoga vođe Staljina o mogućoj podjeli utjecaja u novoj Jugoslaviji, Sovjeti su ponudili Paveliću priznanje NDH u zamjenu za slobodan prijelaz Crvene armije preko hrvatskoga teritorija do Italije, ali je on odbio tu neuvjerljivu ponudu i ostao vjeran Hitleru. Partizani su početkom 1945. ubili 12 profesora franjevačke gimnazije na Širokome Brijegu u Hercegovini, a zatim pogubili još desetak franjevaca u okolnim župama, čime su zaoštrili obračun s protivnicima "narodne vlasti" u završnici rata i poraću. Nakon što je jugoslavenski kralj Petar Karađorđević u Londonu prenio svoja prava na troročlano namjesništvo, u Beogradu je sastavljena jedinstvena Privremena vlada nove Jugoslavije s Titom kao predsjednikom i bivšim hrvatskim banom Ivanom Šubašićem kao šefom diplomacije. Polazeći od zaključaka svoje konferencije u Jalti, saveznici su priznali tu vladu, a preustrojene i osnažene partizanske snage probile su bojište u Srijemu i prešle u opći napad na području ratom rastrojene NDH.

Pavelićeva vlada odbacila je zaključke savezničke konferencije u Jalti o ustroju

Spomenik Bleiburškoj tragediji

Zarobljenici na Bleiburškom polju

Partizani ulaze u Pulu

vlasti u novoj Jugoslaviji i poslala memorandum britanskome maršalu Haroldu Alexanderu, glavnome zapovjedniku savezničkih snaga na Sredozemlju, ali nije mogla spasiti NDH od propasti. Za to vrijeme u Splitu je sastavljena antifašistička Narodna vlada Hrvatske, a partizanske postrojbe su 8. svibnja 1945. ušle u Zagreb, iz kojeg su se prije toga povukle oružane snage NDH i vlada s Pavelićem na čelu, iznijevši zlato i novac iz države koja je prestala postojati. S njima se prema Austriji povuklo mnoštvo civila, a izbjeglicama se pridružio i Maček. Željeli su se ondje staviti na raspolaganje zapadnim saveznicima kako bi izbjegli komunističku osvetu, ali su ih Britanci pokraj Bleiburga izručili Titovoj vojsci. Počele su masove likvidacije hrvatskih vojnika i civila, koje su se nastavile na križnome putu od Slovenije do Makedonije. Na taj način narodno oslobođenje zasjenjeno je crvenim terorom, a pobjeda partizana u ratu oskvrnuta mnogobrojnim smaknućima bez suda.

FEDERALNA DRŽAVNOST

Tijekom četiriju ratnih godina ustaški pokret afirmirao je ideju hrvatske državnosti koja je u prvoj Jugoslaviji bila potisnuta do neprepoznatljivosti. Istodobno je partizanski pokret u otporu okupaciji afirmirao ideju slobode koje u NDH kao totalitarnoj državi s rasnim zakonima i logorima nije bilo u pravoj mjeri ni za Hrvate, a kamoli za ostale. Ta je sloboda nakon Drugoga svjetskog rata zaogrnuta komunističkim jednoumljem pa se nije mogla razvijati u skladu s potrebama mnogih hrvatskih građana, a u drugoj Jugoslaviji ubrzo je izigrana i ratna federalna državnost antifašističke Hrvatske. Unatoč kasnije razrađenome radničkom samoupravljanju u gospodarskim subjektima, određenim oblicima konfederalizma u ustroju savezne vlasti i deklarativno zajamčenim pravima i slobodama "radnih ljudi i građana", Titova Jugoslavija nije bila pluralna građanska demokracija nego komunistička zajednica koja se temeljila na totalitarnoj ulozi komunista u upravljanju partijskom državom i planskom usmjeravanju gospodarstva. Domovina i sloboda u hrvatskom slučaju susrele su se tek u Domovinskome ratu ranih 1990-ih godina, kada je došlo raspada druge Jugoslavije i osamostaljenja Hrvatske. ■

ENG **The end of World War II and the advance of Tito's partisan units into Zagreb in May of 1945 saw Croatia a devastated country once again incorporated into Yugoslavia – restored after the fall of the Independent State of Croatia and the forced repatriation of Croatian soldiers and civilians near the Austrian town of Bleiburg.**

NOVA KNJIGA FRA JOZE ŽUPIĆA "ZDRAVO, SINJU, DILBER CVIJETE"

Fra Jozo Župić, dušobrižnik u Münchenu, objavio je knjigu pod naslovom "Zdravo, Sinju, dilber cvijete" želeći na taj način pridonijeti proslavi 300. obljetnice Gospe Sinjske.

U uvodu knjige fra Jozo piše: "Čitajući Augusta Šenou naišao sam na ove riječi: *Znate li kako je kad se slijepu vrati vid, nijemu riječ, gluhu sluh, majci sinak, ljubovci vojno, zemlji proljeće? Oh, to sve nije ništa, ništa prema onomu blaženstvu kad se narodu vrati sloboda – zlatna sloboda!...* Riječi Augusta Šenoe nadahnule su me da i ja, slobodan i sretan, posvetim ovu knjigu mome gradu Sinju, njegovu oslobođenju od Turaka 1715. godine. U tom oslobođenju, u godini kad mu se vratila sloboda, sudjelovao je moj narod protiv jakog protivnika, protiv osmanlijske sile,

ali je hrabrošću, vjerom i molitvom te uz pomoć s Neba, uz pomoć Božju i Majke – Čudotvorne Gospe Sinjske *poljubio zvijezde, ogrlio oblake, suzom ugrijao svaki kamen, popjevao sa svakom pticom, poletio sa svakim leptirom u krasni, Božji svijet, slobodan – sretan.*

Objavljujući knjigu pod naslovom *Zdravo, Sinju, dilber cvijete* (*dilber* je turski pridjev, a znači: lijep, krasan, zanosan, voljen), dajem svoj mali doprinos velikoj proslavi, 300. obljetnici oslobođenja od Turaka, i zahvaljujem djelatnicima FERATE na čelu s gosp. Joškom Kontićem koji su objavljivali moje tekstove na portalu FERATE i na taj način me stalno poticali da ne posustanem na putu ostvarivanja zacrtanoga plana, da i ja budem na neki način dionik slavlja."

Sestre franjevke od Bezgrješne - Šibenik

Zbog ekonomskih prilika u bivšoj državi, da bi "preživjele, školovale se i sagradile samostane", sestre su bile prisiljene odlaziti u inozemstvo. Godine 1966. grupa od 10 sestara odlazi u poznatu bečku bolnicu *Wilhelminenspital*

Gojenice u sestarskom Domu sv. Terezije u Senju, 1938.-1939.

Piše: **fra Jozo Župić**

U hodniku Hrvatskoga doma u Münchenu, Schwanthalerstr. 96/98, vjernici se mogu poslužiti različitim propagandnim listićima, s različitih područja. Među tim listićima nalazi se i propagandni listić (letak) sestara franjevki od Bezgrješne. Uzimam jedan i rastvaram ga. Na jednoj stranici tri naslova i sedam fotografija. Naslovi glase: *Davni počeci*, *U molitvi i zajedništvu*, *Tamo gdje nas Crkva treba*. Na drugoj strani letka fotografija službenice Božje majke Klare Žižić i kratki tekst o njoj, zatim molitva za proglašenje blaženom službenice Božje majke Klare Žižić te tri sestrinske kuće: Šibenik – kuća matica, Zagreb i Podstrana. Izdvajam: Družba sestara franjevki od Bezgrješne, poznata i kao "šibenske franjevke", jedna je od najstarijih izvorno hrvatskih ženskih redovničkih zajednica. Družbu je utemeljila s. Klara Žižić davne 1673. godine u Šibeniku… Molitva je hrana našega duhovnog života i apostolskog djelovanja… Družba se od svoga nastanka zalagala tamo gdje je u pojedinim crkvenim i društvenim prilikama bilo potrebno…

Djelatnosti sestara su raznolike: dječji vrtići, katehetsko-pastoralno područje, karitativno-zdravstveni plan i suradnja u sredstvima društvenog priopćavanja i poučavanje na crkvenim učilištima. Osim letka, u knjižnici Hrvatske župe u Münchenu pronašao sam *Zbornik proslave 300. obljetnice preminuća službenice Božje majke Klare Žižić* koji je izdala Družba sestara franjevki od Bezgrješne u Šibeniku 2009. pod naslovom: "Majka Klara Žižić i njezina Družba 1706. - 2006.".

KARITATIVNO-ZDRAVSTVENO DJELOVANJE

S. Mirjam Šimunović u svom predavanju "Karitativno-zdravstveno djelovanje u Družbi sestara franjevki od Bezgrješne" pokazuje "da su se sestre od samih početaka bavile njegom i skrbi siromašnih, bolesnih, starijih i umirućih. U svojoj višestoljetnoj praksi razvijale su razli-

Proslava 40. godišnjice djelovanja časnih sestara franjevki od Bezgrješne u HKŽ München

Proslava 40. obljetnice München, 2014.

Sestre u Domu sv. Elizabete (München),1983.

čite oblike služenja: od njege bolesnika u svojoj kući, zatim njege starijih osoba po njihovim kućama, do rada u staračkim domovima i bolnicama, kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu."

Ovdje izdvajam samo inozemstvo. Tako jedna sestra u anketnom listu br. 6 piše: "Bogu hvala, imala sam više prilika biti i moliti kod umirućeg. To je velika milost i utjeha jer mi je dragi Bog dao tu priliku. Bilo je to u Beču, Burgkirchenu-Alz, u Münchenu, i drugdje." U bolnicama i domovima za starije i bolesne osobe sestre su se uvijek brinule i za duhovni život štićenika, posebno za umrle. Tako je s. Rozalija Đurić u staračkom Domu sv. Elizabete u Münchenu obavljala službu praćenja umirućih.

Zbog ekonomskih prilika u bivšoj državi, da bi "preživjele, školovale se i sagradile samostane" sestre su bile prisiljene odlaziti u inozemstvo. Godine 1966. grupa od 10 sestara: s. Rafaela Markezić, s. Tihomira Livaja, s. Branimira Perković, s. Jerka Radaš, s. Ancila Barišić, s. Marijana Akrap, s. Stela Akrap, s. Angelika Vuković, s. Snježana Banić i s. Mirjam Šimunović, odlaze u Beč (Austrija) u Wilhelminenspital, poznatu bečku bolnicu. U Beču su ostale do 1977. godine.

U KARITASOVOJ BOLNICI U BAD MERGENTHEIMU

Prateći rad sestara u inozemstvu nalazimo ih 1967. godine u Karitasovoj bolnici u Bad Mergentheimu (Njemačka). Tu ostaju do 1971. Nekoliko mjeseci rade u staračkom domu u Linzu/Rhein. Od 1969. rade kao medicinske sestre i njegovateljice u bolnici "Maria Hilf" u Mönchengladbachu. Zahvaljujući o. Filipu Johleru DI, voditelju Ureda za hrvatske redovnice u inozemstvu, sestre preuzimaju poslove u domovima i u bolnicama. Tako su sestre na njegovu zamolbu došle u Dom

S. Damira Grgat

sv. Elizabete u München, 1974. godine. Od 1. veljače 1974. godine službeno preuzimaju rad i vodstvo na svim odjelima. Ovdje treba spomenuti sestre: s. Alojzija Šušnjara, s. Radomira Nimac, s. Damira Grgat, s. Mirjam Šimunović, s. Jerka Radaš, s. Vjekoslava Mihalj i s. Beatrica Križanović.

Prva Pričest u HKŽ München 2013.

Karitativno-zdravstveno djelovanje u inozemstvu:

Bolnica Wilhelminenspital, Beč (1966. – 1969.)
Haus der Barmherzigheit, Beč (1969. – 1977.)
Bolnica "Maria Hilf", Mönchengladbach (1969. – 1974.)
Bolnica, Bad Märgetheim (1967. – 1971.)
Staračk dom, Linz/Rhein (1971.)
Dom sv. Ruperta, Burgkirchen-Alz (1977. – 1981.)
Dom sv. Elizabete, München (1974. – 2008.)
Dom sv. Mihaela, München (1980. do danas)

Za vrijeme Domovinskoga rata i rata u Bosni i Hercegovini sestre su se maksimalno uključile u pružanje pomoći izbjeglicama iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. U Domu sv. Elizabete, u 34 godine rada, radilo je dulje ili kraće 25 sestara. Posljednje sestre koje su tu radile bile su: s Rozalija Đurić, s. Josipa Grgat, s. Virgina Mihalj, s. Snježana Banić i s. Ana Samodol.

KATEHETSKO-PASTORALNO DJELOVANJE

Sestre: Mirjana Akrap, Rozalija Đurić, Damira Grgat, Boženka Periša, Nazarena Blažević i Zorica Mijić došle su 24. siječnja 1977. u Burgkirchen-Alz, u Karitasov Dom sv. Ruperta i tu su ostale do 1981. godine. Krajem 1980. preuzele su rad u Karitasovu Domu sv. Mihaela u Neuperlachu (München). Prve su došle s. Mirjana Akrap i s. Damira Grgat iz Doma sv. Ruperta, te s. Ana Samodol i s. Marija Blajić iz domovine. Nešto kasnije pridružila im se s. Blaga Vojković, s. Maksimilijana Šimac i s. Franciska Brajković. Kao i u Domu sv. Elizabete, sestre su preuzele vođenje više odjela štićenika.

Budući da je sve manje zvanja u mnogim sestrinskim zajednicama, pa i u ovoj, sestre se polako povlače. Sestre su 30. studenoga 2008. napustile Dom za umirovljenike i starije bolesne osobe sv. Elizabete na jugozapadu Münchena, Algäuer Straße 34.

Tu je temu u spomenutome zborniku obradila prof. dr. s. Valentina Mandarić. U uvodu piše: "Iako su povijesne okolnosti bile izuzetno složene, posebno u vrijeme nastanka Družbe, dostupni podaci svjedoče da je pastoralno-katehetska djelatnost sestara bila od samih početaka oblik služenja Crkvi."

Ja ću se ograničiti samo na München, iako treba spomenuti sestrinsko djelovanje u Hrvatskoj katoličkoj misiji Stuttgart od 1971. do 1978. godine. Fra Stjepan Čovo u svojoj knjizi: "Fra Dominik Šušnjara, život i djelo", tiskanoj u Službi Božjoj, Makarska 1998., na str. 109. piše da su fra Dominik Šušnjara i fra Vladimir Tadić uputili molbu 3. rujna 1974. Upravi časnih sestara od Bezgrešne u Šibeniku da im se za potrebe pastorizacije dodijele dvije sestre i to: jednu za kućanstvo misije, a drugu za crkveno pjevanje u crkvi i u misiji. U misiju su došle 31. listopada 1974. s. Pelikana Klarić i s. Eugenija Poljak. U tekstu čitamo da su se sestre mijenjale pa je u misiji djelovalo više sestara. Autor knjige spominje sljedeće sestre: s. Regina Šušnjara, s. Veronika Vuković, s. Leonija Šušnjara, s. Cecilija Žuljević, s. Hijacinta Banić, s. Blaga Vojković, s. Nikolina Bilić, s. Slavica Bezjak, s. Marija Blajić i s. Viktorija Vukančić.

Utemeljiteljica Majka Klara Žižić - kameno poprsje u kući matici u Šibeniku

S. Zorica Mijić

SVJEDOČENJE BOŽJE BLIZINE

Poslije su djelovale i sljedeće sestre: s. Nada Pavlović, s. Kristijana Erak, s. Jelena Erak i s. Marija Periša. Sestre su poučavale djecu vjeronauk, vodile crkvene zborove, radile u župskom uredu, predmolile svaku večer krunicu zajedno s ostalim vjernicima, posjećivale obitelji te na razne druge načine svjedočile Božju blizinu.

Prigodom 40. godišnjice djelovanja sestara franjevki od Bezgrješne u HKŽ München, koja je proslavljena 11. svibnja 2014., vrhovna poglavarica s. Zdravka Gverić rekla je: "Ovom prigodom svima želim preporučiti da se molitvom utječete zagovoru majke Klare u raznim potrebama, tjelesnim i duhovnim. Odjek njene svetosti vjernici doživljavaju po molitvama koje im Bog uslišava po njezinu zagovoru. Još jednom zahvaljujem Bogu i svima vama za ovaj lijepi i radosni susret. Hvala za molitvu, kršćansku ljubav i podršku kojom ste na bilo koji način iskazali našim i vašim sestrama. Preporučam da ih i dalje pratite svojom molitvom i suradnjom kako bi svojim redovničkim poslanjem na svakom mjestu svjedočile evanđeosku poruku ljubavi, radosti i mira u duhu sv. Franje i majke Klare." ■

ENG In a new series on the Apostolic activity of Croatian nuns abroad this article features the Franciscan Sisters of the Immaculate in Šibenik, whose first international activity was in 1966 in the Viennese hospital of Wilhelminenspital.

Pozivamo Vas na tradicionalne ljetne projekte Hrvatske matice iseljenika

STVARANJE KAZALIŠTA

Prijavite se na seminar **STVARANJE KAZALIŠTA** koji će se održati **od 4. do 12. srpnja 2015**. na Školjiću pokraj Zadra (otok Galovac)

Seminar je namijenjen zaljubljenicima u kazalište, voditeljima i sudionicima kazališnih amaterskih grupa koje djeluju izvan Hrvatske ili se planiraju osnovati.

Steknite novo znanje uz veselo druženje i rad. Ostvarite nove kontakte i izmijenite iskustva s kazališnim amaterima iz cijeloga svijeta, pod stručnim vodstvom redateljice i dramske pedagoginje Nine Kleflin. Program je podijeljen u prijepodnevni teoretski dio s audiovizualnim materijalima i poslijepodnevni praktični dio. Seminar završavamo izvođenjem predstave domaćeg autora kako bismo pred lokalnom publikom primijenili usvojeno znanje. Sadržaj programa obogatit će se prigodnim tematskim predavanjima te posjetom Zadru na neku od predstava koje će se prikazivati u sklopu Zadarskoga ljeta.

Kazalište će se stvarati na otočiću Galovcu (Školjić) u neposrednoj blizini mjesta Preko na otoku Ugljanu, a nasuprot Zadru. Polaznici će biti smješteni u obnovljenome franjevačkom samostanu u dvokrevetnim sobama s kupaonicom.

Hrvatska matica iseljenika snosi troškove seminara, a polaznici plaćaju samo smještaj (250 kn na dan – puni pansion).

Naš moto je - *Kazalište je teško osmisliti, ali ga nije teško stvoriti!*

Prijave se primaju do 15. lipnja.

ECO HERITAGE TASK FORCE

Prijavite se na volonterski projekt Hrvatske matice iseljenika EHTF koji traje **od 26. 7. do 14. 8. 2015.** na otoku Visu.

Grad Vis prepoznao je vrijednost projekta **ECO HERITAGE TASK FORCE** i prihvatio biti domaćin mladima hrvatskog podrijetla koji dolaze iz čitavog svijeta dobrovoljno raditi na očuvanju hrvatske prirodne i kulturne baštine.

Projekt je u ovih dvadesetak godina realiziran gotovo u svim krajevima Hrvatske (više o samom projektu EHTF-a na našim web stranicama).

Smještaj je u bivšoj vojarni Samogor gdje će volonteri, uz ostale poslove koje im odredi domaćin, raditi na njezinoj revitalizaciji.

Planiramo izlete vikendom, tečaj hrvatskoga jezika, dramsko-filmsku i internetsku radionicu u poslijepodnevnim satima i još mnoštvo zanimljivih sadržaja u ova tri tjed na boravka i rada. Plaća se samo put do Zagreba, a sve ostalo je u organizaciji HMI-ja.

Zauzvrat volonteri dobrovoljno rade nekoliko sati dnevno na poslovima koje planira domaćin. Upoznat će taj kraj, družiti se i upoznavati međusobno, ali i s mladima Visa. Vjerujemo da će i ove godine biti sudionika iz najmanje 15 zemalja.

Prijaviti se mogu mladi iz čitavog svijeta stariji od 18 godina do kraja lipnja.

Prijave slati na:

Hrvatska matica iseljenika, Trg Stjepana Radića 3, 10 000 Zagreb, Croatia
ili na e-mail adresu voditeljice projekta Nives Antoljak: **nives@matis.hr**
Za više informacija posjetite: **www.matis.hr**

ZAGOVOR JEZIKA HRVATSKOGA

Piše: **Sanja Vulić**

U državi bi Hrvatskoj jezik hrvatski trebao biti zaštićeniji i sigurniji nego ikada, a time i rad i trud nastavnika hrvatskoga jezika cjenjeniji nego ikada prije. Stvarnost je, međutim, daleko od tih očekivanja. Nerijetko imamo dojam da je hrvatski jezik, osobito normirani hrvatski jezik neshvatljivo zanemaren, a nastavnici hrvatskoga jezika u iznimno nezahvalnu položaju. Upravo to su bili razlozi pokretanja časopisa simboličnoga naslova *Zagovor jezika hrvatskoga*, koji je ponajprije namijenjen učiteljima, tj. nastavnicima hrvatskoga jezika. Budući da izlazi jednom godišnje, do sada su objavljena tri broja. Urednica prof. Nada Babić tim je časopisom dala nastavnicima hrvatskoga jezika mogućnost razmjene profesionalnih iskustava s nastave, naravno, i razmjene dobrih zamisli o poboljšanju kvalitete nastave hrvatskoga jezika. U tom je pogledu u časopisu osobito važna tematska cjelina naslovljena - Iz naših učionica. U toj tematskoj cjelini nastavnici također imaju mogućnost predstavljanja svojih posebnih projekata vezanih uz nastavu.

Jezikoslovci i nastavnici hrvatskoga jezika nezadovoljni su zbog sve učestalijih nedopustivih pravopisnih pogrješaka u novinskim i različitim internetskim tekstovima. To je neprihvatljiva jezična stvarnost na koju se stalno upozorava, ali bez vidljivih pozitivnih pomaka.

Budući da su ugledni hrvatski književnici važan čimbenik u čuvanju i razvoju hrvatskoga jezika, nije začudno što se u svakom broju ovoga časopisa ističu pojedini književnici i njihov doprinos ne samo hrvatskoj književnosti nego i hrvatskoj jezičnoj kulturi. Vjerojatno nije slučajno u prvom broju časopisa predstavljen književnik Vinko Nikolić. Taj je hrvatski kulturni velikan, iseljenik i povratnik, koji je u visokoj životnoj dobi bio i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, većini školske djece na žalost u potpunosti nepoznat. Svake godine pitam svoje nove studente jesu li za svoga školovanja čuli za Vinka Nikolića i još nisam dobila potvrdan odgovor. Teško shvatljivo, ali tako je. O nastavnicima ovisi hoće li tako i ostati.

U ovom je časopisu dijaspora i inače iznimno dobro zastupljena, uključujući i autohtone manjinske zajednice kao što su moliški Hrvati u Italiji, Hrvati u Gradišću u Austriji, Hrvati u Slovačkoj, Hrvati u Srbiji te janjevački Hrvati na Kosovu. Redovito se navode značajke njihovih govora jer urednica u svakom broju želi podsjetiti čitatelje što je sve sastavnim dijelom hrvatskoga jezika. Čitatelji mogu saznati i o načinima poučavanja hrvatskoga kao inoga jezika te o važnosti vježbanja drevne vještine govorništva, koja u suvremenom svijetu postaje sve potrebnijom.

Urednik časopisa ili novina obično se čitateljima obraća na početku svoje publikacije. Prof. Nada Babić je svoja promišljanja ostavila za posljednje stranice časopisa. Vjerujem da je namjerno u prvi plan stavila hrvatski jezik i nastavu hrvatskoga jezika i književnosti kojih je sadašnjost i budućnost neizmjerno važna i važnija od pojedinačnih taština i uskogrudnosti te pojedinačnih materijalnih probitaka. ■

UDRUGA OSMATIZO
Osječka matica iseljenih i zaposlenih Osječana u inozemstvu

OSJEČKA MATICA ISELJENIH I ZAPOSLENIH OSJEČANA U INOZEMSTVU
31000 OSIJEK, SJENJAK 4 CROATIA
MOB: (+385) 91 556 8207, (+385) 91 535 4729,
MB: 4321154; OIB: 47883591376
IBAN:HR66 2500 0091 1014 2407 5
SWIFT adresa/BIC HYPO-ADRIA-BANK d.d. Zagreb:HAABHR22
EMAIL: info@udrugaosmatizo.hr;
WEB: http://vanjag.wix.com/osmatizo http://www.udrugaosmatizo.hr

Poštovani iseljeni Hrvati, dragi zemljaci
Ako ste zbog bilo kojeg razloga morali napustiti svoj rodni kraj, iseliti se diljem svijeta u potrazi za boljim životom, a dio obitelji i prijatelja vam je ostao u Hrvatskoj, Slavoniji, Osijeku i okolici te im je potrebna Vaša skrb i pomoć, a Vi ste daleko, troškovi puta su veliki ili niste u mogućnosti izbivati s posla, tu je za Vas udruga OSMATIZO. Nudimo Vam mogućnost da u dogovoru s Vama i umjesto Vas rješavamo eventualne probleme.

- Mogućnost izvršenja bilo kakvih potreba vama dragim osobama (odlazak kao pratnja liječniku, plaćanje računa, uspostavljanje kontakta putem skypea ili vibera, povremeni obilazak, obavljanje svakodnevne kupovine, uređenje doma u smislu čišćenja, pranja rublja, peglanja i spremanja te uređenje okućnice, vrta, dvorišta i sl.).
- Mogućnost posjete u bolnicama u Vaše ime, Vama dragim osobama te uručenje Vaših poklona.
- Mogućnost direktnog sudjelovanja u proslavama, godišnjicama, rođendanima i ostalim prigodama kroz mogućnost uručenja poklona po narudžbi prijateljima, rodbini i partnerima (buketi cvijeća, poklon knjiga, ekskluzivno piće, pizza, slastice i sl.). Jednim tel. pozivom ili e-mailom s bilo kojeg dijela svijeta vaš naručeni poklon s Vašom posvetom, ovisno o karakteru poklona bit će isporučen najkasnije za 60 minuta od trenutka narudžbe, ili u najbržem mogućem roku.
- Mogućnost posjete grobova u Vaše ime,Vaših najmilijih i uređenje i održavanje grobova, paljenje svijeća i polaganje cvijeća, te izvršenje bilo kojeg zahtijeva od Vaše strane vezano za ovu aktivnost.

Obratite nam se sa povjerenjem

Predsjednica udruge: Ivana Guzovski, dipl.oec.

"Piavo vodo, sušom presušila…"

Ovim malim člankom želio sam dati prilog našim skromnim spoznajama o Prvome svjetskom ratu. Posebice o velikim ljudskim gubicima hrvatskog naroda koji su imali odraza i u narodnoj predaji

Car Karlo dijeli odličja vojnicima na sočanskom bojištu

Tekst: **Dragutin Pavličević**

Za mene je narodna pjesma ne samo zajedničko sjećanje, nego i odraz vremena. Te sam pjesme kao dječak slušao u požeškoj "Zlatnoj dolini". Prvo ono što su pjevali tamburaši u svatovima i kirvajima, zatim u djevojačkim "pivanim" kolima i momačkim "natpivavanjima", kao i u večernjim tihim pjesmama na klupicama pod lipama i bagremima po sokacima. Tu sam prvi put čuo i dvije pjesme s povijesnom pozadinom. Prva je podsjećala na balkanske ratove: *Mladi kapetane / otkuda idete vi / ja idem sa Balkana / iz boja krvavih.* Druga je iz svjetskog rata, onoga Prvog. Počinjala je ovako: *Tamo daleko, daleko kraj mora / tamo je selo moje, tamo je ljubav moja.* Kažu da su je pjevali srbijanski vojnici i s njima hrvatski zarobljenici na grčkom otoku Krtu nakon povlačenja iz Srbije. Među njima je bio domobran Alojzije Stepinac.

Kasnije kad sam kao gimnazijalac u Požegi čitao Kačića, Šenou i Nazora te narodnu epiku, počeo sam napamet učiti narodne i umjetničke pjesme, poglavito one s povijesnom pozadinom. Poslije kao student povijesti i hrvatskog jezika povezivao sam ta dva studija, ispitivao sam starije ljude što su nekoć pjevali i to zapisivao. Kad sam kod profesora Tome Čubelića na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu polagao noviju povijest, doznao sam da je moj „did" po majci, Marko Šojat, Bunjevac iz Krivog Puta ponad Senja, bio kao domobran u ljeto 1914. na Drini. Čekali su najavu rata i upad u Srbiju.

DOVIKIVANJE PREKO DRINE

Na desnoj obali Drine bile su jedinice austro-ugarske vojske pod zapovjedništvom podmaršala Stjepana Sarkotića, tada zemaljskoga vojnog zapovjednika Bosne i Hercegovine, uglavnom hrvatski domobrani. Budući da su s obje strane bili pretežno vojnici slavenskih naroda, "komunicirali" su vičući jedni drugima uglavnom psovke. Jednoga jutra čuli su se bubnjevi i trube s desne, srbijanske strane, vjerojatno borbeni "Marš na Drinu". Zatim je, sjećao se moj "dida" Marko, počela pjesma rugalica: *Onoga dana baš na Vidovdan / Poginuo je švapski Ferdinand.* Naš satnik, rekao je „did", pozvao je uz psovke "onima" našega "đaka", pričuvnog časnika, da smisli odgovor do sutra. Ujutro drugoga dana odjeknuli su bubnjevi s lijeve strane rijeke i pjesma: *Oj hrvatski hrabri sine / prevezi me preko Drine / da osvetim krvopije / Ferdinanda i Sofije.* Dakle, prijestolonasljednika habsburške krune koga je zajedno sa suprugom ubio član Mlade Bosne Gavrilo Princip.

KRVAVA GALICIJA

Na pitanje čega se još sjeća "did" je spomenuo da je na planini Ceru poginuo i njegov brat Mile, a onda i pjesme koju su "pivali" podveče uz vatru u čast ličkom Hrvatu "zapovidniku" Sarkotiću: *Zeleni se Trebević / pod njim leži Sarkotić / pije vino, peče janjce / čeka Srbijance!* Budući da ih nije dočekao, prešao je s vojskom na drugu stranu rijeke. Izgubili su neke bitke i tek uz pomoć Nijemaca 1915. osvojili Srbiju. Tu bih dodao dva podatka kojih nema ni u hrvatskoj enciklopediji. Naime, Sarkotić je bio zapovjednik okupiranog Beograda. Isto tako je 1918. s hrvatskim domobranima istjerao Mađare iz Međimurja.

Idealisti kažu da se povijest ponavlja, a realisti da postoje samo slični događaji, ali u drukčijem obliku. To se događa i s pjesmama. Moj rođak Ivica Pavličević poginuo je 1941. na Drini štiteći Muslimane i Hrvate od četnika. Moj susjed u Pleternici Mata Katušić pričao mi je kako je jedva izvukao živu glavu. Bio je tu teško ranjen. Ponekad je u društvu uz tamburaše "zapivao" što su domobrani pjevali kraj "ćuprije" na Drini: *Zeleni se*

Trebević / pod njim sjedi Francetić / pije vino, peče janjce / čeka Srbijance. Ostala je pjesma iz Prvoga svjetskog rata, a samo se glavni akter promijenio. Bio je to visoki domobranski časnik Jure Francetić. Spominje se i u narodnoj pjesmi: "Evo zore, evo dana, evo Jure i Bobana."

U Slavoniji i Primorju čuo sam i zapisao neke pjesme, npr.: *Aoj mojih 36 miseci / care Franjo popola priseci!* Tada se u vojsci služilo tri godine. O Galiciji, gdje je na istočnom bojištu izginulo najviše Hrvata, narod je tužno pjevao: *Galicijo da te Bog ubije / gdje izgubih svoje najmilije.* Narod je za rat optuživao cara Franju Josipa i zato pjeva: *Care Franjo od tvojega rata / ja izgubih i dragog i brata!* Budući da je na rijeci Piavi u sjevernoj Italiji izginulo na desetke tisuća vojnika, pjevala se tužaljka i kletva: *Piavo vodo, sušom presušila / ti si našu mladost potopila.* Potkraj rata pojavila se glad pa novom caru narod poručuje: *Care Karlo i carice Zita / što ratuješ kada nemaš žita?*

Malo je bilo poznato da je u Europi osim srbijanskog, istočnog, zapadnog i talijanskog postojalo i crnogorsko bojište. Tu se proslavio "junak iz Like", spomenuti Sarkotić. Osvojio je Cetinje i njihov simbol, brdo Lovćen. Za zasluge dobio je barunat s pridjevkom "od Lovćena!". To ratište spominje tugalica: *Crna Goro vatrom izgorila / tu sam moga brata izgubila.*

Rat je 1918. godine završio, a hrvatske "guske" otišle su u beogradsku "maglu", kako kaže naš Radić. Hrvatski narod govori kako je u Austro-Ugarskoj za cara Franje bilo bolje nego u Kraljevini SHS pa ističe: *Nesta Frane, nesta (h)rane / došo bre, odnio đava sve!* Tada je u narodu kolala i uzrečica što znači kratica SHS za Hrvate: "Srbin hoće sve!" Za Srbe i Srbijance: "Samo Hrvat smeta!"

I GANGE PODSJEĆAJU NA RAT

Kad sam nedavno u Karlovcu predstavljao knjigu "Blajburgovca" Zvonimira Zorića, koristio sam knjigu Anđelka Mijatovića *Gange* iz 2004. godine. Tu su i gange iz rata 1914. - 1918. Izabrao sam neke. O srbijanskom bojištu govori ova: *Moga dragog ranilo kraj Drine / na bunkeru iz gever-mašine*. S ruskog, istočnog bojišta dolazi ova: *Bukovina i Karpata pola / tu se šeće sada moja lola!* Prenijet ću još jednu s istog bojišta: *Ode moje u Rusiju cvijeće / sigurno je, vratiti se neće.* I tada su bližnji tražili kosti svojih poginulih. Na to podsjeća pjesma: *Obišla sam Tirol i Piavu / i pronašla svoga dragog glavu*.

U pretposljednjoj, 1917. godini, teške su bitke vođene na talijanskom bojištu, uz rijeku Soču. U sedam bitaka na Kobaridima (talijanski Caporetto) najproslavljeniji vojskovođa toga rata, naš Svetozar Borojević, teško je potukao zapadne saveznike. Njemu u čast naš vojni povjesničar i pravaš Ernest Bauer napisao je knjigu "Der Löwe vom Isonzo " (Lav sa Soče). U tim bitkama oko rijeke Soče na današnjoj slovensko-talijanskoj granici bilo je puno poginulih s obje strane. O tome govori i pjesma: *Procvilila uz ognjište majka / riko Soče ti mi ote Ranka!*

Ovim malim člankom uz 100. obljetnicu želio sam dati prilog našim skromnim spoznajama o Prvome svjetskom ratu. Posebice o velikim ljudskim gubicima hrvatskog naroda koji su imali odraza i u narodnoj predaji. Do sada smo ponešto znali samo iz Krležina književnog opusa. U obje Jugoslavije to je bila gotovo tabu-tema.

Na kraju želim istaknuti tužne sudbine dvaju najboljih austro-ugarskih vojskovođa toga rata. To su bili naši talentirani stratezi: Banovac Borojević i Ličanin Sarkotić. Njih kao junake poražene vojske nisu prihvatili pobjednički srbijanski kolege generali. Umrli su obojica u emigraciji. Tko zna hoće li im ikada kosti poput Zrinskog i Frankopana biti prenesene u domovinu. "Sic transit gloria mundi", govorili su stari Latini. Svako vrijeme ima svoje junake. ■

Svetozar Borojević - Lav sa Soče

ILUSTROVANI LIST

IZLAZI SVAKE SUBOTE — POJEDINI BROJ 20 FILIRA U I IZVAN ZAGREBA — PREPLATA GODIŠNJE K 10·—; ZA POL GODINE K 5·—; ZA TRI MJESECA K 2·50; ZA INOZEMSTVO GODIŠNJE K 15·— OGLASE PRIMA UPRAVA PO CIJENIKU U UPRAVI — SLIKE SE NA ZAHTJEV VRAĆAJU — NASLOV ZA PREPLATU I RUKOPISE: UPRAVA GUNDULIĆEVA ULICA 18. — NASLOV ZA SLIKE I RUKOPISE: UREDNIŠTVO, MAROVSKA UL. 24. — TELEFON 2-50

BROJ 20. - ZAGREB, 15. SVIBNJA 1915. — GOD. II.

SA BOJIŠTA U ZAPADNOJ GALICIJI

1. Naši i njemački pješački odjeli pucaju na Dunajcu na ruske avijatičare. — 2. Prelaz naših četa preko Dunajca. — 3. Prividni top u svrhu varke neprijatelja. — 4. Pali Rusi nakon jednog žestokog okršaja.

Ovaj broj sadržaje 52 slike o današnjim ratnim i raznim drugim zanimivostima.

ENG On the occasion of the one hundredth anniversary of World War I leading Croatian historian Dr Dragutin Pavličević writes of folk poetry as a memory of that horrible war in which Croatia suffered a massive loss of human life.

"Ja ću ostati, s narodom ću biti, ako treba i krv ću proliti"

Niti nakon 70 godina nije poznato na koji način je ubijen niti gdje se nalaze posmrtni ostaci fra Petra Sesara. Ali jedno je sigurno, ubijen je zato što je bio fratar, zato što je nosio križ, zato što je bio uz svoj narod do samoga kraja ovozemaljskoga života

Tekst: **Drago Martinović**

U godini 2015. obilježavamo 120. rođendan i 70. obljetnicu mučeničke smrti fra Petra Sesara, jednog od 66 fratara Hercegovačke franjevačke provincije koje su pobili od 1942. do 1945. godine partizani-komunisti. Fra Petar Sesar ostavio je neizbrisiv trag u svome pastoralnom životu, u 24 godine svećeništva, kao kapelan, ispovjednik, propovjednik i vikar te kao širokobriješki gvardijan (1928. - 1931.). Zatim je bio župnik u Tihaljini i Gorici i devet godina tajnik i ekonom Provincije u Mostaru (1934. - 1943.). I na kraju svoga pastoralnog djelovanja fra Petar je bio definitor Provincije od 1. srpnja 1943. te župnik i voditelj III. svjetovnoga reda u Čapljini od 3. srpnja 1943. do mučeničke smrti u veljači 1945.

Bista fra Petra pored crkve u Čapljini

Fra Petar Sesar (stoji drugi zdesna)

Niti nakon 70 godina nije poznato na koji način je ubijen niti gdje se nalaze posmrtni ostaci fra Petra Sesara. Ali jedno je sigurno, ubijen je zato što je bio fratar, zato što je nosio križ, zato što je bio uz svoj narod do samoga kraja ovozemaljskoga života.

NAJVRJEDNIJA FRA PETROVA OSTAVŠTINA

Jedna od verzija je: "Očevidci pripovijedaju da su vidjeli župnika u Čapljini fra Petra Sesara kako ga partizani vuku iz crkve gdje su ga zatekli u molitvi i kako ga povlače po ulicama svega okrvavljenoga. To se dogodilo 4. veljače 1945. Ljudi su vidjeli kako su ga partizani kundacima udarali po glavi i odveli su ga sa sobom preko Neretve, te ga okrvavljenog i vezanog žicom odveli na strijeljanje. To se dogodilo negdje između Čapljine i Domanovića. Ubijen je oko 6. veljače 1945." (Fra Petar Sesar, 2012.).

"Osjećaj naše zahvalnosti tom dobrotvoru zamire nad njegovim nepoznatim grobom koji krije ljudsku zloću i naviješta pomirenje kojim je pokojnik disao. I dok njegove sjene promiču beznadnim zemaljskim putovima, njegovo nas stratište vodi u predvorje neba gdje nastaje razlučivanje okrvavljenih i krvlju poprskanih ubojica. Ovdje se zauvijek zatvaraju vrata okorjelim zločincima koji odlaze u mračne prostore pakla, a njihovim se nevinim žrtvama otvaraju dveri vječna blaženstva", napisao je uz ostalo fra Častimir Majić (2011.) o fra Petru Sesaru.

Prema kazivanjima, posljednje fra Petrove riječi bile su: "Ja ću ostati, s narodom ću biti, ako treba i krv ću proliti", a koje se nalaze uklesane na njegovoj bisti ispred crkve u Čapljini. To je možda najvrjednija fra Petrova ostavština. Iako je bio svjestan da mu prijeti smrt, fra Petar je ostao sa svojim narodom i

umro mučeničkom smrću. "Mučeništvo je prema Drugom vatikanskom saboru najveći dokaz ljubavi i uzvrat najvećoj ljubavi Isusa Krista, Sina Božjega, koji je za spasenje ljudi darovao svoj život kao žrtvu ljubavi na križu (LG 42)."

PROGLAŠENJE BLAŽENIMA I SVETIMA

Ali, nekako ljudski je da stalno sami sebi postavljamo pitanje zašto se to moralo dogoditi, zašto je ubijen fra Petar, zašto su ubijena njegova subraća? Odgovor je dao fra Petar Grabić, provincijal Provincije Presvetog Otkupitelja iz Splita, nakon stradanja fratara ove provincije u II. svjetskom ratu i poraću: "Naša je odgovornost bila u tome što smo Hrvati, katolici, svećenici i franjevci i od te odgovornosti ne bježimo, nego se s njom ponosimo pred Bogom i pred svakim poštenim čovjekom" (Bisk. konferencija, Zagreb, 18. X. 1945.). Ovaj odgovor zasigurno bi bio prikladan i za fra Petra i ostale ubijene franjevce Hercegovačke franjevačke provincije.

Orkestar "Borak" na Širokom Brijegu: fra Petar, drugi zdesna na trubi, a prvi s desna AB Šimić

Stoga se opravdano nadamo da će ih uz Božju pomoć, ali i uz ustrajnost Vicepostulature postupka mučeništva "Fra Leo Petrović i 65 subraće", na čelu s fra Miljenkom Stojićem, čija je zadaća prikupljanje svjedočanstava i dokumenta o stradanju 66 fratara Hercegovačke franjevačke provincije, među kojima je i fra Petar Sesar, Crkva proglasiti mučenicima, odnosno blaženima i svetima. ■

ENG 2015 will mark the 120th anniversary of the birth and 70th anniversary of the murder of Friar Petar Sesar, one of sixty-six monks of the Herzegovinian Franciscan province massacred from 1942 to 1945 by the Communist partisans.

Telašćica

Zadarska županija

Park prirode Telašćica na jugoistočnom kraju Dugog otoka, odmah nasuprot Kornatskom otočju, obuhvaća jednu od najsigurnijih, najvećih i najljepših prirodnih uvala na Jadranu, u kojoj se smjestilo još šest otočića. Pučinsku stranu Dugog otoka krase strmci, vertikalne litice koje se uzdižu i do 160 metara iznad mora. Posljednjih nekoliko godina Telašćica je utočište za napuštene magarce na Dugom otoku. Dalmatinsko-dinarski magarac izvorna je i zaštićena autohtona hrvatska pasmina te dio hrvatske kulturne i prirodne baštine.

Fotografije Davora Rostuhara iz knjige "National Geographic – Hrvatska iz zraka"

www.hrvatskaizzraka.com

Veselite se i ljetujte s nama! Dođite u Novi Vinodolski u

Malu školu hrvatskoga jezika i kulture

20. - 31. srpnja 2015.

- program za djecu i mlade 9 - 16 godina
- jezične i kreativne radionice
- sportske, rekreativne i zabavne aktivnosti u moru i na kopnu
- večernji program, ples, pjesma, igre…
- iskusni i pouzdani učitelji i voditelji
- smještaj u Odmaralištu Crvenoga križa
- prijave do 25. svibnja 2015.

Hrvatska matica iseljenika i Sveučilište u Zagrebu pozivaju vas u

Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture

27. lipnja – 24. srpnja 2015.

- program za osobe starije od 17 godina
- 110 sati jezične nastave
- tri razine (početna, srednja i napredna)
- male skupine
- predavanja o hrvatskoj kulturi i povijesti
- raznoliki kulturni program
- studijski izleti
- diploma Sveučilišne škole, ECTS-bodovi
- prijave do 22. svibnja 2015.

Za detaljne informacije i pristupnice javite se na:
tel: (+385 1) 6115-116, e-mail: lada@matis.hr (Lada Kanajet Šimić, prof.)

Otišla je naša Željka

Nakon kratke i teške bolesti, 26. travnja preminula je u Zagrebu u šezdesetoj godini života dugogodišnja novinarka našeg časopisa Matice, mjesečnika Hrvatske matice iseljenika. Uvijek je bila srdačna i otvorena s kolegama, sugovornicima, ali najviše s ljudima u manjinskim i iseljeničkim zajednicama izvan domovine. Teme kojima se bavila novinarski je donosila objektivno, ali i s naglašenom osobnošću. Zahvaljujući svome neupitnom domoljublju i čovjekoljublju, pouzdanosti, radišnosti i poštenju stekla je iznimno veliki broj znanaca, prijatelja i poštovatelja u zemlji i iseljeništvu. Posljednji ispraćaj naše Željke bio je 28. travnja na Gradskom groblju u Vinkovcima.

Željka Lešić rođena je 1955. u Cerni, školovala se u Vinkovcima, studirala pravo u Zagrebu, gdje je i započela profesionalnu novinarsku karijeru kao suradnica zagrebačkoga magazina Vikend i voditeljica glazbene emisije na Radiju Zaprešić. Godine 1994. zapošljava se u Hrvatskoj matici iseljenika, a u Informativnome tjednom prilogu za iseljenike Dom i svijet, negdašnjem podlistku inozemnog izdanja Večernjega lista, kojem su nakladnici bili Hrvatski informativni centar i HMI, pisala je u svim brojevima - kojih je bilo ukupno 440 - i to u razdoblju od 1994. do 2004. Uz tekstove u mjesečniku Matici, čiji je bila član uredništva, objavljuje priloge i u Matičinu godišnjaku Hrvatskome iseljeničkom zborniku, kao i na Matičinu web portalu.
Prateći projekt "Hrvatska priča" - nastao zahvaljujući HMI-ju, programu glazbene proizvodnje Hrvatske radio-televizije, Hrvatskoj gospodarskoj komori, Hrvatskoj turističkoj zajednici, Uredu za kulturu Grada Zagreba i dr. - koji je nastupima vrsnih umjetnika od 2002. predstavljao našu državu u Europi, Australiji i Južnoj Africi, uspostavila je trajne prijateljske i poslovne kontakte s pojedincima i čelnicima hrvatskih prekomorskih iseljeničkih zajednica. Također, kao dopisnica pratila je 2009. predstavljanje naše tradicijske kulture u Kanadi s vinkovačkim KUD-om "Šumari" i zagrebačkim FA "Venčec" u Australiji.

Aktivno sudjeluje u organizaciji prvih Hrvatskih svjetskih igara koje su održane 2006. i 2010. godine u Zadru. Osim kao novinarka, djelovala je i kao ravnateljica Domovinskog sjedišta Hrvatskoga svjetskog kongresa. Prošle godine bila je i tajnica Igara koje su u Zagrebu okupile 800 mladih sportaša hrvatskih korijena iz svijeta.

Napise migrantske tematike i intervjue s našijencima s raznih meridijana i paralela te crtice iz života selilaca objavljuje u mnogobrojnim tiskanim i elektroničkim tjednicima i mjesečnicima poput Glasa Koncila, Hrvatskoga fokusa, Hrvatskoga slova, američkoga Zajedničara, australskoga Hrvatskog vjesnika i Nove Hrvatske, kao i negdašnjih australskih listova Maestrala i Spremnosti.

Nećemo zaboraviti našu Željku, našu prijateljicu i kolegicu, našu nasmijanu Slavonku. Pamtit ćemo naša druženja, projekte koje smo zajedničkim snagama odradili, sretne i tužne trenutke u Matici. Želimo se sjećati njezina pogleda i glasa, optimizma i entuzijazma, mnoštva rečenica kojima je opisala živote, nade i snove različitih ljudi. Nama sada nedostaju riječi kojima bismo opisali što je bila i još više što je za nas, i mnoge druge koji su je cijenili i voljeli, ostala. Opraštamo se od nje stihovima pjesme koju je voljela - *Otišla je pijetli kad se bude, kao da u šetnju nekud kreće. Otišla je s mirisima jutra, da l' je znala da se vratit neće*.

Ožalošćene kolegice i kolege iz
Hrvatske matice iseljenika

Hrvatski iseljenički zbornik 2015.

sa sažetcima na engleskom i španjolskom jeziku

ima 8 tematskih cjelina, koje se sastoje od 32 samostalna autorska priloga, koji s više ili manje informacija povezuju 30 zemalja svijeta i ima elektroničku inačicu na planetarnoj mreži na adresi http://www.matis.hr/zbornik.

Tematske cjeline
Znaci vremena, Baština, Kroatistički obzori, Mostovi, Povjesnica, Duhovnost, Znanost, te Nove knjige

bogate su raznorodnim tekstovima koje su pisali ugledni stručnjaci iz zemlje i inozemstva.

Hrvatskoj zajednici iz Argentine posvećena je središnja studija ovoga broja Matičina ljetopisa.

Godišnjak nastavlja niz priča o Y generaciji naših uglednih znanstvenika i umjetnika iz iseljeničkih zajednica sa svih kontinenata.

Dječja književnost digitalne epohe i kulturna baština u virtualnom prostoru top su teme godišnjaka koje će iseljeništvo ugodno iznenaditi.

www.matis.hr

HRTOP40

Mjesto	Prošli tjedan	Naziv singla	Izvođač	Izdavač	Tjedana na listi
1	1	1 dan ljubavi	Massimo	Aquarius Records	6
2	4	Nebo na mojoj strani	Pravila igre	Hit Records	6
3	2	Zalutali pogled	Tomislav Bralić & Klapa Intrade	Scardona	6
4	5	Vjeruj u mene	Hladno Pivo	Hladno Pivo	9
5	3	Pet slova	Đani Stipaničev	Dancing Bear	4
6	10	Goli i bosi	Elemental	Menart	12
7	12	Za svaku tvoju suzu	Opća Opasnost	Croatia Records	2
8	8	Reci mi	Boris Novković	Hit Records	6
9	NOVO	Srićo moja	Klapa Contra	Hit Records	1
10	16	Kraj	Vatra	Dallas Records	2
11	17	Krik	Tony Cetinski	Aquarius Records	23
12	9	Jer je pjesma dio nas	Neno Belan feat. Fiumens	Dallas Records	19
13	39	Pamtim ovu ljubav	Ivana Marić	Hit Records	2
14	14	Probaj	Vanna	Hit Records / Mediteran Film	12
15	7	Svadba	Sandi Cenov Feat. Tifa	Hit Records	6
16	NOVO	Jedna zvizda	Tedi Spalato	Scardona	1
17	15	Fališ mi	Klapa Rišpet	Hit Records	8
18	18	Nov čovjek	Jacques Houdek	Croatia Records	7
19	6	Jedan u nizu	Ivan Zak	Menart	6
20	11	Žena nad ženama	Tony Cetinski	Aquarius Records	47
21	13	Od najgorih najbolji	Lana Jurčević & Luka Nižetić	Croatia Records	5
22	28	Iluzionist	Natali Dizdar	Agapa	18
23	19	Saturn	Vatra	Dallas Records	33
24	25	Kako da te zaboravim	TS Mejaši	Croatia Records	6
25	21	Budiš more	Auguste	Dallas Records	8
26	23	Drukčije	Nola	Menart	2
27	26	Miriše	Giuliano	Hit Records	19
28	27	Uvik isti	Petar Grašo	Tonika	43
29	24	Dio mene	Songkillers feat. Nikola Marjanović	Aquarius Records	33
30	32	Imam	Bang Bang	Croatia Records	16
31	POVRATAK	Supstance	Psihomodo Pop	Dallas Records	4
32	30	Anja	Od Srca Do Srca	Menart	4
33	33	Vjetrenjače	Nina Badrić	Aquarius Records	33
34	NOVO	Ako me još uvik voliš	Klapa Šufit	Scardona	1
35	POVRATAK	Potpisujem	Petar Dragojević	Hit Records	13
36	40	Živote ne budi grub	Dražen Zečić	Scardona	4
37	POVRATAK	Nova nada	Detour	Aquarius Records	18
38	35	Nisam papak	Tonči Huljić & Madre Badessa	Tonika	9
39	38	Hiti se na mene	Gustafi	Spona	3
40	POVRATAK	Prije tebe	Quasarr	Croatia Records	3

Hrčak Hrki službena maskota studentskih igara

Maskota Europskih sveučilišnih igara, koje će se od 12. do 25. srpnja 2016. održati u Zagrebu i Rijeci, bit će hrčak koji je dobio ime Hrki. Ime nasljednika popularnoga Zagija odabrao je žiri od 30-ak bivših i aktivnih sportaša iz različitih sportova, a oni su od 200 prispjelih prijedloga izdvojili 11 i to: *Starky, HR-Chuck, Hrki, Eugen, Esi, Crocko, Rizgy, Zari, Riza, Hrco* i *Skviki*, a onda je u finalnome izboru većinom glasova odabrano ime Hrki. Kuvertu s imenom maskote Europskih sveučilišnih igara ministru znanosti, obrazovanja i sporta Vedranu Mornaru uručili su ambasadori Igara Marijo Možnik i Mihovil Španja, a Mornar ju je u prostorijama udruge Europske sveučilišne igre Zagreb - Rijeka 2016. na Trgu Dražena Petrovića u Zagrebu objavio javnosti.

Izložba na otvorenom: "Rijeka, sjećamo se"

Izložba "Rijeka, sjećamo se", koja je priređena kao fotografski vremeplov razdoblja od 1945. do 1947., odnosno od posljednjih dana rata i oslobođenja do početka obnove Rijeke, autorice i kustosice Sabrine Žigo, otvorena je na riječkome Korzu. Izložba je postavljena u povodu 70. obljetnice oslobođenja Rijeke u Drugome svjetskom ratu, a izložene su fotografije iz fundusa Muzeja grada Rijeke, od kojih su dio snimili amateri, sudionici rata, a dio profesionalni fotografi. Na fotografijama se mogu vidjeti dramatični trenuci posljednjih dana rata, oslobođenje Rijeke te dani neposredno nakon oslobođenja grada.

Pokazna vježba Oružanih snaga RH u Splitu

Treća međunarodna izložba proizvođača naoružanja "Jadranske vojne i zrakoplovne izložbe i konferencije - ASDA 2015." održana je u Spaladium areni, gdje je sa svojim proizvodima sudjelovalo 119 tvrtki, a na svečanosti otvorenja nazočila su izaslanstva iz 24 zemlje svijeta. U sklopu otvorenja ove izložbe u vojarni 'Sv. Nikola' u Splitu upriličena je pokazna vježba Oružanih snaga RH u kojoj su sudjelovali pripadnici Hrvatske ratne mornarice, Hrvatskoga ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane, Zapovjedništva specijalnih snaga, Pukovnije Vojne policije i Specijalna policija MUP-a RH.

Međunarodni dan plesa obilježen baletom ispred HNK

U srijedu, 29. travnja, Balet Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu obilježio je Međunarodni dan plesa izvedbom fragmenata iz drugoga dijela baleta *Kraljevi bogova – Mehanizam sebičnoga gena* na glazbu Ivane Kiš u koreografiji Pascala Touzeaua, koja je održana na otvorenome, na pozornici smještenoj na zapadnome travnjaku pokraj zgrade HNK u Zagrebu. Uoči dvadesetminutnoga baletnog programa pročitane su poruke koje su ove godine u povodu Međunarodnoga dana plesa napisali španjolski flamenco plesač i koreograf Israel Galván te hrvatski plesač Branko Banković.

Mimohod povijesnih postrojbi ponovo oduševio Čakovčane

Nakon svete mise za Međimursku županiju održan je središtem Čakovca mimohod povijesnih postrojbi koji je održan u sklopu obilježavanja Dana Međimurske županije. Nakon toga druženje građana nastavljeno je pokraj Staroga grada, uz besplatni lovački gulaš. Zrinska garda Čakovec i ove godine organizirala je niz događaja prigodom proslave četvrtoga Spomendana Zrinskih i Frankopana i Dana Međimurske županije, koji su vezani uz mučeničku smrt hrvatskih velikana Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana u Bečkome Novome Mjestu 30. travnja 1671. godine. Program je završio u dvorištu Zrinskoga grada pokraj spomenika 'Oproštaj' polaganjem zajedničkog vijenca, prigodnim govorima i nastupom Vokalne skupine 'Zrinski'.

Zadar: Wings for Life World Run 2015.

Devedeset tisuća trkača okupilo se na 35 svjetskih lokacija na šest kontinenata i u isto vrijeme započelo *Wings for Life World Run* utrku, a hrvatski dio te humanitarne utrke održan je u Zadru. Četiri tisuće trkača krenulo je sa staroga rimskog Foruma, nedaleko od simbola grada Zadra - crkve sv. Donata. Staza zatim ide kroz Kopnena vrata sagrađena 1543. te se penje prema Jadranskoj magistrali i pruža do Primoštena, točnije do točke do koje zadnji trkač ostane trčati. Inače, cilj utrke je prikupiti sredstva za Zakladu *Wings for Life* koja se bavi istraživanjem leđne moždine i pronalaskom lijeka za ozljede leđne moždine, a sva sredstva prikupljena upisninom, koja iznosi 99 kuna, bit će uložena u Zakladu.

BOKSAČ FILIP HRGOVIĆ IZBORIO VIZU ZA RIO

Hrvatski boksač Filip Hrgović izborio je 25. travnja olimpijsku vizu u superteškoj kategoriji pobijedivši tehničkim nokautom u drugoj rundi Talijana Alessija Spahiua, čime je osvojio prvo mjesto među superteškašima u Svjetskoj boksačkoj seriji (WSB), u kojoj nastupa za Astana Arlanse. "Moji snovi se ostvaruju! Presretan sam, izborio sam olimpijsku vizu pred svojom obitelji, djevojkom Marinelom i mnogim dragim ljudima. Hvala svima, posebice mom treneru Leonardu Pijetraju! Idemo u Rio", bile su prve riječi 22-godišnjega boksačkog olimpijca nakon velikoga trijumfa. Na žalost, njegov momčadski kolega, poluteškaš Hrvoje Sep, zasad je ostao bez plasmana u Rio nakon što je na bodove poražen od talijanskoga šampiona Valentina Manfredonije.

RUKOMETAŠI POBIJEDILI NORVEŠKU I PREUZELI PRVO MJESTO

U susretu četvrtoga kola skupine 1 kvalifikacija za Europsko prvenstvo 2016. godine hrvatska rukometna reprezentacija 3. svibnja u Varaždinu pobijedila je Norvešku 31-25 (16-17) i vratila se na vrh ljestvice. Hrvatska je prije četiri dana izgubila u Stavangeru 26-27, no u Varaždinu je pružila daleko bolju predstavu, posebice u drugome dijelu i uvjerljivom pobjedom nadoknadila je gol zaostatka iz prvoga ogleda. Nakon četiri kola Hrvatska vodi na ljestvici sa šest bodova, koliko ima i Norveška, no naši rukometaši su bolji u međusobnim susretima. Treća je Nizozemska s četiri boda, a na začelju je Turska bez bodova. Do kraja kvalifikacija za EP, koje će se održati iduće godine u Poljskoj, hrvatski rukometaši imaju još dvije utakmice u lipnju - gostovanje u Nizozemskoj i domaći ogled protiv Turske.
Na Europsko prvenstvo plasirat će se dvije najbolje ekipe iz sedam kvalifikacijskih skupina te najbolji trećeplasirani.

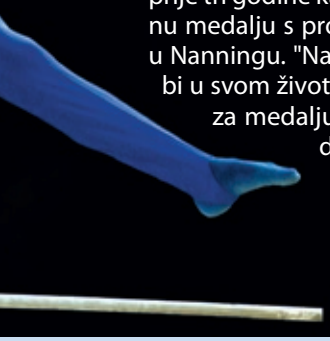
HNL: DINAMO PRVAK ČETIRI KOLA PRIJE KRAJA

Nogometaši zagrebačkoga Dinama osvojili su 10. uzastopni naslov prvaka Hrvatske, a 17. ukupno visokom pobjedom 5-1 (2-1) na gostovanju kod Splita u susretu 32. kola Prve HNL. Dinamo je ovom pobjedom stigao do učinka od 80 bodova te četiri kola prije završetka sezone postao nedostižan za drugu Rijeku koja ima 65 bodova i utakmicu manje. Trostruki strijelac za Dinamo u Parku mladeži bio je Henriquez (23-11m, 30, 57), po jednoga su dodali Ćorić (78) i Hodžić (79), dok je jedini gol za domaće postigao Mršić (43). Split je ostao šesti na ljestvici s 37 bodova, dva manje od petog Zagreba, a dva više od sedmog Slavena Belupa.

MARIJO MOŽNIK EUROPSKI PRVAK NA PREČI

Hrvatski gimnastičar Marijo Možnik osvojio je naslov europskog prvaka u vježbi na preči na EP u Montpellieru. On je za svoju izvedbu u finalu dobio visoku ocjenu 14.833, što je bilo nedostižno za sve ostale konkurente i tako postao prvi Hrvat sa zlatnom medaljom u gimnastici na europskim prvenstvima. Za 28-godišnjega Možnika ovo je drugo odličje s europskih prvenstava u karijeri, a prvo je osvojio također u Montpellieru prije tri godine kada je bio srebrni. Usto ima i brončanu medalju s prošlogodišnjega Svjetskog prvenstva u Nanningu. "Napravio sam jednu od najboljih vježbi u svom životu i znao sam da će biti konkurentna za medalju, samo nisam znao za koju. Budući da sam prvi nastupio, morao sam čekati do kraja, ali sve se pogodilo da sam uzeo ovo zlato", rekao je Možnik.

ĐURASEK POBIJEDIO NA BICIKLISTIČKOJ UTRCI KROZ TURSKU

Hrvatski biciklist Kristijan Đurasek (*Lampre*) ostvario je veliki uspjeh pobijedivši na utrci kroz Tursku. Đurasek je u posljednjoj, osmoj etapi, 121 kilometara dugačkoj dionici ulicama Istanbula, osvojio 41. mjesto ne dopustivši najbližim pratiteljima da mu pobjegnu. Đuraseku je pomoglo i odustajanje prvoga pratitelja Talijana Davidea Rebellina koji je pao nakon što mu je pod kotače natrčao pas. Mladi 27-godišnji Varaždinac na kraju je slavio s 32 sekunde prednosti pred Argentincem Eduardom Sepulvedom (*Bretagne-Seche Environnement*), dok je treće mjesto osvojio Australac Jay Mccarthy (*Tinkoff-Saxo*) s 56 sekundi zaostatka.

PATERSKI POBJEDNIK TOUR DE CROATIE

Poljak Maciej Paterski (*CCC Sprandi Polkowice*) opravdao je ulogu favorita te postao prvi pobjednik ponovno pokrenute biciklističke utrke kroz Hrvatsku "Tour de Croatie", koja je završila 26. travnja u Zagrebu. Paterski je svoju dominaciju u proteklih pet dana utrke potvrdio pobjedom i u posljednjoj, petoj etapi vođenoj od Svetoga Martina na Muri do Zagreba s cljem na Markovu trgu u dužini od 177 kilometara. Osim naslova ukupnoga pobjednika i dvije osvojene etape, Paterski je osvojio naslove i najboljega vozača na prolaznim ciljevima (plava majica) te najboljega vozača na brdskim ciljevima (zelena majica). Najbolje plasirani hrvatski vozač na utrci "Tour de Croatie" bio je Emanuel Kišerlovski (*Meridiana Kamen*) koji je zauzeo sedmo mjesto s 2:32 minute iza Paterskoga.

ŽELITE LI OTKRITI
NOVE OBITELJSKE PRIČE?
HRVATSKA. USPOMENA KOJA OSTAJE.
PHOTO BY IGOR ZIROJEVIĆ
Porer #LoveCroatia
HRVATSKA
Hrvatska turistička zajednica
www.hrvatska.hr